

TARTU ÜLIKOOL

Majandusteaduskond

Kai-Melli Kapten

**TIPPSPORDI RAHASTAMINE:
TEAM ESTONIA PROGRAMM AASTATEL 2019-2024**

Bakalaureusetöö

Juhendaja: kaasprofessor Kertu Lääts

Tartu 2025

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Sisukord

Sissejuhatus.....	4
1. Tippspordi rahastuse tulemuslikkuse teoreetiline raamistik.....	6
1.1. Spordirahastuse poliitilised ja strateegilised katsumused.....	6
1.2. Tippspordi rahastamise tulemuslikkuse mõjutajad.....	11
1.3. Rahastusmudelid ja nende valik.....	17
2. Team Estonia toetussüsteemi empiiriline analüüs.....	21
2.1. Andmed ja meetodika.....	21
2.2. Eesti tippspordi rahastusstruktuur ja avaliku sektori roll.....	25
2.3. Team Estonia: ülesehitus, areng ja roll Eesti spordimaastikul.....	31
2.4. Liikmeskonna struktuur ja toetuste jaotus.....	46
Kokkuvõte.....	54
Viidatud allikad.....	56
LISA A. Tehnilise efektiivsuse võrdlus ELi liikmesriikide vahel.....	68
LISA B. Euroopa Liidu riikide spordisüsteemide tootlikkuse muutused.....	68
LISA C. Rahastusjaotus CR4 põhised SPLISS-i andmetel.....	69
LISA D. Team Estonia rahastus spordialade lõikes 2019-2024.....	70
LISA E. Intervjueeritavate valim.....	71
LISA F. Sportlaste jaotus spordialade ja kategooriate lõikes.....	72
LISA G. Nimeliste liikmete jaotus rolli ja spordiala järgi.....	74
LISA H. Intervjuude struktuur ja jaotus.....	76
LISA I. Intervjuude baasküsimused sportlasele.....	77
LISA J. Alaliitude tegevustoetused.....	78
LISA K. Avaliku sektori spordirahastuse jaotus Eestis.....	79
LISA L. SPLISS-i hinnang Eesti spordisüsteemile.....	80
LISA M. Team Estonia eelarve.....	80
LISA N. Toetuste reaalkäärtused.....	81
LISA O. Liikmete toetusmäärad aastate lõikes.....	81
LISA P. Team Estonia olümpiaalade võistlusvõimalused tiitlivõistlustel.....	82
LISA Q. Tiitlivõistluste preemiad.....	83
Summary.....	85

Sissejuhatus

Mida peaks üks piiratud eelarvega väikeriik pihta hakkama olukorras, kus tippspordi muutunud mängureeglid on kergitanud edu saavutamise hinna nii kõrgele, et suuremad investeeringud pole vajalikud mitte spordiedu kasvatamiseks, vaid üksnes senise taseme säilitamiseks (De Bosscher et al., 2015)?

Viimastel aastakümnetel on riikidevaheline medalikonkurents, mida akadeemilises kirjanduses kutsutakse “üleilmseks spordi võidurelvastumiseks” (*the global sporting arms race*) (Oakley & Green, 2001), üha teravnenud. Aina rohkem riike on spordi üles leidnud, kusjuures jõukamad neist suunavad sinna enneolematu mahus finantsressursse (Houlihan & Zheng, 2013). Medalipüüdlusest on saanud strateegiline projekt, mida iseloomustavad kolm peamist suundumust: kasvavad investeeringud, tõhusust taotlev strateegiline planeerimine ning rakendusteaduste kasvav roll spordisüsteemide täiustamisel (Gómez-Rodríguez et al., 2024). Kuigi süsteemne medalipüüdlus ei ole iseenesest uus nähtus, on teaduspõhisest ja sihipärasest tippspordisüsteemide kujundamisest saanud tänapäeval standard – lähenemine, mille eesmärk on tugevdada riigi rahvusvahelist positsiooni ning tagada võimalikult suur tulemuslikkus olemasolevate ressursside piires (De Bosscher et al., 2015).

Väikeriikidel nagu Eesti on spordi suurjõududega rahaliselt keeruline võistelda. Samas on spordipedagoog Aadu Krevald tabavalt märkinud: “Kui naftadollaritest jagataks kuldmedaleid, oleks kõik kuldmedalid naftašeikide telkides” (Kersna et al., 2024). Ometi need seal ei ole, mis kinnitab, et kuigi rahalised ressursid on tippspordis sageli otsustava tähtsusega, ei ole need ainus edu määrav tegur. Väikeriikide võimalus saab seisneda nutikama, läbimõelduma ja ka julgema spordipoliitika rakendamises (Houlihan & Zheng, 2015).

Eesti tippspordi konkurentsivõime tõstmiseks käivitati 2019. aastal kohaliku spordiskeene üks viimaste aastate ambitsioonikamaid algatusi Team Estonia, mille raames täiendab riik Eesti Olümpiakomitee (EOK) kaudu märkimisväärselt sportlaste ja treenerite toetussüsteemi ning tagab väljavalitud atleetidele kõrgetasemel tugiteenused (EOK, 2025c). Laiahaardelise programmi täismahus käivitamiseni loodeti jõuda viie aastaga – 2023. aastaks oli Team Estonia eelarveks seatud 19,2 miljonit eurot (*IX Eesti Spordi Kongressi ettepanekud*, 2018). Tegelikuses osutus see oluliselt tagasihoidlikumaks, ulatudes vaid seitsme miljoni euroni aastas (EOK, 2023c, lk 3-4).

Finantsressursside nappus seab Eesti (tipp)spordisüsteemi pidevalt keeruliste valikute ette: kuidas jaotada olemasolevaid vahendeid nii, et säiliks rahvusvaheline konkurentsivõime, kuid et samal ajal oleks toetussüsteem strateegiliselt õiglane – tuginedes läbipaistvatele

kriteeriumitele, arvestades sportlaste potentsiaali ning toetades tippspordi arengut ka pikemas perspektiivis?

Team Estoniasse on senise kuue tegutsemisaasta jooksul kuulunud märkimisväärne hulk sportlasi ja treenereid, kuid puudub terviklik ülevaade programmi liikmeskonnast, toetuste jaotusest ning programmi toimimisest laiemalt. Töö eesmärk on seda lünka täita, kaardistades Team Estonia koosseisu ja rahastuse struktuuri aastatel 2019-2024 ning kehtiva toetussüsteemi tugevused ja kitsaskohad. Uurimistulemusena valmiv ülevaade aitab luua andmepõhise ja kriitilise arusaama Team Estonia senisest toimimisest, toetades seeläbi teadlikumat otsustamist spordipoliitika tasandil. Vajadust seni tehtut põhjalikumalt analüüsida rõhutas oma valimisprogrammis ka 2024. aasta oktoobris Eesti Olümpiakomitee presidendiks valitud Kersti Kaljulaid (Kaljulaid, 2024).

Töö eesmärgi saavutamiseks keskendutakse uurimisülesannetele:

- tutvuda teemakohase teaduskirjandusega ja luua analüütiline raamistik tippspordi rahastamise ning spordisüsteemide arendamise mõistmiseks;
- anda ülevaade tippspordi rahastamise tulemuslikkuse mõjuteguritest;
- avada spordi rahastamise senised mudelid ja selgitada nende toimemehhanisme;
- anda ülevaade Team Estonia programmi ülesehitusest, liikmeskonnast ja rahastuse jaotusest aastatel 2019-2024;
- kaardistada Team Estonia toetussüsteemi toimimist praktikas, tuginedes andmeanalüüsile ja intervjuudes väljendatud seisukohtadele.

Käesoleva töö esimene peatükk annab ülevaate tippspordi rahastamise teoreetilisest taustast. Selles selgitatakse tippspordi rahastamise põhimõtteid, rahvusvahelisi trende ja mudeleid, mille kaudu püütakse tagada süsteemi tulemuslikkus ja jätkusuutlikkus. Eraldi käsitletakse spordialade prioriseerimise vajadust piiratud ressursside tingimustes ning tuuakse välja erinevad lähenemised, kuidas riigid või organisatsioonid otsustavad, millistesse aladesse ja sportlastesse investeerida. Samuti antakse ülevaade senistest uurimustest, mis käsitlevad sportlaste ja treenerite rahastamise mõju sportlaskarjääri arengule.

Teises peatükis keskendutakse Team Estonia programmi kui Eesti tippspordi tugistruktuuri empiirilisele analüüsile. Esiteks avatakse Eesti spordi rahastamise praktikad, seejärel kirjeldatakse programmi ülesehitust ja liikmeskonda aastatel 2019-2024.

Kvantitatiivse analüüsi abil uuritakse toetuste jaotust spordialade ja kategooriate lõikes ning liikmeskonna dünaamikat. Intervjuude põhjal kaardistatakse toetussüsteemi tugevusi ja kitsaskohti.

Uurimistöös on rakendatud kombineeritud uurimislähenemist: kvantitatiivne analüüs tugineb Eesti Olümpiakomiteelt saadud Team Estonia 2019-2024 rahastusandmetele, kvalitatiivne osa põhineb 27 poolstruktureeritud intervjuul, mille tegi töö autor nii sportlaste, treenerite, Team Estonia koordinaatori kui ka teiste asjaosalistega.

Töö tulemused võivad pakkuda väärtuslikku sisendit nii Eesti Olümpiakomitee juhtkonnale kui ka Team Estonia muudatuste komisjonile, toetades programmi edasist kujundamist ja andmepõhiste otsuste tegemist. Lisaks aitab töö osaliselt täita lünka väikeriikide tippspordi rahastusmudelite uurimisel (Houlihan & Zheng, 2015).

Töö autor tänab oma juhendajat, Team Estonia koordinaatorit koostöö eest ning kõiki intervjuueeritavaid, kes olid valmis panustama aega ja jagama väärtuslikke mõtteid käesoleva uurimistöo tarbeks.

Tööd iseloomustavad järgmised märksõnad: Team Estonia, tippspordi rahastamine, spordipoliitika, ressursside jaotamine, rahastusstrateegiad, toetussüsteemid.

1. Tippspordi rahastuse tulemuslikkuse teoreetiline raamistik

1.1. Spordirahastuse poliitilised ja strateegilised katsumused

Tänaseks on sport leidnud kindla koha enamiku riikide poliitikakavades (Christiansen et al., 2014). Riiklikul tasandil jaguneb spordipoliitika peamiselt kaheks põhisuunaks: elanikkonna füüsilise aktiivsuse suurendamine ning tippspordi väärrika ja tulemusliku rahvusvahelise esindatuse tagamine (M. Sam, 2009). Käesoleva töö kontekstis käsitletakse tippporti kui rahvusvahelise taseme sportlikku tegevust, mille kõrgeimat astet iseloomustab potentsiaal konkureerida olümpia- või maailmameistrivõistluste medalite nimel (Gómez-Rodríguez et al., 2024). Kui massispordi (*sport-for-all*) edendamine aitab muuhulgas kujundada tervemat ja aktiivsemat ühiskonda (WHO, 2018), siis investeringuid tippporti õigustatakse loodava ühtsustunde, riikliku maine tõstmise ning spordi populariseerimisega elanikkonna seas (Grix & Carmichael, 2012; M. Sam, 2009).

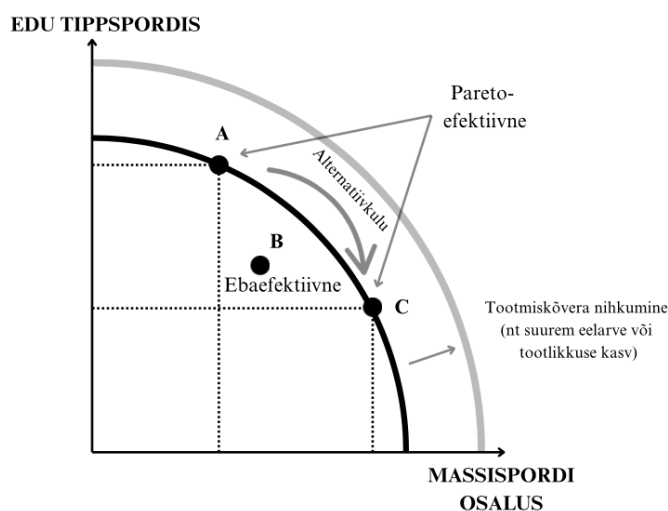
Eesti spordiPeale üheksat ala 1500 m jooksu stardijoone poole sammuv sinine kolmik, Paldiskist pärit müstiline pokkerivana, täpseid torkeid jagav naiskond ja oma ala piire nihutav *slackliner* esindavad vaid killukest spordi mitmekesisest ning kohati piiritust olemusest. Kuigi katse määratleda kõikide maailmas eksisteerivate spordialade lõplikku arvu sarnaneb Sisyphose võitlusega, on erinevaid distsipliine Eesti Spordiregistris välja toodud ligi sada (ESR, 2025). Olümpiaprogrammi kuulub neist vaid kolmandik (Dendura, 2019).

Tänaseks on sport leidnud kindla koha enamiku riikide poliitikakavades (Christiansen et al., 2014). Riiklikul tasandil jaguneb spordipoliitika peamiselt kaheks põhisuunaks: elanikkonna füüsilise aktiivsuse suurendamine ning tippspordi väärrika ja tulemusliku

rahvusvahelise esindatuse tagamine (M. Sam, 2009). Käesoleva töö kontekstis käsitletakse tippporti kui rahvusvahelise taseme sportlikku tegevust, mille kõrgeimat astet iseloomustab potentsiaal konkureerida olümpia- või maailmameistrivõistluste medalite nimel (Gómez-Rodríguez et al., 2024). Kui massispordi (*sport-for-all*) edendamine aitab muuhulgas kujundada tervemat ja aktiivsemat ühiskonda (WHO, 2018), siis investeeringuid tippporti õigustatakse loodava ühtsustunde, riikliku maine tõstmise ning spordi populariseerimisega elanikkonna seas (Grix & Carmichael, 2012; M. Sam, 2009).

Selle puhul viidatakse näiteks *trickle-down* efektile, mille kohaselt tippspordi saavutused inspireerivad inimesi ise aktiivselt sportima (Frick & Wicker, 2016), ning nn spordi positiivse tsükli (*virtuous cycle of sport*) kontseptsioonile, mille järgi tippspordi edu tugevdab kollektiivset identiteeti, suurendab harrastajate arvu ja laiendab seega tulevaste tippportlaste baasi (Grix & Carmichael, 2012). Kuigi massi- ja tippporti peetakse sageli vastastikku toetavateks nähtusteks, on empiirilised tõendid piiratud ning mõju pigem korrelatiivne kui põhjuslik (Hanstad & Skille, 2010). Kuivõrd miljonid inimesed on (tipp)spordiga emotsionaalselt seotud, valitseb ühiskonnas laialdane uskumus selle positiivsesse mõjusse (Coalter, 2007).

Euroopa Liidu riikide andmed näitavad, et kuigi edu tippspordis (nt võidetud olümpiamedalite hulk) on tõenäolisem riikides, kus ka massispordi osalus on laiapõhjalisem, pole nende vahel lineaarset seost. Ei tuvastatud ühtegi EL-i riiki, kus nii massispordi osalus kui ka tippspordi edu oleks olnud ühtaegu silmapaistval tasemel, mis võib viidata teatud “tootmispiirile” (vt Joonis 1), kus mõlema spordivormi samaaegne kõrge tase võib osutada keeruliseks või isegi vastastikku piiravaks. (Nessel, 2021)

Joonis 1. Tootmisvõimaluste piir ja Pareto-efektiivsus spordipoliitikas.

Allikas: autori koostatud Canvas. Inspireeritud Pareto (1906) loogikast.

Üleilmse spordi võidurelvastumise kontekstis (Oakley & Green, 2001) tähendab see riikide jaoks esimest dilemmat: kas investeerida tippspordi, rajades näiteks uue olümpiabasseini, või suunata ressursid massispordi arendamisse, aidates hoida Kalev Spa 50m basseini kõik rajad harrastajatele avatuna, isegi kui see (ja seal asetsev kummist takistusrada) segab olümpiaujujate Kregor Zirgi ja Eneli Jefimova treeninguid?

Nagu enamik ressursijaotuse otsuseid, põhinevad ka riikide spordipoliitilised valikud sageli alternatiivkulu (*opportunity cost*) põhimõttel, mille kohaselt on igal valikul hind, mida mõõdetakse loobutud võimalustes (Samuelson & Nordhaus, 2009). Näiteks kui riik otsustab eraldada vahendid olümpiabasseini rajamiseks, tähendab see, et sama raha ei saa kasutada vähemalt 10 000 vaatajakohaga mängusaali ehitamiseks. Selliste valikute puhul tuleb hinnata mitte ainult rahastatava taristu kuluefektiivsust, vaid ka seda, milliste sihtrühmade vajadusi see rahuldab ning kui laialdaselt ja mitmekülgselt seda kasutatakse.

Ressursside jaotamisel pole oluline üksnes see, millest loobutakse, vaid ka võimalus leida lahendusi, mis toovad kasu mitmele osapoolle korraga. Pareto-parenduse põhimõtte järgi saab ressursse ümber jaotada viisil, mis parandab vähemalt ühe osapoolle olukorda, ilma et keegi teine seejuures kaotaks. Kui kõik sellised jaotused on tehtud ning edasine kasu eeldaks kellegi teise arvelt loobumist, loetakse olukorda Pareto-optimaalseks (Pareto, 1906). Sporditaristu puhul võib olümpiabassein teenida eeskätt tippspordlaste huve, ent kui selle kasutusaega jaotatakse nii, et ka harrastusspordlastel oleks ligipääs, ilma et see häiriks tippatleetide treeninguid, võib seda pidada sammuks Pareto-optimaalsuse suunas.

Nagu näidatud joonisel 1, tähistavad Pareto-efektiivsed valikud olukordi, kus ressursse kasutatakse maksimaalselt tulemuslikult – olgu rõhk asetatud tippspordi arendamisele (punkt A) või massispordi osaluse suurendamisele (punkt C). Punkt B seevastu kujutab ebaefektiivset olukorda, kus olemasolevaid ressursse ei kasutata täiel määral kummaski mõttes – näiteks juhul, kui spordirajatis seisab tühjalt või selle kasutus on piiratud halva koordineerimise või ebapiisava ligipääsetavuse tõttu. Spordipoliitika üks keskseid katsumusi ongi leida sellised lahendused, mis maksimeerivad ühiskondlikku kasu, minimeerivad loobumishinda ning tasakaalustavad erinevate sihtrühmade vajadusi piiratud ressurside tingimustes.

See, mida erinevad riigid peavad kõige “kasulikumaks” või “optimaalsemaks” – ehk kas nende eelistused asuvad lähemal joonisel kujutatud punktile A (tippспорт) või C (massisport) – tuleneb aga eelkõige nende spordipoliitilistest prioriteetidest. Kui Hiinas ja Venemaal on spordisüsteem olnud aastakümneid tugevalt tulemustele orienteeritud (Zheng & Chen, 2016) ning Suurbritannia ja Austraalia on sarnase suuna võtnud hiljem (Bostock et al.,

2018), siis Skandinaavia on seevastu jäänud järjepidevalt truuks massispordi arendamisele, suutes samal ajal säilitada ka suhteliselt kõrge tippspordi taseme (Andersen & Ronglan, 2012). Viimaste, eriti Norra, eripära tuleneb eelkõige majanduslikest teguritest – neid iseloomustab kõrgem elatustase, hästi arenenud sporditaristu ning märkimisväärselt suuremad investeeringud sporti nii avaliku kui ka erasektori kaudu (Nessel, 2021). Samas on Skandinaavia ajalooline pühendumine sotsiaaldemokraatlikele väärtustele teinud ainuüksi tippspordi eelistamise poliitiliselt keeruliseks (Ronglan, 2015).

Nimetatud spordipoliitilised valikud kajastuvad ka otseselt spordi rahastusmudelites, mida võib ajaloolises plaanis jagada kolme peamisse kategooriasse:

- Nõukogude liidu mudel – täielikult tsentraliseeritud ja riiklikult kontrollitud süsteem, kus riik määrab spordialased prioriteedid ning suunab ressursid medalisaagi maksimeerimiseks (Green & Oakley, 2001). Näide: Hiina, Venemaa ja Põhja-Korea.
- USA mudel – turumajanduslik ja detsentraliseeritud lähenemine, kus riigi panus on minimaalne ning spordi rahastamine toimub peamiselt eraalgatuste, sponsorite, professionaalsete spordiliigade ja ülikoolisüsteemi kaudu (Dittmore et al., 2009). Näide: USA, osaliselt Kanada.
- Euroopa mudel – segamudel, mis ühendab riikliku toe ja vabatahtlike spordiorganisatsioonide rolli; riik investeerib peamiselt infrastruktuuri ja noortespordi arendamisse, kuid spordielu korraldamine jääb suures osas spordiklubide ja -liitude kanda, kes tegutsevad tihedas koostöös avaliku sektori ja kogukondadega (Bilohur & Oleksenko, 2022). Näide: laialdaselt kogu Euroopas, sealhulgas Eestis.

Tänapäeval tugineb tippspordi rahastamine üha enam hübriidmudelile, mis kombineerib riiklikud toetused, erasektori investeeringud, sponsorluse, loteriitulud, hasartmängumaksud ning muud rahastusallikad (Pauna et al., 2020). Traditsiooniliste rahastusmehhanismide kõrval on kiiresti arenenud ka uuenduslikud lahendused, mis laiendavad sportlaste ja spordiorganisatsioonide võimalusi raha kaasamiseks ning vähendavad seega sõltuvust üksikutest allikatest. Nende hulka kuuluvad näiteks *blockchain*-tehnoloogial põhinevad *fan token*'id (Öget et al., 2024), fännibaasil põhinev ühisrahastus (*crowdfunding*; Eestis näiteks Hooandja), sotsiaalmeedia kaudu teenitavad tulud (Mohammadkazemi, 2015) ning spordiülekannete monetiseerimine (Zhao, 2024). Eriti kasulikuks on sellised alternatiivsed rahastusmehhanismid osutunud alarahastatud ja nišispordialade esindajatele ning parasportlastele, kelle meedia- ja avalik nähtavus on madalam ning kelle spordialasid ei peeta sageli sponsorluse seisukohast atraktiivseks (Campos et al., 2024).

Kuivõrd poliitikakujundajad ja spordiorganisatsioonid seisavad jätkuvalt silmitsi väljakutsega, kuidas suunata avalikkuse laialdane huvi spordi vastu konkreetsetesse finantstoetustesse, mis tagaksid sportlastele piisavad ressursid ja arenguvõimalused, peetakse üheks võimalikuks lahenduseks just uuema aja rahastusmeetodeid (Wicker & Frick, 2020). Siiski ei ole need vähemalt Eesti kontekstis laiemat kasutust leidnud, kuna nende rakendamine eeldab sageli kas suuremat turumahtu, tugevat isiklikku initsiatiivi või tehnoloogilist valmisolekut. Täiendava strateegilise võimalusena on pakutud, et valitsused võiksid ergutada erasektori investeeringuid sporti, pakkudes maksusoodustusi ettevõtetele, kes valdkonda toetavad (Varblane, 2024). Sellised meetmed võiksid aidata leevendada tippspordi rahastamisega kaasnevat ebakindlust ning soodustada ettevõtteid sportlasi pikaajaliselt toetama.

Investeering tippsporti on rahastamise vaatenurgast alati kulukas – ka teised riigid panustavad samal eesmärgil – ning riskantne, sest puudub garantii, et sportlastesse ja noortesse talentidesse suunatud vahendid end lõpuks ära tasuvad. Kogumis muudavad need riskid tippspordi, eriti talentide arendamise, eraettevõtete jaoks vähem atraktiivseks, mistõttu säilib avaliku sektori kriitiline roll. Sportlase perspektiivist on spordile pühendumine sageli majanduslikult ebakindel ettevõtmine, sest rahaline toetus sõltub otseselt hiljutistest tulemustest. Selline ebastabiilsus võib aga oluliselt raskendada treeningutele keskendumist ja tiptasemel soorituste saavutamist, muutes sportlase haavatavaks stressi ja läbipõlemise suhtes. (Campos et al., 2024; Dohlsten et al., 2020)

Kui rahastus on ebapiisav, on sportlased sageli sunnitud otsima täiendavaid sissetulekuallikaid või osalema rohkematel võistlustel mitte ainult sportliku arengu eesmärgil, vaid ka pelgalt kulude katmiseks või selleks, et täita toetuse saamiseks või säilitamiseks vajalikke kriteeriume. Samal ajal võib rahapuudus – sõltuvalt spordialast või individuaalsest olukorrast – hoopis piirata sportlase võimalusi osaleda just neil võistlustel, mis on toetuse säilitamise või taseme tõstmise seisukohalt hädavajalikud. (Dohlsten et al., 2020)

Finantsiline tugi ei ole oluline üksnes põhivajaduste – nagu varustuse ja treeningute – katmiseks, vaid määrab ka sportlase ligipääsu tiptasemel tugiteenustele, sealhulgas füsioteraapiale ja spordipsühholoogiale, mis on professionaalses spordis eduka karjääri eelduseks (Burns et al., 2022). Seetõttu võib tippspordis osutada rahastus isegi olulisemaks eduteguriks kui sportlik talent või pühendumus (Storm et al., 2016).

Kuigi tippsportlaseks olemine pakub ainulaadseid kogemusi ja võimalust pühenduda oma suurimale kirele, kaasnevad sellega sageli märkimisväärsed ohverdused. Tippu jõudmine eeldab aastatepikkust intensiivset treeningut, pidevat võistluspinget ning valmisolekut seada

sport elu keskmesse. Nn “kümne aasta reegel”, mis sai alguse malet uurivatest teadustöödest ja on hiljem laienenud laiemalt spordivaldkonda, viitab sellele, et rahvusvahelise taseme saavutamiseks on vajalik vähemalt kümneaastane sihipärane treening ja pühendumus (Ericsson, 2003). Kui aga arvestada sportlase arenguteed alates esimesest treeningust, võtab tippu jõudmine oluliselt kauem. Näiteks alustas odaviskaja Magnus Kirt sportimist 1999. aastal, kuid jõudis MM-medalini alles 2019. aastal – 20 aastat hiljem (Arike, 2024). Selline pikk ja järjepidev arengutee tähendab sageli ka olulisi kompromisse. See tähendab, et teatud eluetappidel võib majanduslik toimetulek olla piiratud ning mõned olulised eluvalikud lükkuvad edasi – näiteks lükatakse laste saamine karjääri lõppu või kulub hariduse omandamiseks rohkem aega (Massey & Whitehead, 2022).

Tippspordis valitsev konkurentsiloogika, mis nõuab pidevat eneseületust, on normaliseerinud riskikäitumise ja tervise eiramise (Overbye, 2018). Sportlased kogevad sageli nii lühi- kui ka pikaajalisi vigastusi (DiFiori et al., 2014) ning vaimse tervise probleeme, sealhulgas ärevust, depressiooni ja identiteedikriisi pärast sportlaskarjääri lõppu (Gouttebarger et al., 2019). Need mõjud ei piirdu üksnes aktiivsete sportimisaastatega, vaid võivad jätta jälje sportlase edasisele elule (Cosh et al., 2013). Seetõttu ei tohiks tippspordi käsitleda pelgalt investeeringuna medalitesse, vaid valdkonnana, kus sportlaste pikaajaline heaolu ja arenguvõimalused peavad olema süsteemselt tagatud. Jätkusuutlik tippспорт peab looma keskkonna, kus sportlaste tervis, inimlikud vajadused ja elu pärast sporti on sama olulised kui saavutused võistlusareenil (Dohlsten et al., 2020).

1.2. Tippspordi rahastamise tulemuslikkuse mõjutajad

“Pöördumatult möödab on need ajad, kui mõni tugev Jüri, kes oli ajaviiteks kraavikaldal kive tõstnud ja teiste külapoistega kibeda põllutöö vaheajal maadelnud, pakkis kohvrissi hambaharja ning sõitis olümpiale, kus talle riputati kaela kuldmedal. Kristjan Palusalu tuli umbes sellisel moel olümpiavõitjaks – tänapäeval pole säärane pastoraalne romantika võimalik,” on kirjutanud Andrus Kivirähk (EPL, 2011).

Kui kunagi võis medal sündida talupojatarkusest ja füüsilisest töökarastusest, siis tänapäeval on tippспорт kaugel juhusest – see on süsteemne, pikaajaline ja tugevalt ressursimahukas protsess. Olulist rolli mängivad nii teadmised, inimkapital kui ka rahalised vahendid (De Bosscher et al., 2015). Samas ei tähenda rahaliste ressursside nappus, et väikeriigil puuduks võimalus tippspordis edu saavutada – määravaks saab hoopis see, kui sihipäraselt ja tõhusalt olemasolevaid vahendeid kasutatakse (Houlihan & Zheng, 2015).

Näiteks on Taani suutnud viimastel aastatel oma rahvusvahelist positsiooni tippspordis märgatavalt parandada, ilma et nende avalik spordirahastus oleks oluliselt suurenenud (Storm

et al., 2016). Seevastu leidub riike, mis on viimase kümnendi jooksul oma spordikulutusi pea kahekordistanud, kuid kelle tulemused on sellest hoolimata halvenenud (De Bosscher et al., 2015). See seab kahtluse alla levinud arusaama, nagu määraks spordiedu üksnes rahastuse absoluutne maht (De Bosscher, Bingham, et al., 2008). Kuivõrd konkurents medalite nimel muutub üha tihedamaks – rohkem riike sihib piiratud hulka poodiumikohti –, ei pruugi investeeringute kasv iseenesest tagada paremaid tulemusi. Kuigi lihtsustatud loogika “raha sisse = medalid välja” peab mingil määral paika, ei kehti samasugune sirgjooneline seos enamasti kujul “rohkem raha sisse = rohkem medaleid välja” (Bosscher et al., 2015).

Üheks oluliseks selgituseks sellele nähtusele on kahaneva piirkasulikkuse printsiip (*diminishing marginal returns*): iga täiendav investeeritud ühik (nt rahasumma) avaldab lõpptulemusele (nt medalivõidud) järjest väiksemat mõju (De Bosscher et al., 2019). Kui spordisüsteem on jõudnud teatud arengutasemele – olemas on põhitaristu, treenerivõrgustik ja tugistruktuurid –, ei pruugi täiendavad investeeringud pakkuda võrreldavat lisandväärtust. Arengu algfaasis võib aga iga euro teha silmnähtava vahe. Näiteks Keenias viisid suhteliselt tagasihoidlikud investeeringud treeningkeskustesse – mis pakkusid sportlastele peavarju, toitu, varustust ja juhendamist – rahvusvahelise läbimurdeni kergejõustikus ning panid aluse maailma tippu jõudnud jooksjate, sealhulgas olümpiavõitja ja maratoni endise maailmarekordimaniku Eliud Kipchoge'i, süsteemsele ettevalmistusele (Korir et al., 2024).

Küpses süsteemis võivad seevastu isegi märkimisväärsed lisapanused anda vaid tagasihoidlikke tulemusi. Näiteks suurendas Suurbritannia pärast 2012. aasta Londoni olümpiamänge investeeringuid juba niigi tulemuslikku spordisüsteemi: riikliku tippspordiorganisatsiooni UK Sport eelarve kasvas järgmiseks olümpiatsükliks nimiväärtuses 11% (UK Sport, 2012). Ent 2016. aasta Rio mängudel jäi medalisaak sisuliselt samaks: 65 medalilt Londonis 67 medalini Rios ehk vaid 3% kasv (“Great Britain at the Olympics”, 2025). See viitab võimalikule kahanevale piirkasulikkusele, kus tulemuste kasv oli proportsionaalselt väiksem kui tehtud kulutuste kasv. Samas osutab see laiemale seaduspärale – mida arenenum on süsteem, seda kallimaks muutub iga järgmise “eduastme” saavutamine. Teatud tasemest alates ei saa tulemusi enam lihtsalt “raha eest osta”. Sellises kontekstis muutub keskseks küsimuseks ressursside kasutamise tõhusus – kas olemasolevate vahenditega saavutatakse maksimaalne võimalik tulemus või jõutakse seatud eesmärgini võimalikult väikese kuluga. (De Bosscher et al., 2015).

Euroopa Liidu riikide spordirahastuse tõhususe uuring näitas, et Eesti kuulus 2016/2018 andmete põhjal madala tehnilise efektiivsusega riikide hulka: efektiivsusskoor 0,36 paigutas meid 27 riigi seas 24. kohale (vt Lisa A). Tehniline efektiivsus (*technical efficiency*) näitab,

kui lähedal ollakse tootmisvõimaluste piirile ehk kas olemasolevate ressurssidega suudetakse saavutada maksimaalne võimalik tulemus. Eesti madal skoor tähendab, et realiseeritakse vaid ligikaudu kolmandik võimalikust tulemuslikkusest. Teisisõnu ei saa Eesti oma spordirahast vastu nii palju kui potentsiaalselt võiks. Samal ajal suudavad mitmed teised riigid – näiteks Iirimaa, Sloveenia ja Rootsi –, mille efektiivsuskoor on 1,0, saavutada samade kulutustega märksa rohkem, olgu selleks suurem medalisaak, rahvaspordis osalejate hulk või mõlemad. (Nessel & Kościółek, 2022)

Lisaks näitas samas uuringus kasutatud Malmquisti tootlikkusindeks (*total factor productivity change*), et Eesti spordisüsteemi kogutootlikkus langes ajavahemikus 2004-2018 ligikaudu 77%. Tegemist oli valimi (25 ELi liikmesriiki koos Suurbritanniaga) suurima langusega (vt Lisa B). Lihtsustatult tähendab see, et kui 2004. aastal võimaldas kindel rahasumma ja süsteemne korraldus saavutada näiteks kümme medalit ja kaasata 1000 uut harrastajat, siis 2018. aastal saadi samade reaalkaardislike sisendite eest vaid ligikaudu 2-3 medalit ja 250 uut harrastajat. Tootlikkuse vähenemine võib viidata kahele peamisele probleemile: (1) tehnilise efektiivsuse langusele – st olemasolevaid ressursse kasutatakse järjest ebaotstarbekamalt – ning (2) tehnoloogilisele mahajäämusele – st Eesti pole suutnud oma spordisüsteemi ajakohastada samas tempos nagu mitmed teised riigid (nt seoses treeningmeetodite, tugiteenuste või juhtimismudelite arenguga). (Nessel & Kościółek, 2022)

Oluline on aga arvestada, et analüüsitava perioodi algusesse jäid Eesti spordi jaoks kaks erakordselt edukat olümpiat: 2004. aastal Ateena (kolm medalit) ning 2006. aasta Torino mängud (kolm kuldmedalit). Sellised tipptulemused tõstsid nn tootlikkuse algtaset ehk löid võrdluseks kõrge lähtepunkti, mille suhtes hilisemad tagasihoidlikumad saavutused paistavad seda kontrastsemad. Teisisõnu: kuigi Eesti spordisüsteemi kogutootlikkus langes perioodil 2004-2018 märgatavalt, ei tulene see langus üksnes süsteemi halvenemisest, vaid osaliselt ka sellest, et võrdlusbaas oli ebatavaliselt kõrge. Samas võib edasine langustrend viidata struktuursetele probleemidele – Eesti väljakutsed ei seisne tingimata üksnes rahastuse kogumahas, vaid ennekõike selles, kuidas ja kuhu olemasolevaid ressursse strateegiliselt suunatakse. (Nessel & Kościółek, 2022)

Siiski tuleb selliste kvantitatiivsete analüüside puhul arvestada ka nn “musta kasti probleemiga”: kuigi on teada, mis läheb süsteemi “sisse” (nt rahalised ressursid) ja mis tuleb “välja” (nt medalid), jääb suuresti varju see, mis toimub vahepeal. Just see piiratud läbipaistvus raskendab konkreetsete järelduste tegemist ning piirab analüüside otsest rakendatavust spordipoliitika kujundamisel, sest ei selgu, miks mõni süsteem on edukam kui teine. (Henry et al., 2020)

Eliitspordi edu kujundavate tegurite mõistmiseks on aastate jooksul korraldatud üha rohkem teadusuuringuid (Gómez-Rodríguez et al., 2024). Ühelt poolt keskendutakse riikliku tasandi võtmetegurite määratlemisele ja analüüsimisele (De Bosscher et al., 2006), teisalt leidub uuringuid, mis püüavad mõista eliitspordi olemust laiemas poliitilises või ajaloolises kontekstis (Andersen & Ronglan, 2012). On hästi teada, et makrotasandi tegurid, nagu riigi SKP *per capita*, rahvaarv, võõrustajariigi eelis (*host effect*) ja poliitiline ajalugu, aitavad selgitada märkimisväärse osa rahvusvahelise spordiedu varieeruvusest (De Bosscher, 2007; Rewilak, 2021).

Ometi on selliste näitajate seletusjõud tippspordiedu prognoosimisel aja jooksul vähenenud (Bernard & Busse, 2001). Näiteks ei aita need selgitada, miks Keenia on pikamaajooksus oluliselt edukam kui tema naaberriik Uganda või miks Soome on võitnud viimastel olümpiamängudel oluliselt vähem medaleid kui teised Skandinaavia riigid – seda hoolimata sarnasest rahvaarvust, elatustasemest ja geograafilisest asukohast (Andersen & Ronglan, 2012). Taolised erinevused viitavad selgelt mesotasandi tegurite – eeskätt spordipoliitika, rahastamismudelite ja institutsionaalse ülesehituse – määravale mõjule. Just need on aspektid, mida poliitikakujundajatel on võimalik otseselt suunata ja mõjutada (De Bosscher et al., 2006).

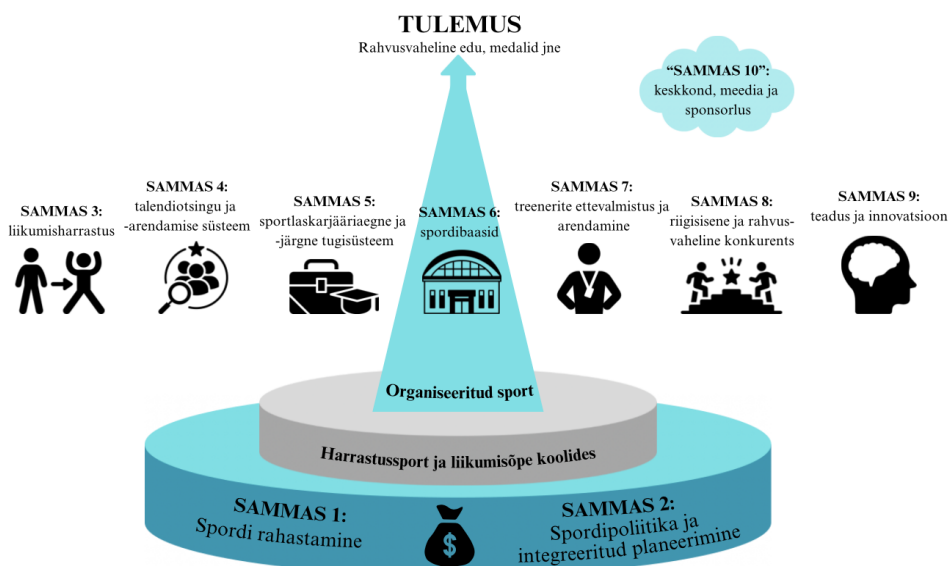
Viimastel aastakümnetel on paljud riigid hakanud oma tippspordisüsteeme arendama üha sihipärasemalt, soovides vähendada sõltuvust juhuslikest teguritest nagu looduslik talent või soodsad keskkonnatingimused (De Bosscher, Bingham, et al., 2008). Selle taustal on märgatavalt kasvanud spordipoliitika ja strateegilise juhtimise roll riiklikul tasandil, kusjuures järjest enam lähtutakse edukate riikide eeskujudest ja rahvusvaheliselt toimivatest mudelitest (De Bosscher et al., 2006). Klassikalisteks mõjutajateks on näiteks Austraalia, mis oli üks esimesi riike, mis võttis omaks strateegilise eliitspordipoliitika põhimõtted, rajades oma süsteemi osaliselt endiste kommunistlike riikide tippspordistruktuuride eeskujul (Collins & Bailey, 2013; De Bosscher et al., 2016). Seda arengusuunda, kus edukate riikide praktikaid võetakse järjest enam üle, on hoogustanud nii rahvusvahelistumine kui ka nn globaalne spordi võidurelvastumine (Bloyce & Smith, 2009).

Tulemuseks on eri riikide spordisüsteemide kasvav sarnasus – nähtus, mida on kirjeldatud kui süsteemide konvergeerumist (Green & Houlihan, 2005). Kui varasemalt püüdsid lääneriigid hoiduda liigsest sekkumisest sporti, kartes meenutada idabloki süsteeme, kus sport oli tihedalt seotud noorte ärakasutamise ja süsteemse dopinguga, siis tänapäeval nähakse riigi aktiivset rolli üha enam legitiimse ja vajaliku toetusena (Oakley & Green, 2001). Üldise arusaama kohaselt hõlmab edukas tippspordisüsteem nii materiaalseid ressursse

(nt rahastus täiskohaga sportlaste toetamiseks, kvalifitseeritud treenerid, kaasaegne taristu, tugiteenused ning rahvusvahelise võistluskogemuse võimaldamine) kui ka pehmemaid tegureid nagu poliitiline toetus ja sportlaskarjääri väärtustav kultuur. Tähtsal kohal on ka läbipaistvad juhtimisprotsessid, mis puudutavad näiteks rahajaotust, sportlaste valikut ning tulemuste seiret ja hindamist. (Green & Oakley, 2001; Houlihan & Zheng, 2013).

Siiski jääb isegi väliselt sarnaste spordisüsteemide puhul alles oluline mänguruum kohaliku eripära, loovuse ja kontekstitundlikkuse rakendamiseks. Andersen ja Ronglan (2012) toovad näiteks välja, et kuigi Norra spordisüsteem on selgelt mõjutatud rahvusvahelistest eeskujudest, väärtustatakse seal järjepidevalt kogukondlikkust, võrdsust ja sportlaste terviklikku arengut. See väljendub muu hulgas teadlikus otsuses vältida varajast spetsialiseerumist noorsportlaste seas ning püüdluses hoida süsteemi legitiimsena demokraatliku esindatuse ja sotsiaalse kaasatuse kaudu (M. P. Sam & Ronglan, 2018).

Kas on aga üldse võimalik kujundada universaalne tippspordimudel – “one size fits all” lahendus –, mis tagaks edu kõikidele riikidele sõltumata nende suurusest või ressursibaasist? Just sellele küsimusele vastust otsides töötas Belgia, Hollandi ja Suurbritannia ülikoolide teadlastest koosnev uurimisrühm välja SPLISS-metoodika (*Sport Policy Factors Leading to International Sporting Success*): mudel, mille abil hinnata ja rahvusvaheliselt võrrelda spordipoliitika tulemuslikkust. SPLISS lähtub arusaamast, et tippspordiedu kujuneb mikro-, meso- ja makrotasandi tegurite koosmõjul, keskendudes seejuures just mesotasandile. Mudeli keskmes on ligi sada nn kriitilist edutegurit (*Critical Success Factors*), mis on koondatud üheksasse sambasse (vt Joonis 2). Kui esimene samm käsitleb sisendit ehk spordi rahastust (peamiselt avaliku sektori vahendid), siis ülejäänud kaheksa kirjeldavad protsessi mõjutavaid tegureid, mille tulemuslikkust mõõdetakse lõpuks väljundi kaudu (De Bosscher et al., 2006).

Joonis 2. SPLISS-i mudel: spordisüsteemi 9-sambaline struktuur (De Bosscher et al., 2006)

Allikas: De Bosscher, V., et al. (2006). Kohandatud Riigikontrolli (2012) alusel. Autori koostatud Canvas.

SPLISS-i uuringute (versioonid 1.0 ja 2.0, vastavalt kuue ja 15 riigi osalusel; Eesti osales üksnes rahastuse ehk esimese samba ulatuses) tulemused on näidanud, et pelgalt “õigete koostisosade” – nagu rahastus, treenerid või taristu – olemasolu ei taga iseenesest rahvusvahelist edu. Selgus, et ka edukad riigid rakendavad sarnaseid põhimõtteid väga erinevalt. Seega ei osutu määravaks mitte ainult see, millised komponendid on süsteemis olemas, vaid kuidas need omavahel toimivad (nt kui treeningkeskused paiknevad seal, kus on ka tugev treeneribaas ja järelkasv) ning kuivõrd hästi on need kohandatud konkreetse riigi spordikeskkonna ja kultuuriliste eripäradega. (Bosscher et al., 2015)

Nagu Barker-Ruchti jt (2018) on välja toonud, on (tipp)spordi juhtimine riigiti väga erinev. Mõnes süsteemis on strateegilised otsused koondatud ühe keskse eliitspordiagentuuri kätte, samas kui teises võib võtmeroll olla kohalikel omavalitsustel või jaguneda mitme organisatsiooni vahel. Tippspordisüsteemi toimimist mõjutavad ka ajas muutuvad tegurid nagu poliitilised prioriteedid, institutsionaalne ülesehitus ja rahastuse dünaamika. Seetõttu võivad liiga üldised “üks lahendus kõigile” tüüpi mudelid anda poliitikakujundajatele eksitavaid signaale – eriti kui ei arvestata kohaliku spordikultuuri, traditsioonide või olemasolevate võimekustega. Näiteks ei pruugi ala, mis on edukas mõnes riigis, anda samasuguseid tulemusi riigis, kus puuduvad selle arendamiseks vajalikud treenerid, tugistruktuurid või noortesüsteem. Seega ei paku SPLISS *copy-paste* itavat “võiduretsepti”, vaid aitab pigem mõista, millised valdkonnad väärivad strateegilist tähelepanu. (Barker-Ruchti et al., 2018; Bosscher et al., 2015)

Kuigi SPLISS on väärtuslik raamistik rahvusvaheliseks võrdluseks, on sellel ka mitmeid olulisi piiranguid. Üheks peamiseks kriitikakohaks on asjaolu, et SPLISS käsitleb tippporti pigem staatilise struktuurina, kuigi tegelikkuses on spordisüsteemid dünaamilised ja pidevas muutumises – sageli liigub praktika teooriast kiiremini (nt Eesti osales SPLISS-i uuringus ajal, mil Team Estoniat polnud veel loodud). Samuti on probleemne SPLISS-i tugevalt muutujapõhine lähenemine, mis keskendub statistilistele seostele, kuid ei ava, kuidas ja miks need seosed toimivad (nn “musta kasti” probleem”). Lisaks eeldab mudel, et mõisted nagu “tippport”, “sportlane” või “osalus” on eri riikides võrreldavad, kuigi nende tähendus ja rakendus võivad kultuuriti oluliselt erineda. Seetõttu on soovitatud SPLISS-i täiendada kontekstitundlike, juhtumipõhiste ja kvalitatiivsete meetoditega, mis aitavad paremini mõista, mis töötab, kelle jaoks ja millistes tingimustes. (Henry et al., 2020)

1.3. Rahastusmudelid ja nende valik

“Väike, kiire, naised, vesi ja väle” ehk tõlkes Hiina olümpiastrateegia on ilmselt üks võtmetegureid, miks riik, mis võitis oma esimese olümpiakulla alles 1984. aasta Los Angelese mängudel, tõusis 2008. aasta koduolümpial medalitabeli tippu. Lähem vaade medalistatistikale näitab, et enamik Hiina kuldmedalitest pärineb kuuelt spordialalt: lauatennis, vettehüpped, iluvõimlemine, tõstmine, laskmine ja sulgpall. Need on alad, mis nõuavad näiteks võrreldes “kolme suure palliga” suhteliselt vähem rahalisi ressursse, ent pakuvad stabiilset ja prognoositavat medalipotentsiaali. Selline sihitud spetsialiseerumine pole kaugeltki ainuomane vaid Hiinale. (Zheng & Chen, 2016)

Rahvusvahelise konkurentsi tihenemise tingimustes on muutunud üha tavapärasemaks strateegia, mille kohaselt suunatakse eliitspordi rahastamine vaid valitud spordialadele, kus riigil on konkurentsieelis või tõendatud edukus (Bostock et al., 2018; Green & Oakley, 2001). Seda peetakse sageli rahaliselt otstarbekaks, kuna see loob mulje tõhusast ressursikasutusest ning võimaldab näidata, et avalikku raha kasutatakse tulemuslikult – näiteks medalivõitude kaudu mõõdetava investeeringutasuvusena (M. Sam, 2012). Sarnaselt teistele avaliku sektori valdkondadele juurdus sihtrahastuse loogika 1980. aastatel koos *New Public Management*’i reformidega, mis püüdsid muuta avaliku sektori juhtimist tõenduspõhisemaks, tulemusmõõdikutel põhinevaks ja konkurentsile avatumaks (M. Robinson & Brumby, 2005).

Lisaks toimib selline lähenemine ka “valitsemisvahendina”, millega hoida spordialaliite vastutavana: edukatele suunatakse toetus ja tunnustus, samas kui vähem edukad peavad leppima rahastuse vähenemisega või tõdema, et süsteem ootab neilt muutusi (Bevan & Hood, 2006). Sellist “kontrollimehhanismi” toetavad avalikud pingeread ja edetabelid, mis suurendavad nii läbipaistvust kui ka avalikku survet – seda eriti kontekstis, kus peaaegu igal spordialal toimuvad iga-aastaselt rahvusvahelised tiitlivõistlused (Hood, 2007a).

Sihitud rahastusmudel on mitmes riigis osutunud strateegiliselt tõhusaks. Seda lähenemist õigustatakse sageli nn “*no compromise*” poliitikaga, mille kohaselt investeeritakse üksnes aladesse, mille medalipotentsiaal on tõendatav. Suurbritannias tähendas see näiteks, et Rio olümpiatsükli eel (2013-2016) kasvas 17 spordiala rahastus märkimisväärselt, samas kui kümne – sh korvpall, käsipall ja maadlus – kaotasid 90-100% oma toetusest. Kuna toetuse püsimine sõltub rangetest tulemusnõuetest, kujunevad igas rahastusvoorus paratamatult välja “võitjad” ja “kaotajad”. Selline mudel loob tugeva sõltuvuse avalikust rahastusest ja sunnib alaliite kiiresti kohanema – sageli lühiajaliste eesmärkide, mitte strateegilise arengu järgi. (Bostock et al., 2018).

Samas soodustab selline süsteem ka olemasoleva edu taastootmist – madala toetusega aladel on raskem saavutada tulemusi, mistõttu väheneb nende võimalus ka tulevikus rahastust suurendada. Tekib nn struktuurne lõks, kus arengupotentsiaaliga alad ei saa tõusta. Kuigi seda poliitikat on esitletud kui raamistikku, mille eesmärk on tagada, et alaliidud oleksid toimivad, tulemuslikud ja professionaalsed, on selle tegelik ja varjamatu põhieesmärk olümpiaedu saavutamine. (Bostock et al., 2018; Houlihan & Green, 2009)

Ehkki valikuline rahastamine võib lühiajaliselt suurendada medalisaaki ja näida tõhusa ressursikasutusena, on selle pikaajaline jätkusuutlikkus siiski kaheldav. Süsteem soosib juba tipus olevaid sportlasi, jättes tagaplaanile arengufaasis olevad talendid ja väiksemad spordialad ning muudab alaliidud konservatiivseks ja riskikartlikuks. Tugev tulemuslikkuse surve ja tihe aruandlus võivad pärssida uuendusi ning vähendada koostööd isegi seal, kus see oleks kogu süsteemi tõhususe seisukohalt soovitatav. Kui prioriteetseks kuulutatud ala ei täida ootusi, võib rahastuse lõpetamine osutuda poliitiliselt ebamugavaks, kuna see tähendaks kogu strateegia läbikukkunuks tunnistamist. Seetõttu kiputakse säilitama rahastust ka siis, kui tulemused neid enam ei õigusta. Lisaks võivad olümpiafookuses kõrvale jääda kultuuriliselt olulised spordialad või need, mille mõju rahvatervisele on suurem kui medalivõidul. (Bostock et al., 2018; M. Sam, 2012)

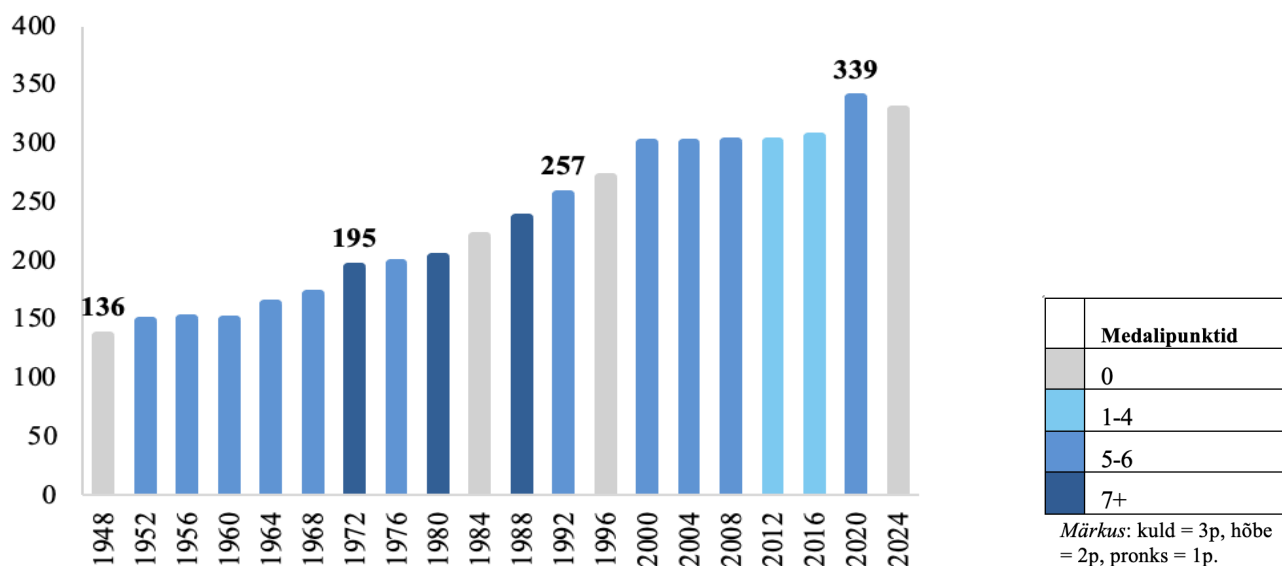
Ka Eestis on valikalade idee – see tähendab 10-15 spordiala eelistatud riiklikku toetust ning “*jätta teistele au ja väärikus ise toime tulla*” – pälvinud kriitikat. Endine EOK president Mart Siimann (2001-2012) on toonud välja neli vastuargumenti: (1) selline lähenemine ei sobi demokraatliku ühiskonnakorraldusega; (2) edu pole garanteeritud (“*Mida vale otsuse autorid peavad sel puhul tegema, kuhu ennast häbi pärast peitma, kelle kontolt raha tagasi maksma?*”); (3) valik toimub juba niigi kohalikul tasandil, sest omavalitsused lähtuvad paratamatult oma ressursidest ja traditsioonidest; ning (4) rahastusotsused põhinevad ka praegu selgetel kriteeriumidel. (Siimann, 2012)

Seda, miks riigid ei püüdle tippu igal spordialal, vaid keskenduvad valikuliselt aladele, kus neil on loomulik või sihipäraselt kujundatud eelis, aitab selgitada suhtelise eelise teooria (Ricardo, 1817). Algselt rahvusvahelise kaubanduse kontekstis välja arendatud idee kohaselt võib spetsialiseerumine olla kasulik isegi siis, kui riik suudaks toota kõiki kaupu teistest odavamalt (Du Bois & Heyndels, 2007). Otsustavaks saab siinjuures alternatiivkulu – teiste võimaluste hülgamisest tulenev kahju. Sporti üle kandes tähendab see, et ressursse tasub suunata just neile spordialadele, kus konkreetse riigi medalivõimalused on suhteliselt suurimad ja teiste alade kõrvalejätmine ei vähenda märkimisväärselt riigi üldist edu.

Heaks näiteks on Keenia, mille ajavahemikus 1964-2024 võidetud 39 olümpiakullast 38 pärinevad kehvus- ja keskmaajooksust – alates 800 meetrist kuni maratonini („*Kenya at the Olympics*“, 2024). Suhtelise eelise kontekstis on selline spetsialiseerumine loogiline: Keenia eelis tuleneb kõrgmäestiku tingimustes elamisest, varajasest kehalisest aktiivsusest, sügavalt juurdunud jooksukultuurist ning tugevatest sotsiaalsetest ja majanduslikest motivaatoritest (Wilber & Pitsiladis, 2012).

Samas ei piirdu spordiedu üksnes olemasolevate eeliste ärakasutamisega. Konkurentsieelise teooria kohaselt (Barney, 2001; Porter, 1990) saavad riigid või organisatsioonid saavutada pikaajalist edu, arendades teadlikult unikaalseid ja raskesti kopeeritavaid ressursse ning võimekusi – näiteks spetsiifilist oskusteavet, tugevaid institutsioone või toimivaid koostöövõrgustikke. Kuigi konkurentsieelis võib osaliselt põhineda looduslikel tingimustel või kultuurilisel pärandil, on mitmed riigid näidanud, et sihipäraste investeeringute ja strateegilise juhtimise abil on võimalik luua eelis ka aladel, kus seda varem pole olnud (L. Robinson & Minikin, 2012).

Näiteks Saksa DV naiste ujumine, Hiina vettehüpped ja Suurbritannia trekisõit on näited strateegilisest spetsialiseerumisest spordialadele, kus medalipotentsiaal oli suur ja rahvusvaheline konkurents madal. Samadel kaalutlustel on ajalooliselt suurendatud ka naissportlaste osalust: Nõukogude Liit ja Ida-Saksamaa nägid naiste tippspordi arendamises võimalust kasvatada oma medalisaaki aladel, kus lääneriikidel oli vähem tugevaid konkurente (Coates, 2017). Kuigi võidetavate olümpiamedalite koguarv on ajas kasvanud – näiteks 1988. aasta Seouli olümpial jagati välja 739 medalit, 2012. aasta Londoni olümpial aga 962 –, piirab riikide maksimaalset edukust ka tehniline korralduslik tegur, eeskätt osalejate arvu piirangud. Näiteks 2012. aasta Londoni mängudel sai üks riik võita välja jagatud 962 medalist maksimaalselt 497 medalit. (Houlihan & Zheng, 2013)

Joonis 3. Olümpiamängude võistlusalade arvu kasv ja Eesti medalitulemused 1948-2024.

Allikas: De Bosscher et al. (2024); (EOK, 2024a). Autori koostatud Excelis.

Samas ei ole empiirilised uuringud andnud veenvat kinnitust sellele, et rahastuse koondamine vähestele prioriteetsetele aladele oleks tõhusam strateegia kui mitmekesisem ja hajutatud lähenemine. SPLISS-i 15 riigi võrdlus, kus sportlikku edu hinnati aastatel 2009-2012 toimunud olümpiamängude ja maailmameistrivõistluste tulemuste põhjal, näitas, et enamik riike kuulusid nn prioriseerijate hulka – enam kui 58% kogu rahastusest suunati vaid kaheksale spordialale. Huvitaval kombel erinesid aga nelja edukaima riigi – Suurbritannia, Prantsusmaa, Austraalia ja Jaapani – strateegiad märkimisväärselt. Kui UK ja Austraalia rakendasid tugevalt sihitud rahastamist, siis Prantsusmaa jagas ressursse laiemalt: 75% rahastusest suunati 20 alale ning medal võideti 32 erineval spordialal. Samal ajal töid Suurbritannias neli enim rahastatud ala (44,2% eelarvest) 59% sportlikust edust. Need näited viitavad, et laiapõhjaline rahastus ei välista edukust ning võib isegi soodustada mitmekesisemat medalivõitu (De Bosscher et al., 2019)

Kokkuvõttes ei kinnitanud uuring, et prioriseerimine oleks iseenesest tulemuslikum strateegia – pigem ilmnes kerge negatiivne seos: riigid, mis koondasid raha kitsale alade ringile, olid keskmiselt vähem edukamad. Eesti kuulus samuti prioriseerijate hulka, suunates 41,2% rahastusest neljale alale: kergejõustikule (15,9%), suusatamisele (9,5%), korvpallile (8,8%) ja võrkpallile (7,0%) (vt Lisa C). (De Bosscher et al., 2019)

Oluline on aga märkida, et eliitspordi rahastusotsused ei põhine alati üksnes ratsionaalsel kaalutlusel maksimeerida medalisaaki. Näiteks investeerivad paljud riigid (sh Eesti) ka meeskonnaaladesse, mille kulud on kõrged, kuid medalivõimalused piiratud. Näiteks suunas Austraalia 7,6% ja UK 5,7% kogurahastusest hokile, kuigi suveolümpial saab

sellel alal võita vaid kaks medalit. Samas sai tõstmine – ala, kus jagatakse välja kümme medalikomplekti – mõlemas riigis alla 1% rahastusest. Need näited kinnitavad, et toetuste jagamisel mängib rolli ka spordialade kultuuriline tähtsus. Seega ei pruugi olla kõik medalid riikide jaoks võrdse kaaluga – erinevates kontekstides võivad alad omada väga erinevat ühiskondlikku väärtust. (De Bosscher et al., 2019)

2. Team Estonia toetussüsteemi empiiriline analüüs

2.1. Andmed ja metoodika

Käesolev töö tugineb kombineeritud uurimislähenemisele: kvantitatiivne osa tugines Eesti Olümpiakomiteelt (EOK) autorile edastatud Team Estonia 2019-2024 rahastusandmetele (vt Lisa D), kvalitatiivne osa aga 27 poolstruktureeritud intervjuule, mille töö autor tegi sportlaste ja teiste asjaosalistega (vt Lisa E). Kombineeritud meetod võimaldab siduda kvantitatiivse ja kvalitatiivse andmeanalüüsi tugevused viisil, mis aitab kompenseerida kummagi lähenemise piiranguid (Rudd & Johnson, 2010). Käesoleva töö puhul võimaldas see lähenemine analüüsida toetuste dünaamikat ulatuslikus andmestikus ning samal ajal mõista Team Estonia kui toetussüsteemi tajutud mõjusid osalejate vaatepunktist.

Käesoleva töö ettevalmistava faasi käigus võttis töö autor 2024. aasta septembri lõpus ühendust president Kersti Kaljulaidi fondiga sooviga luua kontakt EOK vastse presidendiga ning pakkuda võimalust panustada Team Estonia programmi käsitlevasse uurimistöösse. Novembri keskel vastas autorile Team Estonia koordinaator, kes avaldas huvi koostöö vastu ning kutsus autori EOK peakontorisse kohtumisele. Esimene kohtumine toimus 18. novembril 2024, mille käigus arutati uurimisteemat ning sõnastati esmane fookus: Team Estonia senise liikmeskonna analüüs. Koostöö jätkus kahe kontaktkohtumise (27. veebruaril ja 29. aprillil), ühe videokõne (31. märtsil) ning jooksva meilivahetuse kaudu, mille raames täpsustati andmeid ja vastati töö käigus esile kerkinud küsimustele. Koostöö tulemusel sai autor juurdepääsu Team Estonia individuaalsportlaste rahastusandmetele perioodil 2019-2024 ning võimaluse süvitsi mõista programmi toimimise põhimõtteid.

Iga aasta kohta edastas Team Estonia koordinaator töö autorile eraldi Exceli töövihiku, mis koosnes viiest alamlehest vastavalt sihtrühmadele (2022. aasta andmete näitel): “Suvi2022sportlased”, “Talv2022sportlased”, “2022treenerid”, “Noored2022” ja “Noorte treenerid 2022”. Andmestik oli üldiselt struktureeritud ühtse loogika alusel: sportlaste puhul sisaldas tabel isiku nime, kategooriat ning kuude lõikes jaotatud toetussummad jaanuarist detsembrini koos kogusummaga. A- ja B-kategooria sportlaste puhul oli lisaveerus ka kommentaar, milles toodi välja kategooria määramise alus ja selle kehtivuse lõppkuupäev (nt “MM5 28.02.2023”). Toetused olid esitatud kogusummadena, kuid peale klikkides oli

võimalik näha, kuidas see summa jagunes (nt palgafond + ettevalmistustoetus + muu toetus). Kuudel, mil toetust ei määratud, oli vastavas lahtris märgitud kriips.

Treenerite tabelites ei olnud välja toodud kategooriaid ega seoseid konkreetsete sportlastega. Spordialad paiknesid vertikaalteljel, kus iga ala alla oli järjestatud vastava ala esindajad. Näiteks algasid 2022. aasta tabelid aerutamise ja lõppesid poksiga. Tabelid ei sisaldanud sünnikuupäevi sportlaste ega treenerite puhul, välja arvatud 2019-2021. aasta noorsportlaste tabelid, kus lisaveerus oli märgitud sünniaasta.

Andmete kasutamiseks tuli neid esmalt puhastada, korrastada ja osaliselt ka täiendada. Esiteks ei kajastunud sportlaste kategooriamuutused alati korrektselt: kuigi toetussummad viitasid kategooria muutumisele, polnud kategooriat vastavas veerus muudetud. Samuti esines erisusi toetussummates sama kategooria sees. Kuna toetuste määrad on püsinud aastate lõikes sisuliselt muutumatuna, oli võimalik kategooriaid rekonstrueerida.

Teiseks tekitas segadust mõnede toetusesaajate esitusviis: mõnel juhul oli samas lahtris kirjas kaks või kolm nime (nt “(sportlane A)/ sportlane B”), mistõttu jäi ebaselgeks, kas toetus oli jagatud (varasematel aastatel oli see sageli rakendatud praktika) või vahetas üks sportlane teise mingist kuust alates välja. Kuigi tippspordikomisjon koguneb tavaliselt kaks korda aastas (märtsis talialade ja septembris suvealade arutamiseks), ei ole see reegel, mistõttu võivad rahastusperioodide algused tegelikkuses nihkuda.

Kolmandaks esines andmestikus mitmeid juhtumeid, kus toetuse saajad ei olnud nimeliselt märgitud – näiteks kurling, jalgrattasport, võimlemine ja 3x3 korvpall. Osade puhul polnud selge, kas nimi oli lihtsalt märkimata jäänud või antigi kindlale alale nimetu toetus. Sarnaseid määramatusi esines ka treenerite puhul, kus toetuse saajaks oli märgitud “sportlase A treener” või “noortetreener”, ning mõnel sportlasel oli korruga välja toodud kaks treenerit.

Selliste ebaselguste lahendamiseks ja andmete kontrollimiseks tehti koostööd Team Estonia koordinaatoriga, kes aitas andmeid täpsustada, tuginedes alaliitudega sõlmitud lepingutele. Selle abil oli võimalik tuvastada, kellele konkreetne toetus tegelikult määrati ja kas andmetes esines eksimusi.

Kõigi aastate andmed koondati ühtsesse andmestikku, mis koosnes 1156 reast ja 79 veerust. Kokku tuvastati 775 nimelist isikut. Valim hõlmab isikuid, kes said perioodil 2019-2024 vähemalt ühel kuul rahalise toetuse. Liikmed jaotati rolli alusel esmalt kaheks: sportlasteks ja treeneriteks. Sportlaste seas eristati omakorda noorsportlased ning ABC-kategooria sportlased, kellest viimaste puhul esines andmestikus kokku 12 erinevat kategooriat (vt Lisa F). Treenerid jagunesid vastavalt sellele, kas nad said toetust ABC- või

noorte treenerina. Kokku tuvastati 55 treenerit, kes olid mõnel ajahetkel saanud toetust nii ühes kui ka teises rollis. Lisaks leiti 14 inimest, kes olid andmestiku põhjal saanud toetust nii sportlase kui ka treenerina. Juhul kui inimene esines andmestikus mõlemas rollis, käsitleti iga rollipositsiooni analüüsis eraldi – näiteks käsitleti samal isikul sportlasena saadud toetust ja treenerina saadud toetust kui kahte iseseisvat juhtumit (vt Lisa G).

Kuna autori loodud andmestikus oli iga isik esitatud eraldi real, kajastati jagatud kategooriate toetussummad proportsionaalselt. Näiteks C-kategooria jagunemisel kahe sportlase vahel (“C_jag2”) arvati kummagi toetuseks 500 eurot; kolme vahel jagamisel (“C_jag3”) vastavalt 334, 333 ja 333 eurot; kahe C-kategooria jagunemisel kolmeks (“2C_jag3”), jagunes toetus vastavalt 667, 667 ja 666 eurot. Tegelikuses ei pruukinud need summad täpselt sellisel kujul sportlaseni jõuda. Noorsportlaste ja noorte treenerite toetused kajastati kvartalipõhiselt, lähtudes sellest, kuidas need tegelikuses alaliitudesse jõudsid.

Nimetute toetuste puhul loodi eraldi muutujaid (nt “nimetu_korv1” 3x3 korvpalli ja “nimetu_voim1” võimlemise jaoks). 11 spordialal kasutati kokku 111 nimetut muutujat (vt Lisa F): sportlaste jaoks 74 (67%) ja treenerite jaoks 37 (33%). Enim oli neid (25) kasutusel 3x3 korvpallis, sest algandmetes ei olnud algusaastatel eristatud sugu, kuid hiljem seda tehti (“nimetu_korv1” vs “nimetu_korv5M”); sama eristus tehti ka noorsportlaste toetuste puhul). Andmestikku täiendati sportlaste ja treenerite sünnikuupäevadega, mis koguti avalikest allikatest (nt võistlusprotokollid või Vikipeedia leht sportlase kohta). Autoril ei õnnestunud tuvastada 97 inimese sünnikuupäeva (12,5% kogu nimelisest valimist), sealhulgas 53 sportlase ja 44 treeneri oma.

Edasine analüüs tehti RStudio keskkonnas, kasutades R-programmeerimiskeeles kirjutatud skripte. Töö käigus koostati kirjeldav statistika ning analüüsi toetuste ja liikmeskonna dünaamikat ajas, sealhulgas kategooriaid ja toetussummade jaotust.

Loodud andmestiku usaldusvääruse tagamiseks tehti sisestusvigade kontroll, kuivõrd iga sportlase andmed tuli lõplikku andmestikku eraldi käsitsi kopeerida. Selleks võrreldi R-is arvutatud aastaseid toetussummasid spordialade lõikes vastavate summadega, mis olid Exceli tabelite põhjal eelnevalt kokku arvutatud. 186 kontrollitud summast (31 spordiala kuue aasta jooksul) tuvastati kõrvalekaldeid 26 puhul. Enamasti olid erinevused väikesed ning arvandmeid korrigeeriti vastavalt. Kahel juhul tuvastati viga algandmestikus (Exceli failides). Sünnikuupäevade puhul tehti pisteline kontroll ning täiendavalt kontrolliti, et ei esineks ebaloogilisi väärtusi (nt aastaarv 1905). Lisaks veenduti, et andmestikus ei esineks duplikaatseid ridu, mis võisid tekkida sisestusvigade või täheühiku erinevuste tõttu (nt tühik, sidekriips), mida R käsitleks erinevate isikutena.

Kvalitatiivse analüüsi raames viidi tehti 27 poolstruktureeritud intervjuud, milles osales kokku 31 intervjuueeritavat. 55% vastanutest olid naissoost. Valimi moodustasid sportlased, treenerid, erasektori esindajad ning muud teemaga seotud osapooled (vt Lisa H). Kuigi ranget valimisraamistikku ei järgitud, püüti kaasata võimalikult mitmekesise taustaga inimesi – esindatud olid erinevad spordialad, rollid ja kogemused. Valik toimus peamiselt kontaktide kättesaadavuse alusel. Sportlased ja treenerid esindasid kokku 15 spordiala, sh neli mitteolümpia- ja kolm taliala. Lisaks intervjuueeriti ühte parasportlast.

Valimisse kuulunud isikute seotus Team Estoniaga oli erinev: osa ei olnud kunagi programmi kuulunud, osa olid varem kuulunud ning osa olid liikmed ka intervjuu toimumise hetkel. Intervjuueeritavate valikul lähtuti ka nende liikmelisuse hetkeseisust.

Kõik intervjuueeritavad on töö autorile teada, kuid nende nimesid ega spordialasid töös ei avaldata. Vastajate anonüümsuse tagamiseks kasutati andmete analüüsimisel ja esitamisel kodeeringut vastavalt rollile. Isikuandmete töötlemisel juhinduti Tartu Ülikooli majandusteaduskonna juhendist. Kuna valim tugines osaliselt kontaktide kättesaadavusele, ei pruugi see hõlmata kõiki võimalikke vaatenurki (nt spordialast tulenevad erinevused alaliitude korralduses), ent see sisaldas eri profiiliga vastajaid ning hõlmas tippspordisüsteemi seisukohalt olulisi rolle.

Potentsiaalsete osalejatega võeti esmalt ühendust e-posti teel. Juhul kui meiliaadressi ei õnnestunud leida, pöörduiti isikute poole sotsiaalmeedia vahendusel (nt Facebook Messenger). Kontakti loomisel tutvustati töö eesmärki, rõhutati konfidentsiaalsuse tagamist ning lepiti kokku kohtumise või videokõne aeg. Intervjuust keeldus vaid üks inimene, viidates tihedale võistlusperioodile. Nelja inimese puhul jäi vastus saamata – tõenäoliselt seetõttu, et sõnum jõudis Messengeris taotluste (*requests*) kausta.

Intervjuud korraldati kolmes formaadis: kümme kontaktkohtumistena, 15 videokõne vormis ning kaks vastust saadi kirjalikult. Enne iga intervjuu algust küsiti intervjuueeritavalt suuline nõusolek intervjuu salvestamiseks, mille ka kõik osalejad andsid. Kõik 25 helifaili kustutati 9. mail 2025. Intervjuude kogukestus oli 1413 minutit (ehk 23 tundi ja 33 minutit), keskmine intervjuu kestis ligikaudu 57 minutit (v.a kaks kirjalikku vastust). Esimene intervjuu toimus 12. märtsil ja viimane 29. aprillil 2025 (v.a kirjalik vastus).

Kõik intervjuud transkribeeriti sõna-sõnalt veebikeskkonna Tekstiks.ee abil ning seejärel toimetati. Autor saatis igale intervjuueeritavale nädala jooksul pärast intervjuu toimumist selle transkriptsiooni. Ühtegi transkriptsiooni ei kustutatud ka pärast lõputöö valmimist.

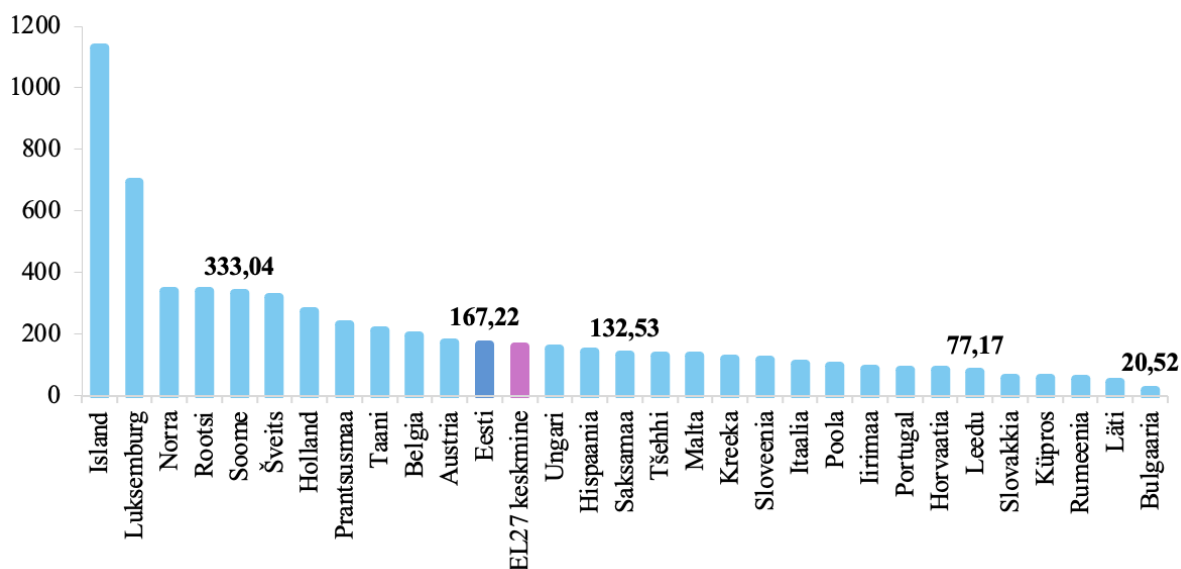
Intervjuuküsimused koostas töö autor, lähtudes vastaja rollist ja spordialasest taustast. Sisendina kasutati avalikku teavet, sh varasemaid meediakajastusi ning Team Estonia programmi üldkirjeldusi. Küsimused keskendusid toetussüsteemi tajutavale mõjule, rahastuse liikumise kaardistamisele alaliitude lõikes ja süsteemi arendamisvõimalustele (vt Lisa I). Sportlastelt uuriti lisaks ka individuaalsete spordikulude, aastase eelarve ja sponsorite leidmise kogemuse kohta.

Intervjuude analüüsiks kasutati temaatilise analüüsi lähenemist (Virkus, 2016), mille eesmärk oli tuvastada korduvad seisukohad ja mustrid intervjueeritavate kogemustes. Transkribeeritud intervjuud loeti korduvalt üle, tähenduslikud lõigud kodeeriti ning rühmitati sisuliselt sarnasteks teemadeks. Analüüsi keskmes olid hinnangud toetussüsteemi toimimisele, rahastuse loogikale ning palgasüsteemi arendusvõimalustele.

2.2. Eesti tippspordi rahastusstruktuur ja avaliku sektori roll

“Minu hinnangul ei pea sport olema riigi sport. Üle maailma on spordi toetamine eraettevõtete asi, riigi suur panus on totalitaarsete režiimide nähtus”, sõnas endine peaminister Andrus Ansip 2009. aastal nipsakalt võrkpallikoondise rahastamispalvet tagasi lükates. Vastupidise näitena tajus Suurbritannia 1996. aasta Atlanta olümpia üht kuldmedalit ja medalitabeli 36. kohta mitte pelgalt sportliku, vaid rahvusliku ebaõnnestumisena, mis käivitas ulatuslikud reformid ja avaliku rahastuse olulise kasvu (Oakley & Green, 2001).

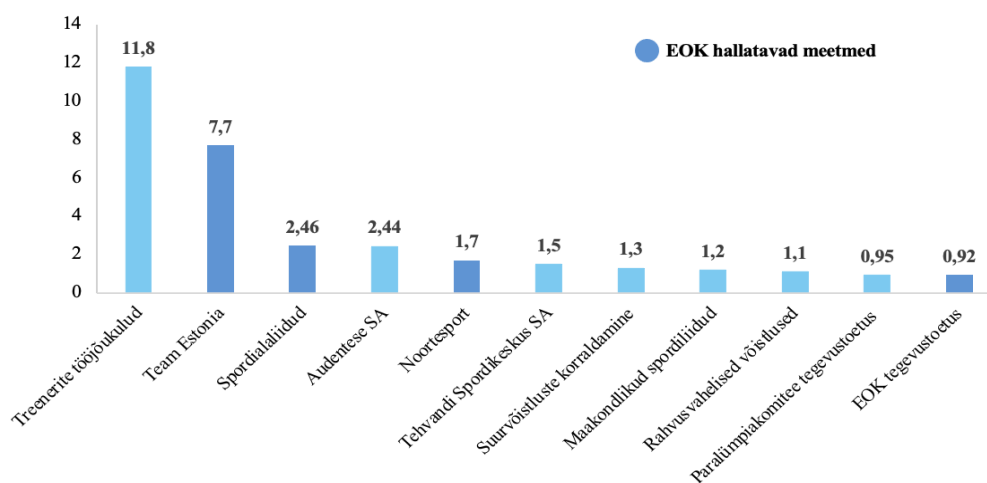
Kuigi avaliku sektori roll spordi rahastamisele on riigiti erinev, viitavad Euroopa võrdlusandmed sellele, et spordivaldkonda (sh kulutused infrastruktuurile, teenustele ja tegevustele; ei erista harrastus- ja tippsporti) nähakse paljudes riikides selgelt avaliku sektori vastutusvaldkonnana. 2023. aastal moodustasid Eestis avaliku sektori spordikulutused 0,6% SKP-st, mis ületab Euroopa Liidu keskmist näitajat. Kui aga vaadelda kulutusi elaniku kohta (vt Joonis 4) ilmneb mõnevõrra teistsugune pilt: Eesti panus (228 mln eurot) ühe inimese kohta (167 eurot) ületab küll veidi EL-i keskmist taset, kuid jääb mitmekordselt alla näiteks Skandinaavia riikidele. Samas ei ole Eesti positsioon sugugi nõrk – näiteks jäävad Läti ja Leedu maha nii suhtelistes kui absoluutsetes näitajates. Ehkki Eesti ei kuulu tipprahastajate hulka, ei saa rääkida ka selgest alarahastamisest. Pigem viitab olukord mõõdukale ja stabiilsele avalikule panusele spordivaldkonda.

Joonis 4. Avaliku sektori kulutused spordile *per capita* Euroopa riikides 2023. aastal (eurodes).

Allikas: (Eurostat, 2025a, 2025d). Autori arvutused Excelis.

Eestis kuulub sport Kultuuriministeeriumi haldusalasse ning spordikorraldus lähtub nn Euroopa spordimudelist, mis kombineerib riikliku toe ja vabatahtlike spordiorganisatsioonide tegevuse (Bilohur & Oleksenko, 2022). Suur roll on seejuures ka kohalikel omavalitsustel, mille kaudu liikus 2023. aastal 75% avaliku sektori spordikulutustest (Eurostat, 2025a). Kultuuriministeerium toetab valitsuse eesmärkide elluviimist kahe tulemusvaldkonna kaudu: “Sidus ühiskond” ning “Kultuur ja Sport”, millest viimane hõlmab ka spordiprogrammi. 2024. aasta eelarve kohaselt jagunes spordiprogrammi rahastus kolmeks: saavutussport (42,9 mln; 92%), sporditurvalisus (0,36 mln; alla 1%) ja liikumisharrastus (3,25 mln; 7%). Kui kahe viimase kaudu toetatakse vaid üksikuid meetmeid, siis saavutussporti käsitlev toetuskeem on märksa mitmekesisem, nagu näitab alljärgnev joonis. (Rahandusministeerium, 2024)

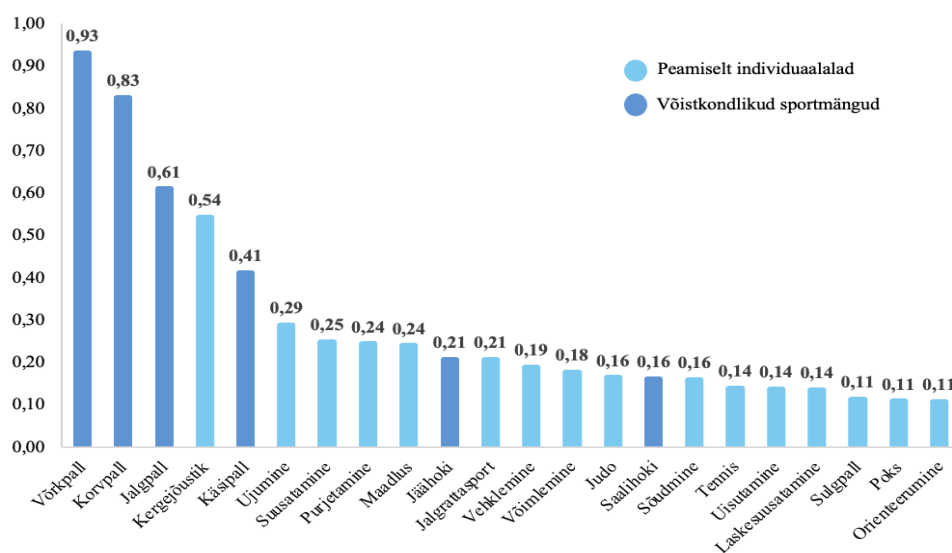
Joonis 5. Spordiprogrammi 11 suurimat meedet 2023. aasta riigieelarves (mln eurodes).

Allikas: Rahandusministeerium (2024). Autori koostatud Excelis.

Näiteks on treeneri tööjõukulude toetus riiklik meede, mille eesmärk on tagada noortele sportlastele kvaliteetne juhendamine ning parandada treenerite töötingimusi ja sotsiaalset kindlustunnet. Varasema olukorra lahendamiseks – kus treenerid töötasid sageli ilma töölepingu ja sotsiaalsete tagatisteta – muudeti spordiseadust ning loodi mehhanism, mille alusel saavad spordiklubi, -koolid ja alaliidud taotleda treenerile kuni 50% ulatuses palgatoetust. Näiteks 2025. aastal on täiskoormusega treeneri puhul riigipoolne toetus 870 eurot, millele lisandub tööandja panus, moodustades kokku 1400-eurose brutopalgaga. Kümne aastaga on sellest meetmest kujunenud üks olulisemaid spordisüsteemi tugisambaid, mis aitab hoida treeningtasusid taskukohasena ning suurendab usaldust, et juhendajatel on oma tööks vajalikud oskused, teadmised ja hoiakud (Kultuuriministeerium, 2025; Riigi Teataja, 2014; Sport, 2025)

Spordialaliitude riikliku toetuse eesmärk on spordialapõhise süsteemi arendamine nelja põhikomponendi kaudu: tegevustoetus, spordikohtunike arendamise, saavutusspordi ja noortespordi toetus. Viimase puhul on seatud nõue, et vähemalt 75% eraldatud vahenditest peab jõudma edasi spordiklubidesse ja -koolidesse. Näiteks kergejõustikuliidu näitel jagunes 114 205 eurot 43 spordiklubi vahel, kusjuures suurim toetus oli 15 091 eurot (13%) ning väikseim 54 eurot (<1%). Tegevustoetuse määramisel alaliidule arvestatakse muuhulgas spordiala harrastajate arvu, treenerite olemasolu, maksukohustuste täitmist ning aruandluse korrektsust. (EKJL, 2020, 2025; Riigi Teataja, 2012)

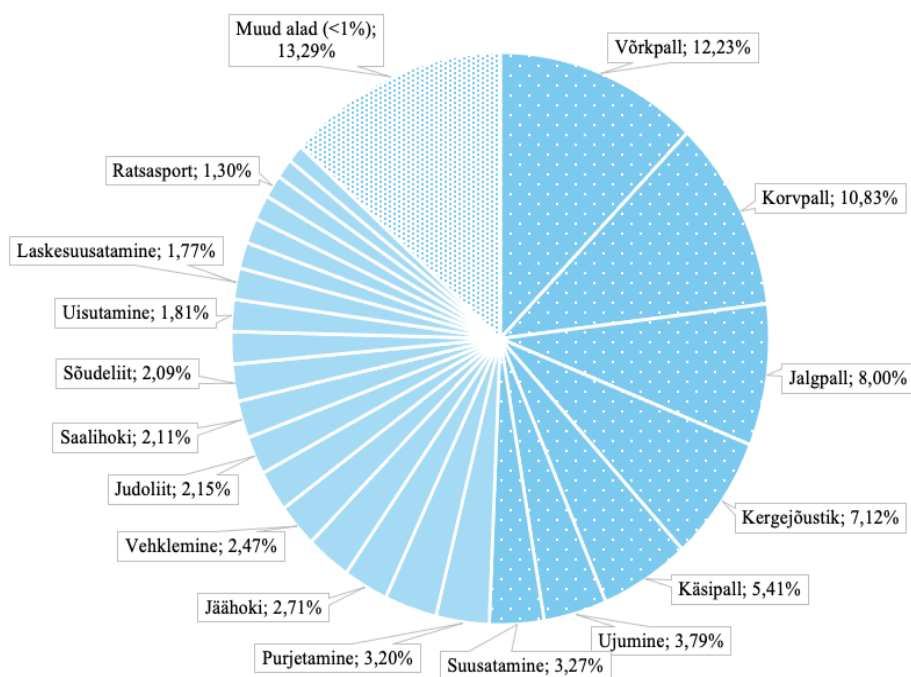
Joonis 7 annab ülevaate spordialaliitudele 2024. aastal eraldatud riiklikest toetustest kombineerituna. Toetust sai kokku 53 alaliitu kogumahas 7,6 miljonit eurot (vt Lisa J).

Joonis 6. Spordialaliitudele eraldatud riiklikud toetused (mln eurodes) üle 100 000 euro saanud alaliitude lõikes 2024. aastal.

Allikas: EOK, (2024c). Autori arvutused Excelis.

Joonis 7 esitab samade toetuste jaotuse protsentuaalselt. Neli pallimänguala moodustasid kokku 36% kogusummast. Toetuste koondumist iseloomustavad järgmised näitajad: (1) pool kogurahastusest jagunes vaid seitsme alaliidu vahel, (2) ligi 80% suunati 20 suurima toetuse saajale; (3) üle poolte alaliitudest (28) sai vähem kui 1% eelarvest, kokku vaid 13%. Toetuste varieeruvus on märkimisväärne: keskmine toetus ulatus 143 716 euroni, kuid mediaan oli vaid 67 059 eurot, mis viitab sellele, et suur osa rahastusest koondus väheste saajate kätte. Suurima toetuse sai Eesti Võrkpalli Liit, väikseima Eesti Cheerleadingu Liit.

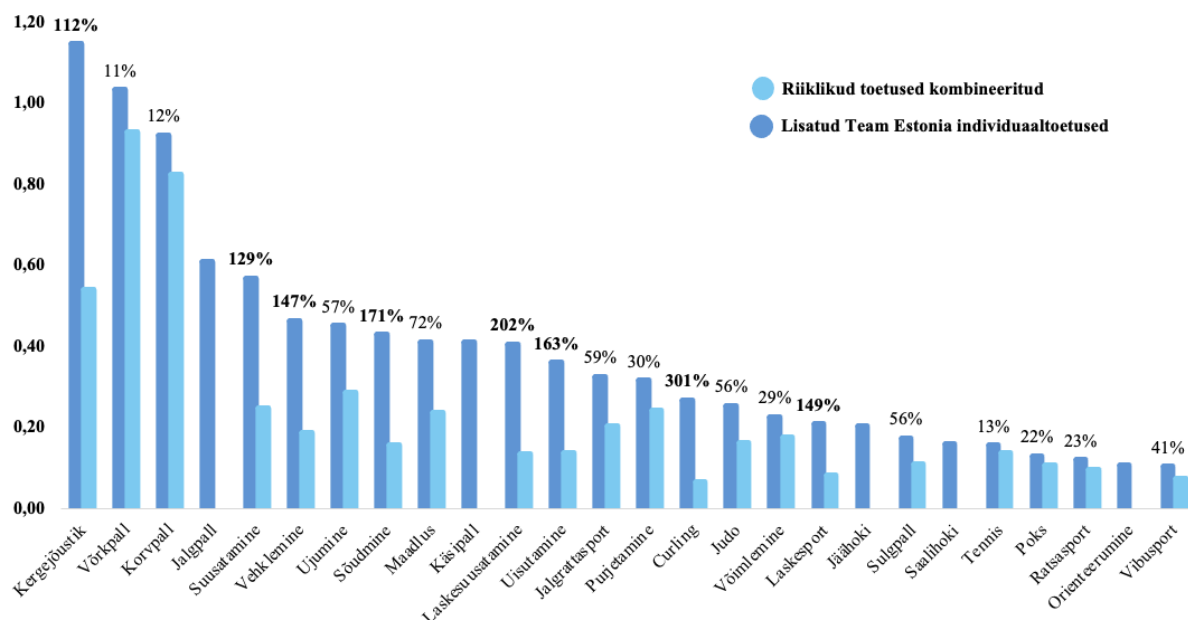
Joonis 7. Riikliku sporditoetuse jaotus spordialade lõikes 2024. aastal (%).

Allikas: EOK (2024c). Autori arvutused Excelis.

Kui kaasata spordialade kogurahastusse ka Team Estonia liikmetele 2024. aastal makstud individuaaltoetused (v.a mitteolümpiaalad, sh orienteerujad, kelle toetused kajastuvad juba koondisetoetuste all), muutub alade rahastusjärjestus märgatavalt. Joonisel 8 on esitatud 26 alaliitu, mille kogutoetus koos individuaaltoetustega ületas 100 000 euro piiri. Kuivõrd individuaaltoetused võivad liikuda otse sportlasele või jääda hoopis alaliidu “ühisesse patta”, ei ole võimalik tulemusi üheselt tõlgendada. Samas võib neid mõista kui osana ala kogurahastusest, arvestades nende mõju spordiala arengule tervikuna.

Näiteks suurenes kergejõustiku kogurahastus individuaaltoetuste toel 112%, väiksematel aladel aga oluliselt enam: moodne viievõistlus (+535%), kelgusport (+382%) ja

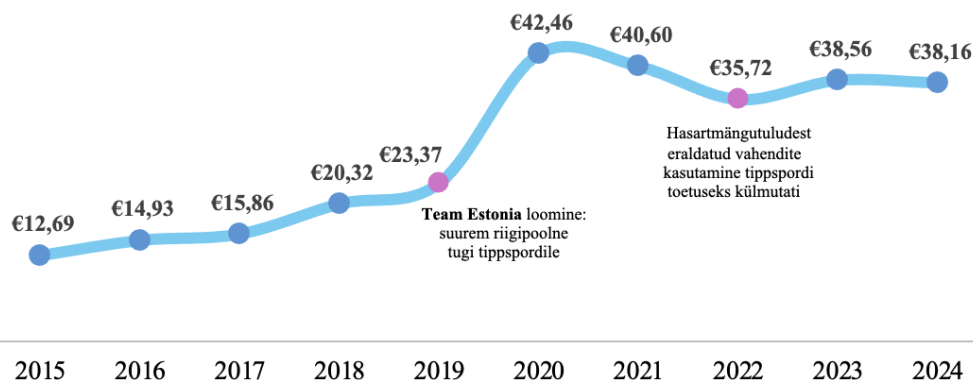
kurling (+301%). Seega aitavad individuaaltoetused tasakaalustada süsteemset rahajaotust, tugevdades alasid, millel ressursse napib. Siiski on need toetused tugevalt isikupõhised ja sõltuvad tippportlaste olemasolust. Mõju on märgatav ka mõnes pallimängualas, näiteks rannavõrkpallis ja 3x3 korvpallis, mis kuuluvad olümpiaaladena Team Estonia süsteemi.

Joonis 8. Team Estonia individuaaltoetuste mõju spordialade kogurahastusele 2024. aastal.

Allikas: EOK (2024c). Autori arvutused Excelis.

Kultuuriministeeriumi andmetel eraldati 2024. aasta eelarvest spordivaldkonnale kokku 42,5 miljonit eurot, millest 39,8 miljonit suunati spordiorganisatsioonidele tegevus- ja projektitoetusteks ning 2,7 miljonit investeeringuteks spordiobjektidesse (Kultuuriministeerium, 2025). Riigieelarve lisade põhjal on spordiprogrammi kaudu tuvastatav ligikaudu 39 miljoni euro suurune avaliku sektori kulu (vt Lisa K) (Rahandusministeerium, 2024). 2024. aasta SPLISS-uuringu andmetel ulatus avaliku sektori kulu tippspordile Eestis 38,16 miljoni euron (De Bosscher et al., 2024) (vt Joonis 9). Erinevused tulenevad eelkõige sellest, kuidas erinevad allikad tippspordile tehtavaid kulutusi määratlevad (Bosscher et al., 2015). Kui varasematel aastatel laekus alaliitude eelarvesse täiendavaid vahendeid ka hasartmängumaksust – näiteks 2022. aastal 0,79 miljonit eurot (EOK, 2022) –, siis valitsuse otsusega see rahastusallikas külmutati.

Joonis 9. SPLISS-uuringu andmetel hinnatud avaliku sektori kulutused tippspordile Eestis aastatel 2014-2024 (mln eurodes).

Allikas: De Bosscher et al. (2024). Autori kohandatud graafik Excelis.

Esimene katse Eesti spordi rahastamist süsteemselt kaardistada tehti 2004. aastal. Analüüs tõi esile rahastuse killustatuse, ülevaate puudumise kogukuludest ning toetuste nõrga seose spordipoliitika strateegiliste eesmärkidega. Planeerimist ja läbipaistvust raskendas asjaolu, et toetused pärinesid mitmest allikast ja olid sageli peidetud teiste valdkondade eelarveridade alla. Järgmine sisukam ja mõjukam ülevaade valmis 2012. aastal Riigikontrolli auditi vormis, mis kordas varasemaid kriitilisi tähelepanekuid: rahastamissüsteemi liigne keerukus, läbipaistmatud otsustusmehhanismid ja ühiste sihtide puudumine takistasid rahastuse mõju ja tõhususe hindamist. (Riigikontroll, 2012; Sommer et al., 2004)

Sama audit hõlmas ka SPLISS-metoodikal põhinevat analüüsi, mis näitas, et kuigi Eesti avaliku sektori panus tippspordi oli rahvusvahelises võrdluses märkimisväärne, jäi spordisüsteemi arengutase pigem keskpäraseks (vt Lisa L). Spordivaldkonna esindajate seas valitses üldine üksmeel prioriteetide osas: (1) avaliku sektori rahalise panuse suurendamine, (2) treenerite ettevalmistuse ja töötingimuste parandamine ning (3) sihipärasem lähenemine noorte talentide arendamisele. Eraldi rõhutati vajadust toetada sportlasi üleminekul noorteklassist täiskasvanute tasemele – kriitilisel perioodil, mis kestab tippportlaste hinnangul 3-5 aastat ning mil suuremad saavutused veel puuduvad, ent selgub sportlaskarjääri potentsiaal. (Riigikontroll, 2012)

Neis probleemkohtades peegelduv vajadus strateegilisema lähenemise järele andis hoogu ka spordipoliitika põhialuste väljatöötamisele. Pikaajalise spordistrateegia vajadusest oli avalikus ruumis räägitud aastaid, kuid konkreetne protsess sai hoo sisse 2012. aasta lõpus ning 2015. aastal võttis riigikogu vastu dokumendi “Eesti spordipoliitika põhialused aastani 2030”. Kuigi selle koostamise käigus püüti hinnata ka eesmärkide elluviimiseks vajalikku rahastust, sai töögrupp valitsuse strateegiabüroolt selge tagasiside: riigikogu pikaajalise

strateegiaga ei saa siduda aastatepikkusi rahalisi kohustusi. Siiski on dokumendist kujunenud keskne raamistik edasiste arengukavade koostamisel. Alates 2016. aastast annab kultuuriminister riigikogule regulaarselt ülevaate selle elluviimisest. (Press, 2023)

Näiteks 2025. aasta aprillis riigikogus peetud ettekandes möönis kultuuriminister Heidi Purga, et kuigi Team Estonia eelarvet tänavu ei kärbitud, on sellele eraldatud 7,7 miljonit eurot rahvusvahelise tippspordi kontekstis pigem tagasihoidlik (Treial, 2025). EOK endine peasekretär Siim Sukles sõnastas probleemi veel otsekohesemalt: *“Teda [raha] ei ole vähe. Kindlasti ei ole keegi näljapajukil ja midagi ei jää rahapuudusel tegemata. Küsimus on selles, et spordis kui maailma konkurentsitihedaimas valdkonnas läbilöömine on pagana kallis. Seda raha, jah, on vähe.”* (Vaher, 2024)

Rahastust napib, ootused on kõrged. Kuidas saaks üks väikeriik tagada, et tema sportlased suudaksid konkureerida maailma tipptasemel? Kuidas jõuab piiratud vahendite juures toetus just nendeni, kellel on tegelik potentsiaal läbi lüüa? Ja millised eeldused peavad olema täidetud, et üldse tippu pürgida? Nende küsimuste keskmesse on viimastel aastatel kerkinud üks katusmõiste: Team Estonia.

2.3. Team Estonia: ülesehitus, areng ja roll Eesti spordimaastikul

Team Estonia on riiklik tippspordi tugistruktuur, mis loodi 2019. aastal eesmärgiga kujundada terviklik süsteem sportlaste toetamiseks ja nende kvaliteetseks ettevalmistamiseks rahvusvaheliseks konkurentsiks, eeskätt olümpiamängudeks (EOK, 2025c). Selle käivitamise ajendiks olid mitmed püsivad kitsaskohad Eesti tippspordis: killustatus ja projektipõhisus, süvenev mahajäämus rahvusvahelisest tasemest, keskse juhtimise ja kvaliteetsete tugiteenuste puudumine ning ebapiisav rahastus, mis takistas rahvusvahelises konkurentsisis püsimist (*IX Eesti Spordi Kongressi ettepanekud*, 2018). Programmi idee autoriks on nimetatud toonast EOK presidenti Urmas Sõõrumaad (2016-2024) (Press, 2023).

Huvitaval kombel ei olnud see aga esimene katse Eesti sportlaste süsteemseks toetamiseks. Juba 2016. aastal loodi eraalgatuslik sihtasutus Noored Olümpiale, mille rajas grupp ettevõtjatest sõpru sooviga anda panus Eesti tippspordi arengusse. Tegemist oli sarnasel põhimõttel toimiva toetusprogrammiga, mille kaudu jagati valitud noorsportlastele olümpiatsükli pikkust rahalist tuge ja professionaalseid tugiteenuseid. Mitme intervjuu põhjal võib väita, et Noored Olümpiale kujunes teatud mõttes Team Estonia eelkäijaks, ehkki EOK esindaja (EOK3) sõnas, et riikliku programmi kujundamist see otseselt ei mõjutanud.

Sisuliselt on Team Estonia katussüsteem, mille kaudu EOK koondab, rahastab ja toetab Eesti parimaid sportlasi, nende treenereid ja erinevate spordialade koondisi. Programm ei ole iseseisev intsitutsioon, vaid koosneb erinevatest toetustest ja teenustest, mida

koordineeritakse EOK kaudu. Sportlased saavad toetust kas individuaalselt (ABC-kategooria või noorsportlaste süsteemi kaudu) või koondisepõhiselt alaliidu kaudu. Lisaks rahalisele toetusele võimaldatakse sportlastele ka teatud summa eest kasutada mitmesuguseid tugiteenuseid: näiteks füsioteraapiat, spordiarsti, toitumisenõustamist või spordipsühholoogi.

Mis läks Eesti spordimaastikul Team Estonia loomisega paremaks? Team Estonia koordinaator (EOK3) pidas suurimaks positiivseks muutuseks riikliku rahastuse kasvu: *“Mitte küll loodetud mahus, aga ikkagi päris mitme miljoni võrra.”* Tema sõnul laienes ka toetuste struktuur: senise olümpiaettevalmistustoetuse kõrvale lisandusid tugiteenused ning alaliitudele jaotatav koondisetoetus. Samas nentis üks intervjuueeritav (EOK2), et muutus oli pigem vormiline: *“Team Estonia on lihtsalt nimi, mis koondab, aga põhimõtteliselt jagatakse seda sama raha, mida on tippspordile Eestis jagatud kogu aeg. Natuke tuli vist seda spordimeditsiini ja taastumist juurde.”*

Sportlased tõid esile tugiteenuste parema kättesaadavuse ning selgema hüvede süsteemi. *“Igaüks saab vaadata, mis tasemega sportlased programmi kuuluvad ja millised tugiteenused on Team Estonia poolt võimaldatud,”* märkis üks sportlane (SP1). Samas nenditi, et sportlasele ettenähtud maht ei kata kindlasti tegelikke vajadusi (SP1, SP4, SP6, NS1).

Lisaks rõhutati Team Estonia kui brändi olulisust. *“Üha enam saadakse aru, et tippsport koondub ühe kindla organisatsiooni alla ja seda arendatakse nii-öelda ühte kanalit pidi,”* märkis koordinaator (EOK3). Sama mõtet kinnitas ka sportlane (SP1): *“Kui keegi võidab medali, on see Team Estonia medal. Läheb alt, siis räägitakse jällegi Team Estonia võtmes. Võib-olla varasemalt me rääkisimegi ainult mingitest alarühmade sportlastest, aga nüüd see ühine nimetus võiks olla hea.”*

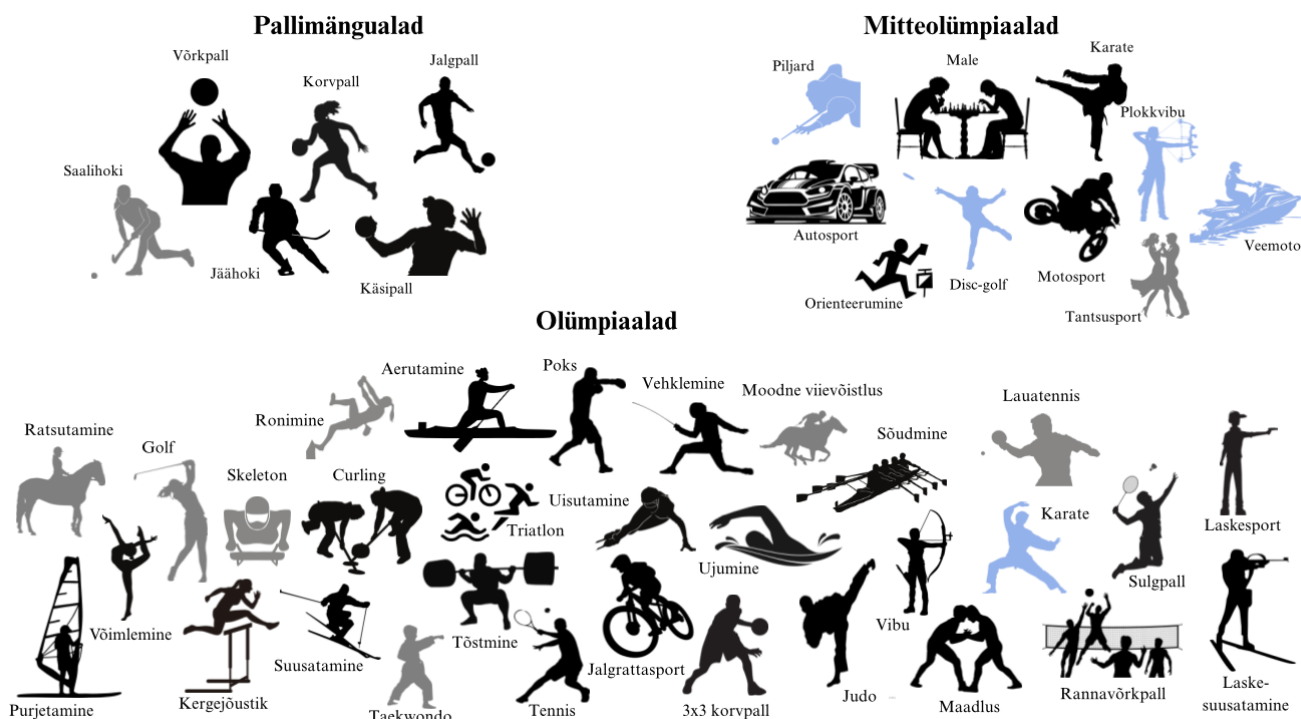
Joonis 10. Team Estonia logo: sinimustvalge leek kui laulupeotule või muinastule sümbol.

Allikas: (EOK, 2025c; Kriisk, 2021)

Kui bränd ja struktuur on paigas, siis keda see süsteem tegelikult hõlmab? Team Estonia liikmeskond jaguneb laias laastus kolmeks: olümpiaalad, mitteolümpiaalad ja pallimängualad. Joonis 10 illustreerib kõiki spordialasid, mis on programmis esindatud olnud. Heledam toon tähistab alasid, millel ei olnud 2024. aasta lõpu seisuga Team Estonia rahastusel esindajat. Sinisega on tähistatud erandid – näiteks langes karate 2022. aastal mitteolümpiaala staatusesse, kuna seda ei valitud Pariisi olümpiakavva.

Ametlikult on Team Estoniasse kaasatud viis mitteolümpiaala, mille valiku tegi EOK täitevkomitee, arvestades ala sportlikku taset, rahvusvahelist nähtavust ning jälgitavust nii Eestis kui ka rahvusvaheliselt (EOK, 2025d). Lisaks on programmi liikmeks võetud ka silmapaistvaid individuaalsportlasi väljaspool olümpiaalasid, näiteks *discgolf*far Kristin Tattar ja piljardimängijad Denis Grabe ja Andres Petrov. Pallimängualasid on seni kuulunud programmi kuus ning nende puhul on liikmelisus enamasti koondisepõhine. Erandiks on rannavõrkpall ja 3x3 korvpall, kus toetust saavad ka nimeliselt määratud sportlased.

2025. aasta mai seisuga kuulub Team Estoniasse 61 mitteolümpiaala sportlast: 15 autosportlast, 12 karatekat, viis naismaletajat, 15 motosportlast, 11 orienteerujat ja kolm individuaalsportlast.

Joonis 11. Team Estoniasse kuulunud spordialad aastatel 2019-2024.

Allikas: EOK veebilehelt kogutud alaliitude ja koondisetoetuste andmed (2019-2024); Team Estonia rahastusandmed. Autori koostatud Canvas.

Vastavalt spordialade tüübile kehtivad sportlastele erinevad toetused ja liikmeks saamise tingimused. Alljärgnev tabel võtab kokku, milliseid hüvesid (nt individuaaltoetused, koondisetoetus, tugiteenused) ning milliseid kriteeriume liikmeks saamiseks eri spordialade puhul rakendatakse.

Tabel 1.

Team Estonia toetuste liigid ja liikmesuse tingimused

Spordialade tüüp	Individuaaltoetused (palgafond ja/või ettevalmistustoetus)	Koondisetoetus	Tugi-teenused	Liikmeks saamine
Olümpiaalad	Jah (<i>ABC/Noored</i>)	Jah	Jah	A- või B-kategooria tingimuste täitmine või EOK tippspordikomisjoni otsus
Mitteolümpiaalad	Ei	Jah (<i>võib anda ka üksiksportlasele*</i>)	Jah	Spordiala komisjoni otsus või kuulumine koondisse
Pallimängualad	Ei (<i>v.a rannavolle ja 3x3 korvpall</i>)	Jah	Eraldi toetusmeede	Kuulumine koondisse

Märkus: Näiteks 2025. aastal sai orienteerumises lisaks orienteerumisjooksu Eesti täiskasvanute koondisele toetust ka suusaorienteeruja Daisy Kudre-Schnyder.

Allikas: autori koostatud Excelis.

Kuivõrd Team Estonia peamine eesmärk on olümpiamängudel medalite võitmine, tekib küsimus, kas mitteolümpiaalade kaasamine programmi on põhjendatud. Enamik intervjueerituid sportlasi pidas seda siiski vajalikuks, tuues esile nii solidaarsuse kui ka praktilise vajaduse. *“Ma ei tea, kuidas nemad siis saaksid oma eelarvet täita, kui neil sealt ka natuke ei tuleks. Nad osalevad ikkagi ka maailmameistrivõistlustel,”* märkis üks sportlane (SP5). Teine (SP2) lisas: *“Me räägime ikkagi Eesti esindamisest. Praegu on mul endal isegi natuke raske aru saada, kuhu nad siis üldse kuuluma peaksid, kui nad Team Estoniasse ei kuuluks. Kuna nime poolest on Eesti Olümpiakomitee, siis on arusaadavalt fookus olümpiaaladel, aga kuna meil ei ole teist kõrvalorganisatsiooni sinna kõrvale panna, siis oleks minu arvates natuke näotu nad sealt välja heita.”*

Üks intervjueeritav (SP4) tõi siiski esile vajaduse selgema valiku- või kaasamiskriteeriumi järele: *“Ega nemad ju süüdi ei ole, et nad olümpial ei ole. Aga kui me võtame näiteks motospordi – kas neid alati peaks nii palju seal olema? Võib-olla tasuks nende alade puhul vaadata, kas alal liigub raha või ei, ja siis selle järgi otsustada. Aga kui lihtsalt tekitada seda tunnet, et nad kuuluvad ka kogukonda, aga väga suurt kasu sealt ei saa, siis tekib küsimus, kas see on vajalik.”*

Autosportlane (MOS2), kelle hooaja eelarve ulatub 400 000 euroni, märkis Team Estoniasse kuulumise kohta: *“Ütleme nii, et see on lihtsalt selline nice to have asi. Staatus on*

hea – see on nagu müügiartikkel, kui lähed toetust küsima. Et olen nagu koondise liige ja justkui võiks potentsiaali olla. See kindlasti aitab mingil määral toetajaid saada.”

Ka intervjueeritud ettevõtjad nägid Team Estonia liikmelisust kui kvaliteedimärgist (ET1, ET2, ET3).

Teine mitteolümpiaala sportlane (MOS3) sõnas: *“Minu jaoks on sinna kuulumine kindlasti olnud väga oluline ja tegelikult ka auasi. Mitteolümpiaalasad ei ole Team Estonias kuigi palju. Kindlasti kõige suurem tugi on olnud see rahaline toetus.”* Kui näiteks ABC-kategooria sportlastele makstakse toetust igakuiselt, siis mitteolümpiaalasportlased saavad toetussumma kätte ühekordse maksena, mis suunatakse alaliitu.

Samas väljendati ka ebakindlust tuleviku osas: *“Rahaline seis ei ole neil väga hea ja nüüd on uus president. Mul on endal niisugune kahtlane tunne – nad pidid palju koomale tõmbama ja selles mõttes on mul hea meel, et meid jäeti alles. Kõige lihtsam oleks olnud mitteolümpiaalade arvelt kärpida.”* (MOS1)

Üks mitteolümpiaala sportlane (MOS4) rõhutas toetussüsteemi tähtsust ka järelkasvu seisukohalt: *“Praegu on nii, et kui sa tahad saada mingitki rahalist tuge, pead kuuluma Team Estonia koosseisu või leidma ise sponsoreid, mis ei ole niivõrd realistlik. Kui tahame tekitada noortes motivatsiooni, peaks neil olema tunne, et neil on võimalus kuskile jõuda või kuskile nii-öelda kandideerida. Mitte see, et tee kaheksa aastat rasket tööd ja võib-olla kunagi saad Team Estonia liikmeks – kui see selleks ajaks üldse alles on. Tegelikult ei ole seda teadlikkust, mis Team Estoniast saab. Kõik rahastuse asjad tehakse tõenäoliselt mingil määral ümber.”*

Ehkki Team Estonia koondab suure osa Eesti tippspordist ja sisaldab ka mitteolümpiaalasad, ei ole parasport Team Estonia osa. Intervjueeritud parasportlase (PS1) arvates on see suur viga: *“Mulle tundub, et kui Team Estonia plaan kirja pandi, siis nendel inimestel ei tulnud lihtsalt pähe, et parasport on ju ka olemas. Rahvusvaheliselt sellist asja naljalt ei leidu, et parasportlased on nahaalselt niimoodi kõrvale jäetud.”*

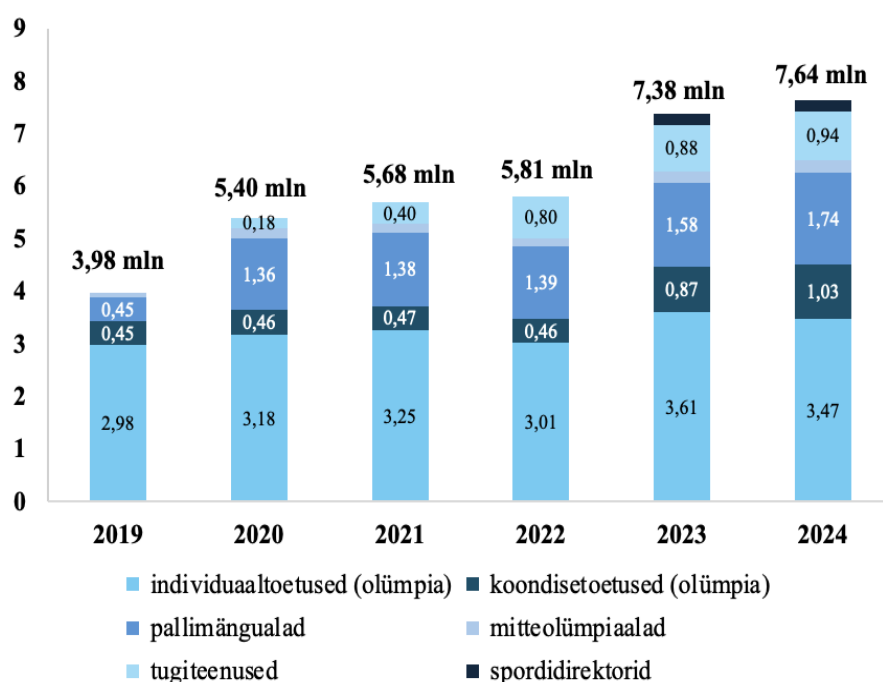
Miks pole parasporti senini süsteemi kaasatud? Team Estonia koordinaator (EOK3) põhjendab seda rahalise võimekuse puudumisega: *“Me oleme paar aastat seda arutanud. Parasport on oma soovi avaldanud ja neil on täna ka tegevusplaan, kuidas seda võiks teha, aga see eeldab ikkagi mitmesaja tuhande euro suurust väljaminekut ja täna kindlasti seda võimekust ei ole.”*

Parasportlane (PS1) ei ole veendunud, et rahapuudus on tegelik takistus: *“Ma olen juba parajalt skeptiliseks muutunud selle kõige osas. See on mugav vabandus öelda, et meil raha ei ole, aga samal ajal, kui vaadata, kes kõik Team Estoniasse on kuulunud, siis mõnede*

sportlaste puhul tekib küsimus – sorry, what? Kuidas see üldse tippspordiga seotud on? Paralümpiamängudele pääsemine on ju kõrgeima tasemega tulemus, mida parasportlane saab teha. Seal on olnud ka maratoni saajandaid kohti maailmas. Maratonis saajandaks tulla, et see ei ole kuigi parem kui paralümpiale pääsemine.“

Mitte ükski intervjuueeritavatest ei arvanud, et parasport ei peaks olema Team Estonia osa. Üks vastaja (MUU1) leidis: *“Kuna meil on selline ühiskond ju ikkagi, kus igal inimesel peaks olema võimalus oma võimeid teostada, siis ilmselgelt on ju parasportlastel tegelikult teistsugused võimalused. See lisaks nähtavust ja annaks kindlasti ka selle signaali, et nad on oluline osa spordiühiskonnast ja vähendaks ilmselt marginaliseeritust. See, et raha ei ole piisavalt? See ei ole põhjus, sest raha ei ole kunagi piisavalt.”*

Kui Team Estonia idee 2018. aastal paberile pandi, leiti, et programmi planeeritud täismaht võiks 2023. aastaks ulatuda 19,2 miljoni euronis aastas (*IX Eesti Spordi Kongressi ettepanekud*, 2018). Nagu jooniselt 11 näha, siis see reaalsuseks ei osutunud. Kuigi 2019. aasta majandusaasta aruandes (lk 4) märgiti Team Estonia ametlikuks eelarveks üks miljon eurot, on tegelik rahastus olnud suurem, kui arvestada juurde olümpiaalade sportlastele makstud individuaaltoetused (vt [Lisa M](#)). Kuna aruandes oli märgitud, et olümpia- ja pallimängualasid toetati kokku 900 000 euroga, on see summa joonisel lihtsuse huvides jagatud kaheks.

Joonis 12. Team Estonia rahastuse jaotus toetusliikide kaupa aastatel 2019-2024 (miljonites eurodes).

Allikas: Team EOK majandusaasta aruanded (EOK, 2019a, 2020a, 2021a, 2022a, 2023a) ning alaliitude ja koondisetoetuste andmed EOK veebilehelt (EOK, 2019b, 2020b, 2021b, 2022b, 2023b, 2024c); riigieelarve (Rahandusministeerium, 2024). Autori arvutused ja graafik tehtud Excelis (vt Lisa M).

Aastate lõikes on Team Estonia alla lisandunud täiendavaid meetmeid. Kui esimesel tegevusaastal jagati toetusi nii individuaal-, koondise- kui ka mitteilümpiaalade sportlastele, siis 2020. aastal käivitati tugiteenuste süsteem (EOK, 2020a) ning 2023. aastal hakati rahastama spordidirektorite palkamist seitsmesse spordialaliitu kogusummas 210 000 eurot (EOK, 2023a). 2025. aastal lisandus ka kaheksas. Toetusliikide arengut vaadeldes on individuaaltoetused kuue aastaga kasvanud ligi 0,5 miljoni võrra ning selgelt on suurenenud ka koondisetoetused. Tuleb siiski arvestada, et kõik rahastuse komponendid ei pruugi olla aruannetes või avalikes andmebaasides detailselt eristatud. Seetõttu ei pruugi graafik kajastada kogu võimalikku lisaelarvelist või projektipõhist rahastust, mis on Team Estonia kaudu sporti suunatud. Samas ei mõjuta see eeldatavalt oluliselt eelarve üldist suurusjärku.

Nagu ka jooniselt 13 näha, on üheks olulisemaks ja kõige nähtavamaks toetusliigiks Team Estonias olümpiaala individuaaltoetused. Allolevas tabelis on kajastatud erinevatesse kategooriatesse kuuluvate olümpiaala esindajatele ettenähtud toetuste mahud.

Tabel 2.

Team Estonia kategooriad ja neile mõeldud toetused

Kategooria	Palgafond (kuus)	Ettevalmistus-toetus (kuus)	Tugiteenuste maht (kalendriaasta)	Kategooria pälvimine
A+	€ 4 000	€ 2 200	€ 2 500	OM ja MM 1. koht
A	€ 2 500	€ 2 200	€ 2 500	OM ja MM 2.-3. koht, EM 1. koht
B	€ 1 600	€ 1 650	€ 2 500	OM 4.-10. koht, MM 4.-8. koht, EM 2.-3. koht
C	-	€ 1 500	€ 1 500	tippspordikomisjoni otsus (maailma top 20, Euroopa top 10)
C+ (erand)	-	€ 1 650	€ 1 500	tippspordikomisjoni otsus
A-treener	-	€ 1 800	-	automaatne
B-treener	-	€ 1 400	-	automaatne
C-treener	-	€ 1 000	-	automaatne
Noorsportlane	-	€ 500	€ 1 000	tippspordikomisjoni otsus
Noorsportlase treener	-	€ 300	-	Ei kaasne automaatselt; tippspordikomisjoni otsus
Mitteilümpiaala	-	€ 300	€ 600	Alaliidu ettepanekul, EOK kinnitusega

Allikas: EOK; autori koostatud Excelis.

Ametlikult on Team Estonia süsteemis kasutusel kolm põhilist kategooriat (A, B ja C). Näiteks kõige kõrgem kategooria A+ tagab sportlasele 4000 euro suuruse palgafondi ning 2200 euro suuruse igakuise ettevalmistustoetuse. Viimane on sihtotstarbeline summa, mida tuleb kasutada sportimisega seotud kulutuste katteks (nt varustus, laagrid jms). Noorsportlaste puhul ei ole garanteeritud, et nende treener saab toetust ning ka tiimi puhul (nt vehklemise laskesuusatamise naiskond) saab sellist tuge ainult koondise peatreener.

Kuigi Team Estonia loodi alles 2019. aastal, on kategooriad käibel olnud juba palju varasemalt. Kui 2000ndate alguses olid riigi stipendiumil vaid üksikud sportlased – näiteks perioodil Sydneyst Ateenani said maksimaalselt 5000-kroonist igakuist toetust vaid kolm suvesportlast (Erki Nool, Indrek Pertelson ja Aleksei Budõlin) – hakati peagi välja töötama struktureeritumat lähenemist. (Press, 2023)

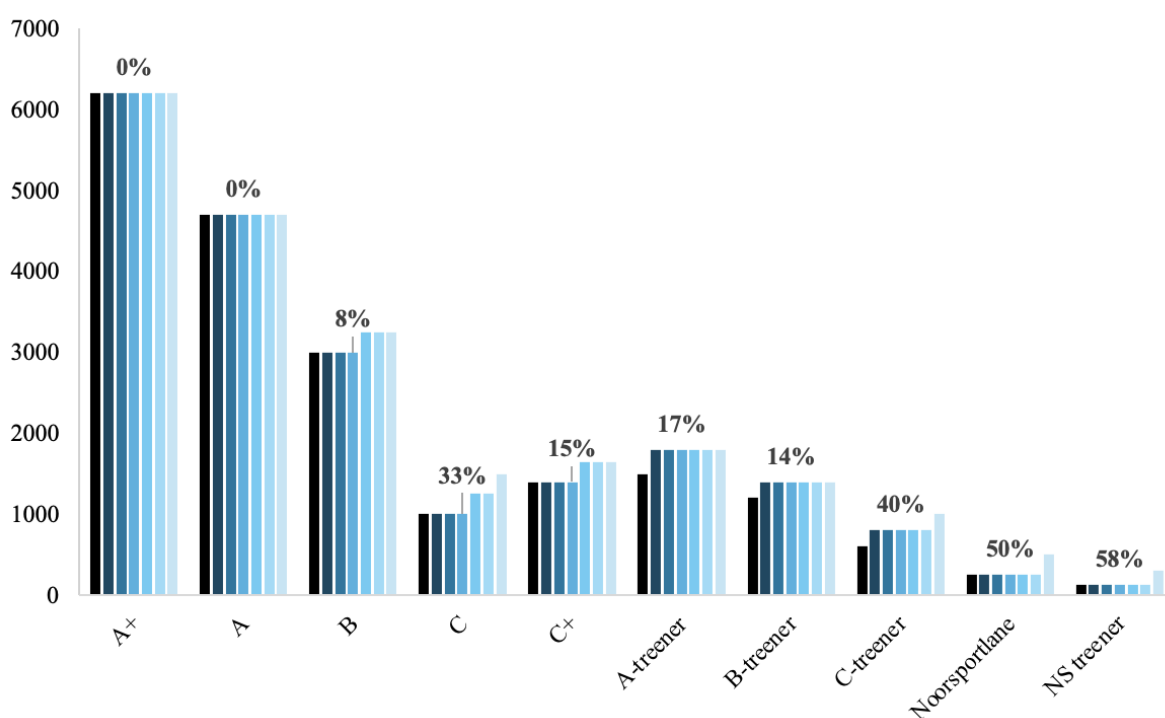
Toona kehtestatud kategooriasüsteem jagas sportlased tulemustest lähtuvalt nelja tasemesse (A-D). A-tasemele viisid kõik olümpiamedalid ja MM või EM kuld, B-tasemele jõuti olümpia 4.-6. koha või MM või EM-medaliga ning C-tasemele olümpia 7.-10. koha või MM 4.-6. ja EM 4. kohaga. D-kategooria loodi perspektiivikatele sportlastele. Iga kategooriaga kaasnes kindel tugevuskoeffitsient (K-2): A = 1,0; B = 0,8; C = 0,5; D = 0,3. Lisaks rakendati ajakoeffitsienti (K-1), mis suurenes vastavalt olümpia-aasta lähenemisele (nt neli aastat enne olümpiat $0,6 \rightarrow 0,7 \rightarrow 0,9 \rightarrow 1,0$) ning võistkonnakoeffitsienti (K-3), mille alusel üksiksportlaste tulemused korrutati ühega, väikevõistkondade tulemused kahega. Aastaseks baassummaks, millest hakati alaliitudele toetusi arvutama, määrati 300 000 krooni ühe tippklassi sportlase kohta. Jagades see 12-ga, saadi ühe kuu baassummaks 25 000 krooni. Näiteks A-tasemel kuuluv Erki Nool tõi kergejõustikuliidule igakuiselt toetust $25\,000 \times 1,0 \times 0,6 \times 1,0 = 7500$ krooni. D-tase sportlane tõi igas kuus $25\,000 \times 0,3 \times 0,6 \times 1,0 = 4500$ krooni. (Press, 2023)

Sarnane kategooriapõhine ja ajakoeffitsienti arvestav lähenemine on kasutusel olnud ka euro ajal. Näiteks 2015. aastal oli kasutusel viis taset: A (praeguses mõttes A+), B (A), C, D+ (nagu C+) ja D. Näiteks B-tasemel olev sportlane sai kaks aastat enne olümpiat 1420 euro suuruse palgafondi ja ettevalmistustoetuse 1200 eurot kuus. D-tasemele kuuluvad olümpiakoondise kandidaadid, kellel oli tulemuse alusel eeldus kvalifitseeruda OMile, said kaks aastat enne olümpiat ettevalmistustoetusena 720 eurot kuus. (Neiland, 2016)

Koeffitsientide süsteem kaotati 2016. aastal, mil määrati kuu-/aastatoetus ja määrati kaks palgataset (A ja B), kusjuures kõik tulemused kehtisid kaks aastat. Varem oli see neljaks aastaks ehk olümpiatsükliks fikseeritud. Samas aga selgub, et juba 2016. aastal olid A- ja B-

kategooria palgafond ja ettevalmistustoetus samas mahus praegu kehtivate summadega. (EOK, 2016)

Kuidas on toetuste seis paranenud Team Estonia eksisteerimise ajal? Joonisel 11 on välja toodud toetuste muutuse dünaamika ajavahemikus 2019-2025. Nagu näha, siis palgafondi sisaldavatest kategooriatest on ainus kasv toimunud B-kategoorias, mille ettevalmistustoetus tõusis 2023. aastal 1400 eurolt 1650 euroni. Järk-järgult on tõstetud ka C-kategooria toetust: kui 2019. aastal oli see 1000 eurot kuus, 2023. aastal tõsteti seda 250 euro võrra, siis 2024. aasta lõpust tõusis see 1500 euroni (talialadel juba alates aprillist). Kuigi ka A- ja B- kategooria sportlaste treenerite toetusi on tõstetud, jäi viimane muutus juba 2020. aastasse.

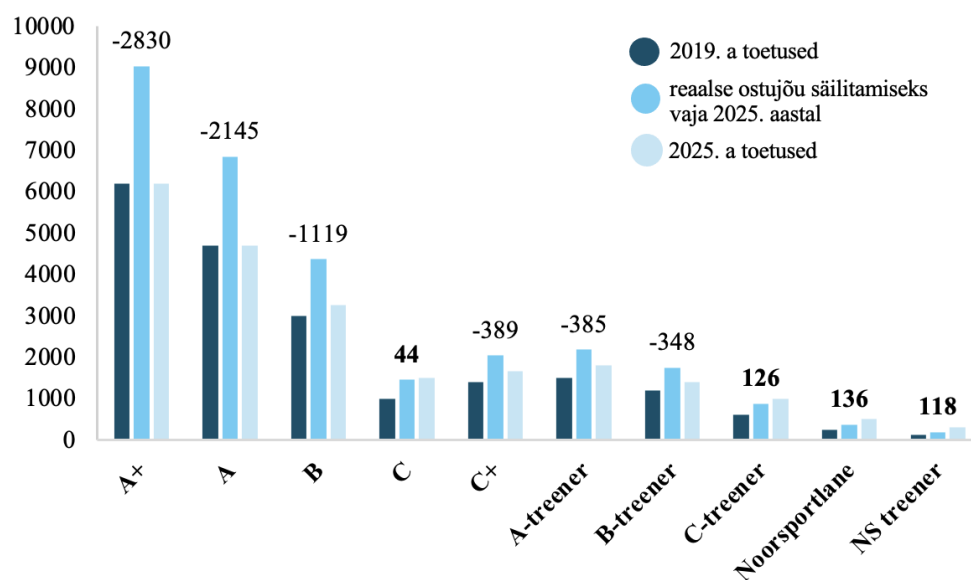
Joonis 13. Toetuste muutus sportlaste ja treenerite kategooriates ajavahemikus 2019-2025 (kuus eurodes; tulpade peal märgitud protsentuaalne kasv).

Allikas: Team Estonia rahastusandmed, EOK aastaraamat (EOK, 2024b); autori koostatud graafik Excelis (vt Lisa N).

Enim on kuue aasta lõikes kasvanud noorsportlaste treenerite toetus. Selle taga on 2024. aastal tehtud muudatus, mille käigus vähendati noorsportlaste arvu ning selle najalt tõsteti nende toetusi. Kui varasemalt said noorsportlased ja nende treenerid toetust kvartalipõhiselt (vastavalt 750 eurot ja 375 eurot), siis eelmisest aastast hakkasid nad toetust saama igakuiselt (joonisel on lihtsuse mõttes ka varasemad toetusmäärad kajastatud igakuisena, kuigi see polnud tegelikult nii).

Samas tuleb toetuste analüüsimisel arvesse võtta ka inflatsiooni. Kui eelmine joonis kajastab toetuste nominaalset kasvu, siis joonis 12 näitab, kui palju on nende toetuste reaalne väärtus ajas muutunud, korrigeerituna inflatsiooniga. Baasaastaks on võetud 2019 ning toetuste summad on teisendatud 2025. aasta hinnatasemele, kasutades koondinflatsiooni koefitsienti 1,4156 (leitud iga-aastaste inflatsioonimäärade korrutamisel, 2025. aastal puhul on võetud inflatsioonimääraks jaanuari inflatsioon) (Eurostat, 2025c, 2025b).

Joonisel on kõrvutatud kolm väärtust: 2019. aasta toetusmäär (palgafond ja ettevalmistustoetus kombineerituna), 2025. aastaks vajaminev summa, et säilitada sama ostujõud ning tegelik toetus 2025. aastal. Nagu jooniselt näha, ei ole mitmete kategooriate nominaalne toetuste kasv olnud piisav, et kompenseerida hinnatõusu. Kõige suurem reaalkaotuse languse on aastatel 2019-2025 toimunud kõrgeima taseme toetustega: A+ ja A-kategooria puhul on ostujõud vähenenud 31%. Toetuse ostujõu säilitamiseks peaks 2025. aasta toetus ulatuma A+ kategoorias ligi 9000 euroni ja A-kategoorias umbes 7000 euroni kuus, ent tegelikud summad on jäänud vastavalt 6200 ja 4700 euro tasemele. See tähendab, et näiteks A-kategooria sportlane saab sama rahaga tänastes hindades soetada ligikaudu 2145 euro võrra vähem kui kuue aasta eest.

Joonis 14. Toetuste reaalne väärtus sportlaste ja treenerite kategooriates 2025. aastal võrreldes 2019. aastaga (arvutatud inflatsioonifaktoriga 1,456).

Allikas: Team Estonia rahastusandmed; (Eurostat, 2025b, 2025c) Autori arvutused Excelis (vt Lisa M).

Ainsad selged “võitjad” ehk kategooriad, kus 2025. aasta toetus ületab inflatsiooniga korrigeeritud ostujõu piiri, on C-kategooria sportlased (+3%) ja nende treenerid (+14%) ning noorsportlased (+37%) ja nende treenerid (+65%). Just viimaste toetus näitas suurimat

protsentuaalset kasvu, kuid absoluutnumbrites said suurima lisatoetuse noorsportlased – 136 eurot kuus rohkem kui 2019. aastal. Kokkuvõttes näitab see, et kuigi toetuste määrad on osaliselt tõusnud, on nende reaalne väärtus paljude jaoks hoopis vähenenud – eelkõige just tippkategoriates, kus sportlastelt oodatakse medalivõite rahvusvahelisel tasemel. Võttes arvesse globaalset konkurentsi ja tippettevalmistuse kasvavaid kulusid, kahandab see oluliselt Eesti sportlaste võimekust rahvusvahelisel tasemel konkurentsis püsida.

Sportlased tõid intervjuudes esile nii üldist toimetulekut kui ka kategooriatevahelisi erinevusi. Nagu märkis üks vastaja (SP4): *“Eesti keskmise palgaga on võimalik ära elada, aga B-kategooria toetus ei ole Eesti keskmine palk. Ma arvan, et keegi sportlastest ei ole väga selline, et kõik peab olema viimasel tasemel – pigem tahaks lihtsalt, et oleks võimalik normaalselt süüa osta, et kodu oleks olemas, et elementaarsed vajadused oleksid kaetud. Probleem on see, et need summad on olnud muutumatud juba väga pikka aega. Vaadates, mida majandus on selle aja jooksul teinud, mida hinnad on teinud...”*

“Avalikkuses kõlab sageli, et A-kategoorial on kõik hästi, millega ma olen nõus. Need summad on tegelikult päris korralikud ja adekvaatsed. C-kategooriat on tõstetud. B-kategooria on ainus, mis on jäänud nagu suhteliselt standardtasemele,” leiab sportlane (SP1).

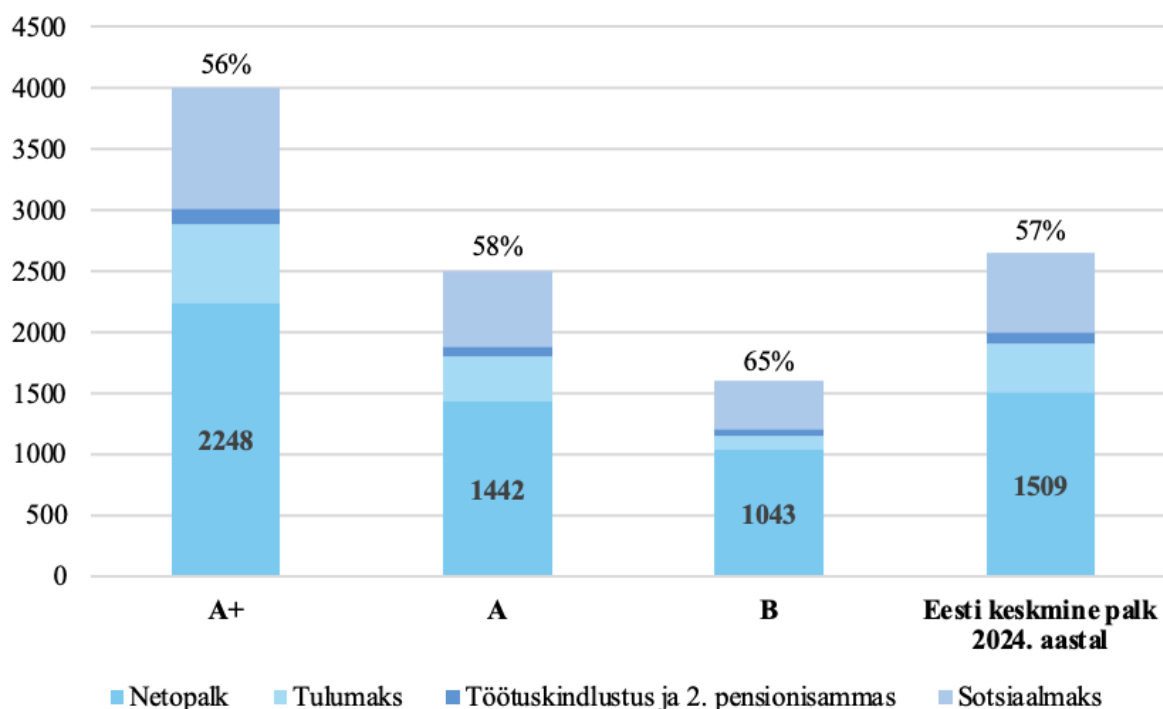
Ka treenerite olukorda peeti keeruliseks, mõnel juhul lausa ebaõiglaseks:

“See on pigem heategevus, mida treenerid teevad. See summa on abiks ikka, aga samas see panus, mida sa annad...Ma ei ütle, et see on nüüd võrdväärne asi.” (TR1)

Üks sportlane viitas noorsportlaste treeneritele makstavate toetuste väiksele mahule kui probleemile, kuid samas osutas ka võimalikule ohule nende ületähtsustamisel:

“Ilmselgelt raha on vähe ja mingid summad ongi väiksed, aga ma saan ka aru, miks neid ei saa ega tohigi liiga suureks ajaga. Kui noorsportlase treeneri potentsiaalselt saadav summa läheks liiga suureks, siis ma arvan, et need treeningmeetodid läheksid kohe eakohalisusest välja,” märkis sportlane (SP1).

Eelmissi arvutusi tehes sai tehtud lihtsustatud eeldus, et toetussummad, mis esmapilgul näiteks A- ja B-kategooria sportlaste puhul tunduvad päris kõrged, jõuavad täismahus nii sportlaste kui ka treeneriteni. Tegelikkus nii roosiline ei ole, sest Eestis nagu ka mujal maailmas, eksisteerib maksusüsteem.

Joonis 15. Palgafondi jagunemine A+, A ja B-kategooria sportlastel võrreldes Eesti keskmise palgaga 2024. aastal.

Allikas: Autori arvutused palgakalkulaatori, Statistikaameti ja EOK palgamäärade andmete põhjal (EOK, 2025b; Palgakalkulaator, 2025; Statistikaamet, 2025).

Joonis 13 näitab, et sportlaste palgafondist sööb sportlane ära märkimisväärse osa, kusjuures EOK lehel välja toodud toetused (EOK, 2025b) on just nimelt tööandja kogukulu, mitte sportlase brutopalk. Nagu märkis alaliidu esindaja (ALA1), tekitab see sportlaste seas sageli segadust: *“Inimene läheb ja vaatab EOK lehelt, et oo, A-toetus on nii palju või B-toetus on nii palju. Ega siis sportlane võib-olla vaatabki, et ta hakkab iga kuu just nii palju saama. Aga tegelikult osa läheb maksudeks. Ja siis on alaliit see, kes alles hakkab treenerile ja sportlasele seda seletama ja siis nad arvavad, et alaliit on see paha, sest EOK ju ütles, et see on see summa. Et me peame hästi palju harima sportlasi selles osas, mis need maksud on.”*

Arvutuste tegemisel on võetud arvesse järgmisi määrasid: sotsiaalmaks 33%, töötuskindlustusmaks töötajale 1,6% ja tööandjale 0,8%, kogumispensioni makse 2%, tulumaks 22% ja maksuvaba tulu 654 eurot kuus. Näiteks B-kategooria sportlastele jääb pärast maksude maha arvestamist kätte vaid 65% kogu toetussummast ehk vaid 1043 eurot. Võrdluseks: 2024. aasta Eesti keskmise palga puhul jääb netosummaks 1509, mis oli 566 eurot rohkem. Ka jääb Eesti keskmisele palgale alla A-kategooria sportlaste ehk olümpiamängude ja maailmameistrivõistluste hõbe- ja pronksmedali võitjate ning Euroopa

meistrite palk. Küll aga, nagu ka mainitud, on A- ja B-kategooria sportlastele ette nähtud ka ettevalmistustoetus, mõlemale 2200€, mida saab kuludokumentide kaudu (nt treeningutega kaasnevad kulud, osalustasud, ka majutus (MUU2)), täies ulatuses kasutada.

Sihtotstarbelisusega seoses käis üks sportlane (SP3) välja mõtte: *“Ma ei tea hetkel, kas selline asi on üldse võimalik või mitte, aga võiks olla lihtsalt nii-öelda taskuraha siis sportlasele, mille eest oleks kasvõi võimalik poest mune või muid vajalikke asju osta. Sul võib küll kõik see sporditegevus olla kaetud, aga kui sportlane peab ikkagi tööle minema, et osta endale süüa ja maksta elamise eest, siis see on juba järgmine probleem, mis omakorda suurendab igasuguseid väljaminekuid taastumisega seotud tugiteenustele.”*

Sarnast mõtet väljendas ka Noored Olümpiale programmi esindaja (ET4), kelle hinnangul peab toetus võimaldama keskenduda spordile täielikult: *“Meil ei ole piiranguid selles osas, mis kulud need võivad olla, aga nad peavad näitama, kuidas see nende tulemustele kaasa aitab. Meil ei ole nii, et ainult laagrisse minekuks. See võib olla ka korteri üür, kui see tähendab, et sportlane ei pea tööle minema. Mitte nagu, noh... kes see oli, see tõkkejooksja Jagor, kes töötas burgeriputkas, et saaks trenni teha. See ei ole ka okei.”*

Kuigi täna on A- ja B-kategooria sportlased tehniliselt palgal alaliidu kaudu, ei ole sportlaste töötasu seotus riikliku süsteemiga kuigi pika ajalooga. ENSV ajal said edukamad sportlased sageli otsest palka või toidutalonge, mida oli võimalik rahaks vahetada. Eesti taasiseseisvumise järel see süsteem kadus ning asendus maksuvabadel stipendiumitel põhineva mudeliga. Press (2023) kirjeldab, kuidas tulumaksusoodustusega ühingud said toetusi määrata viisil, mis läks otse sportlase sissetulekuks, ent ilma sotsiaalsete garantiideta: *“Stippide jagajad ei suutnud kaugemale ette mõelda ega muret tunda, et maksuvabad stipid ei anna samasuguseid garantiisid, nagu tekivad lepinguliste töösuhete korral. Eelkõige puudutas see tervishoiuteenuste ja pensioniraha kasutamist. [...] Võimalust vähest raha säästa kaalus spordiliitude, spordiklubide ja EOK silmis enam kui korrektsed töölepingud ning makstud maksud.”* (Press, 2023, lk 317-318)

Muutus toimus 2011. aastal, kui EOK eestvedamisel hakati A- ja B-kategooria sportlastega töölepinguid sõlmima. Samas ei saanud ebamõistlike stipendiumite maksmine sellega veel lõppu: paljude treeneritega polnud sõlmitud töölepingut, vaid tasu maksti endiselt tulumaksuvaba stipendiumi vormis. Treener sai küll raha, aga sotsiaalsete tagatisteta. Skandaal sundis riiki reageerima: spordiseadust täiendati ja 2015. aastal loodi treenerite tööjõukulude toetamiseks riiklik meede, mille kaudu hakati katma kuni poole noorte treeningrühmade juhendajate tööjõukuludest, millest oli pisut ka juttu alampeatükis 2.2. (Press, 2023, lk 319-321)

Nagu märkis üks sportlane (SP1), ei ole kõik kitsaskohad aga kadunud ka Team Estonia kontekstis: *“Siin on veel konks ka selles, et reeglina on treenerid juba seotud spordiklubis treenimisega, kus tulumaksuvaba miinimum on maha arvestatud. Kui nüüd ka alaliidu kaudu tulev raha soovitakse palgana välja maksta, siis läheks sellest eriti suur osa maksudeks, sest maksuvaba miinimum on juba kasutatud. Või siis jäetakse see raha lihtsalt muude kulude – näiteks laagrite – katteks. Aga sel juhul ei ole see enam palk. Treenerite olukord on tegelikult ikka väga nutune.”*

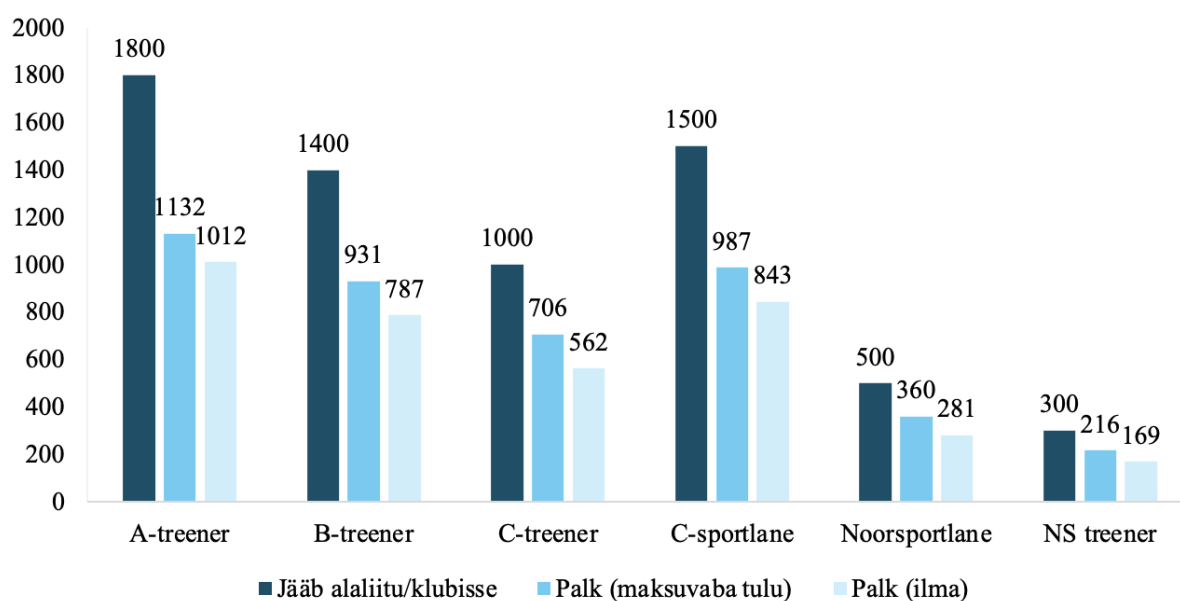
Millised on siis tegelikult treenerite ja C-kategooria sportlaste võimalused neile ette nähtud Team Estonia toetust reaalselt kasutada – arvestades, et neile ei ole ette nähtud palgafondi, vaid üksnes ettevalmistustoetus? Nagu selgitab Team Estonia koordinaator (EOK3), on süsteem paindlik ning konkreetne rakendus sõltub alaliidust ja sportlase valikutest: *“Meie ei ole ette kirjutanud, kas see ABC [toetus] makstakse palgana, ettevalmistustoetusena või kantakse klubile. Kõige mõistlikum on teha seda ettevalmistustoetusena või klubile stipendiumina, et ei oleks vaja nii palju makse maksta. See, kuidas mõni sportlane selle [raha] kätte saab, on nende enda asi. Sama on noortega. Noorte puhul me tegime selle erisuse, et alaliit ei pea seda noorele välja maksma – alaliit võib seda kasutada ka tiitlivõistluste kulude katteks, mis on täiesti okei. See tähendab, et sportlasel ei ole automaatselt õigust seda toetust enda kontole nõuda, sest see ei ole selle toetuse eesmärk.”*

Treeneritoetuse kasutamisel rakendatakse alaliitudes erinevaid praktikaid. Mõnel spordialal makstakse toetus treenerile täies mahus lisatasuna, kuid sageli kasutatakse seda pigem sportlase kulude katteks, sh treeneri töö eest tasumiseks. Nagu tõdes üks sportlane (SP2): *“Meie reaalsus oli see, et tegelikult läks treeneri toetus ka sisuliselt sportlase toetuseks. Üldiselt on treenerid juba klubide palgal. Mitte et see õigustaks seda, et me ei peaks neid lisapalgaga motiveerima, kui nad on nii tubli sportlase üles kasvatanud, aga omavahelised kokkulepped olid sellised, et see läheb nii-öelda justkui ühte potti selle sportlase vaates. Kui nad käisid võistlustel, siis võeti kulud sellest samast potist maha.”*

Sama praktikat kirjeldab ka üks treener (TR3): *“Ma ei tea, kuidas see protsess peaks päriselt välja nägema. Mina esitan sportlasele arve, tema maksab mulle ja siis see arve kompenseeritakse alaliidu poolt, aga minu jaoks ei ole see kunagi ekstra, vaid null. Et sportlasele on see nullkulu.”*

2025. aastal kehtib Eestis astmeline tulumaks (nn “maksuküür”) ning maksuvaba tulu määr on kuni 654 eurot kuus (7848 eurot aastas) vastavalt. Sportlaste jaoks on kehtestatud eraldi maksuvaba sportlasestipendiumi piirmäär 886 eurot kuus ehk 10 362 eurot

kalendriaastas, mis vastab 12-kordsele alampalgale. Tegemist on sihtotstarbelise toetusega, mida võivad maksuvabalt maksta ainult Eesti spordiregistrisse kantud spordiorganisatsioonid sportlase teadmiste, oskuste ja võimete arendamise eesmärgil. Samas ei ole stipendium käsitletav palgana ega taga sotsiaalseid garantiisid nagu ravikindlustus või pension. Nende saamiseks tuleb tasuda igakuiselt vähemalt eelmise aasta alampalgalt (820€) arvatud sotsiaalmaks ehk 276,60€ (MUU2). Ka mittesportlastele (nt treeneritele) on võimalik stipendiumi maksta, ent üksnes juhul, kui see on suunatud teadmiste, oskuste või võimete arendamisele või loomingulise ja teadustöö soodustamisele (EMTA, 2025b, 2025a). Näiteks on Tartu Ülikooli Akadeemiline spordiklubi kehtestanud õppe-praktikastipendiumi, millega toetatakse treeneriks pürgijate või treenerite erialaste oskuste arendamist klubi treeningrühmade juures (TÜASK, 2025).

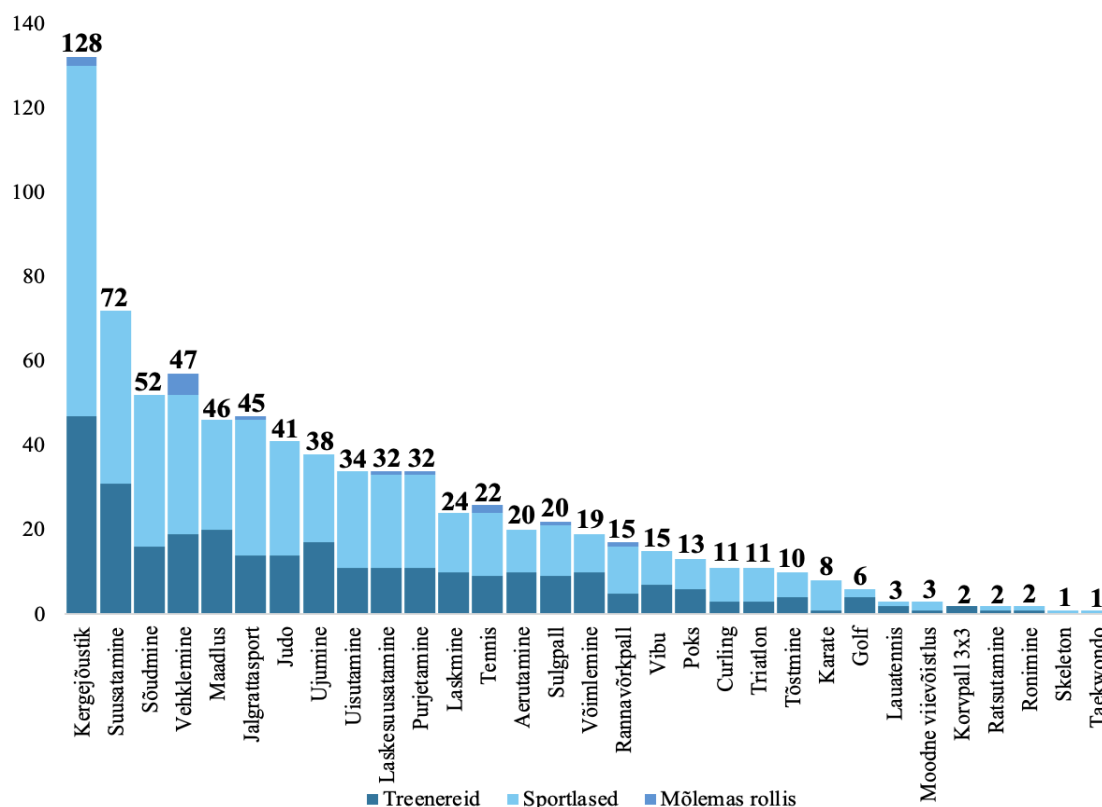
Joonis 16. Toetuse kasutamise stsenaariumid treenerile ja palgafondita sportlastele (arvesse on võetud nii pensionisammas, töötuskindlusmaks)

Allikas: Autori arvutused (Palgakalkulaator, 2025); autori graafik koostatud Excelis.

Joonis 14 illustreerib selgelt, kuidas sama suur toetus võib sõltuvalt väljamakseviisist jõuda sportlase või treenerini väga erinevas mahus. Kui toetus jäetakse alaliitu või klubisse ja kasutatakse kuludokumentide alusel, saab seda kasutada täies ulatuses. Keskmise tulba puhul on arvestatud maksimaalse võimaliku tulumaksuvaba miinimumiga (654 eurot kuus), viimases aga ilma selleta. Praktikas saab sportlane või treener otsustada, kui suures ulatuses maksuvaba tulu rakendada, kuid ületamisel võib see kaasa tuua hilisema tulumaksu juurdemaksmise. Noorsportlaste puhul on töötasu stsenaarium pigem teoreetiline, sest seda rakendatakse harva kui üldse.

2.4. Liikmeskonna struktuur ja toetuste jaotus

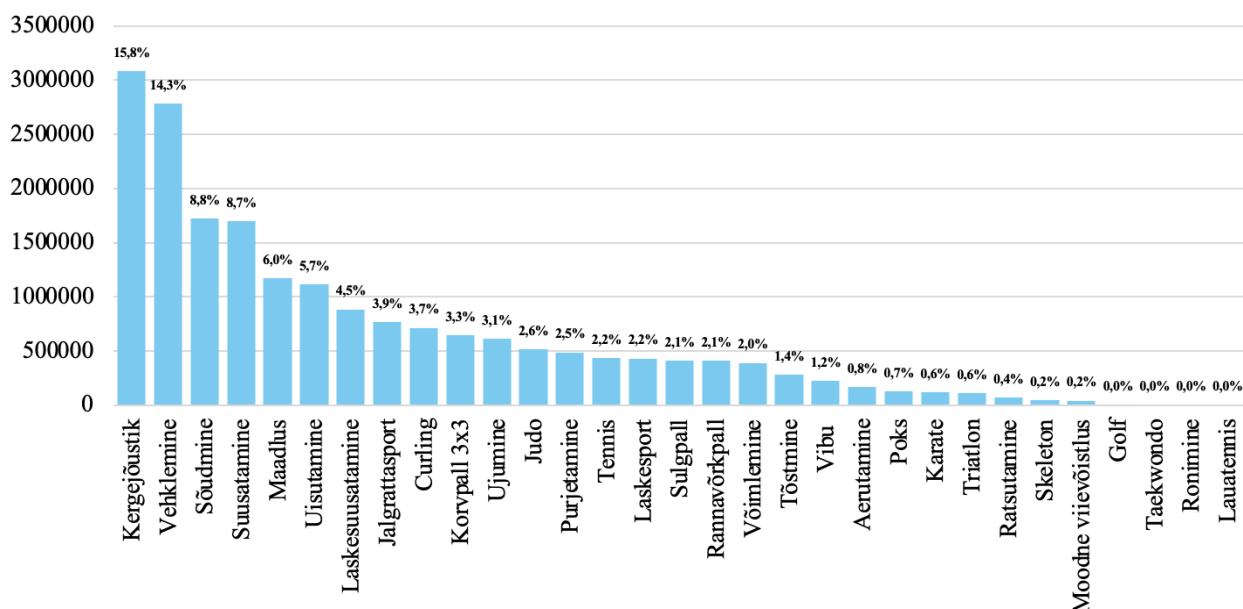
Kui võtta vaatluse alla Team Estonia individuaaltoetusi saanud liikmeskond – olümpiaalade sportlased ja nende treenerid –, siis ajavahemikus 2019-2024 on programmi kuulunud 775 nimeliselt tuvastatavat isikut 31 erinevalt olümpiaalalt (sh karate). Jooniselt 16 ilmneb, et kõige suurem esindatus on olnud kergejõustikus (128 inimest), mis moodustab ligi 17% kogu liikmeskonnast. Üle 40 esindajaga on vaid kuus spordiala, samas kui üheksal alal on olnud vähem kui kümme esindajat.

Joonis 17. Erinevate nimeliste isikute arv spordialade lõikes rolli alusel (sportlane, treener, saanud toetust mõlemas rollis) Team Estonia süsteemis 2019-2024 (tulba kohal märgitud unikaalsete isikute arv kokku).

Allikas: Team Estonia rahastusandmed (EOK); autori koostatud graafik Excelis.

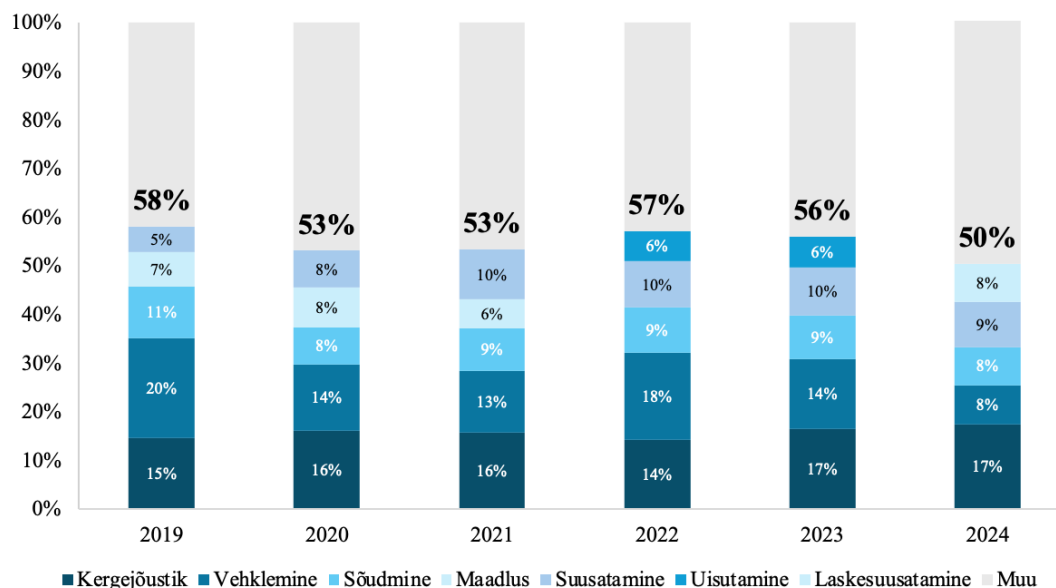
Joonis 18 toob aga esile, kuidas Team Estonia individuaaltoetused on jagunenud spordialade lõikes samal perioodil. Graafikust ilmneb, et rahastuse jaotus on tugevalt kontsentreerunud: ligi 39% kogu summast on läinud vaid kahele alale – kergejõustikule (15,8%) ja vehklemisele (14,3%), kusjuures 53% rahastusest on läinud vaid viiele spordialale. Samas 15 spordiala on saanud alla 2% kogu toetussummast. Nende alade puhul on liikmeskonda kuulunud vaid mõni üksik esindaja.

Joonis 18. Team Estonia individuaaltoetuste jaotus spordialade lõikes aastatel 2019-2024 (% ja eurodes).

Allikas: Team Estonia rahastusandmed (EOK); autori koostatud graafik Excelis.

Nagu jooniselt 18 nähtub, on aastatel 2019-2024 pool individuaaltoetuste kogumahust jagunenud viie kuni seitsme spordiala vahel, mis on endale võtnud 50-58% kogurahastusest. Järjepidevalt on toetusesaajate hulgas olnud kergejõustik, vehklemine, sõudmine ja suusatamine, samas kui uisutamine ja laskesuusatamine on esile kerkinud periooditi, viidates ajutistele läbimurretele. Näiteks 2024. aastal jõudis B-kategooria palgale neli laskesuusatajat tänu MM-i naiste teatevõistluse 4. kohale. Samal ajal on “muu” kategooria, mis haarab kõiki teisi Team Estonia spordialasid, mõõdukalt kasvanud, viidates teatavale mitmekesisustumisele. Siiski püsib rahastuse kontsentratsioon endiselt kõrgena.

Joonis 19. Team Estonia individuaaltoetuste jaotus spordialade lõikes aastatel 2019-2024 (% ja eurodes).

Allikas: Team Estonia rahastusandmed (EOK); autori koostatud graafik Excelis.

Arvestades piiratud ressursse ja vajadust suurendada rahvusvahelist konkurentsivõimet, on üha sagedamini kõlanud mõte, et Eesti tippspordis võiks senisest selgemalt keskenduda nn valikaladele. Kergejõustikutreener Holger Peel sõnas 2024. aasta Kääriku Käräjatel: *“Kõik pusivad oma põlve otsas. Ka EOK peab tegema valikalad, teistmoodi ei saa tipus edasi minna. Kõik jõud on vaja kontsentreerida.”*

Statistika seda mõtet ümber ei lükka. Nagu jooniselt 18 ja 19 selgub, jaguneb enam kui pool rahastusest viiele spordialale. Kui lisada ka pallimängualad (vt Joonis 8), selgub, et kümme enim toetatud ala saavad kokku ligi 60% kogu rahastusest. Kuidas kas selline koondumine on õigustatud?

Noorsportlane (NS2) väljendas muret: *“Kui me otsustame keskenduda ainult kindlatele aladele ja teised “maha kanda”, võime kaotada terve põlvkonna sportlasi, kellel tegelikult oleks olnud potentsiaal. Toetus peaks olema pigem sportlasepõhine ehk toetada neid, kellel on reaalne võimalus jõuda tipptasemele, sõltumata alast.”*

Treener (TR2) tõi esile valiku tegemise raskuse *“Igal pool on samad arutelud...aga kes julgeb selle valiku teha, et mida konkreetselt nüüd toetada ja mida välja jätta?”*

Alaliidu esindaja (ALA1) näeb süsteemset kitsaskohta: *“Kui see on riigi otsus, et me läheme edasi sellega, et kõik alaliidud on võrdses seisus ja kõik peavad tegevustoetust saama, siis lähebki sinna palju üldist raha ära. On räägitud, et äkki peakski valima kümme edukamat ala. Samas väiksematel aladel ongi tihti see maakondlik või tillukese koha keegi kooli treener, kes arendabki seda sporti ainult ja kui talle nüüd üks päev öeldakse, et teid enam ei ole, siis see on ka julm ja karm.”*

Tippspordikomisjoni liige (EOK1) näeb valikaladel strateegilist potentsiaali: *“Kas meie eesmärk on saada võimalikult häid tulemusi tippvõistlustelt? Siis võiks seda mõelda. Valikala tähendab ka seda, et koolis mingites liikumisõpetuse tundides tõenäoliselt peaks igal juhul see ala sees olema. Iga laps saab sellega kokku puutuda, nagu Lõuna-Koreas on vibusport. Ja selge on see, et kui kõik lapsed on seda teinud, siis see šanss, et rohkem vibu valitakse, on kindlasti täiesti olemas. Kas Eestis peaks tegelema suusahüpetega? Kallis. Tegelejaid on vähe. Siis, kui siit satub üks, siis ta näitab näpuga, et keegi teda ei toeta. Sest ala on kallis. Selles mõttes, jah, kõigi jaoks ei jagu ressursi.”*

Sportlane (SP1) hoiatab aga negatiivse sõnumi eest: *“Me ei saa seda signaali saata, eriti just selles üleminekueas olevatele sportlastele, kus niigi see enesekindlus on suhteliselt*

habras ja kadu on niikuinii suur. Võib-olla tahaks sisimas joosta, aga siis kõrgemast spordiorganisatsioonist tuleb teade, et jooksmine ei vii sind mitte kuskile. Et see ei pruugi hästi mõjuda. Mingisugune selline asi peab selles mõttes säilima, et kui kuskilt mitteeelisarendatavalt alalt keegi tärkab, siis seda me siis justkui peame märkama või hindama. Et me ei saa täiesti ära nullida seda muud poolt.”

EOK esindaja (EOK3) andis mõista, et liigutakse aluspõhimõtete muutmise suunas: *“Ollakse sinnapoole teel, et tekitada mingisugune süsteem, kus alaliite määratakse selle järgi, kui edukas on ta tulemuslikult või äkki mõni alaliit ongi ainult hea liikumisharrastusala, aga sealt ei tule kunagi tippe. Siis vastavalt selle järgi on toetus ja need talendid, kes tulevad aladelt väljaspoolt, nendega tegeleda eraldi.”*

Lisaks valikalade küsimusele on korduvalt tõstatunud teema, kui suur peaks tegelikult olema Team Estonia liikmeskond ja keda süsteem peaks katma. Ajavahemikus 2019-2024 on programmi kuulunud kokku 489 sportlast, kellest enim on esindatud kergejõustik (83), suusatamine (41) ja sõudmine (36). Märkimisväärne on, et 50 sportlast on kuulunud süsteemi nii noorsportlaste kui ka hiljem ABC-kategooria sportlastena. Enim selliseid juhtumeid on olnud suusatamises (11) ja kergejõustikus (10).

Treenereid on kuue aasta jooksul rahastatud kokku 300, sealhulgas 47 kergejõustikus, 31 suusatamises ja 20 maadluses. Toetust on saanud 233 noortetreenerit ja 120 ABC-kategooria treenerit. 14 inimest on esinenud süsteemis kahes rollis ehk nii sportlase kui ka treenerina: jalgrattaspordis (1), kergejõustikus (2), laskesuusatamises (1), purjetamises (1), rannavõrkpallis (1), sulgpallis (1), tennis (2) ja vehklemises (5).

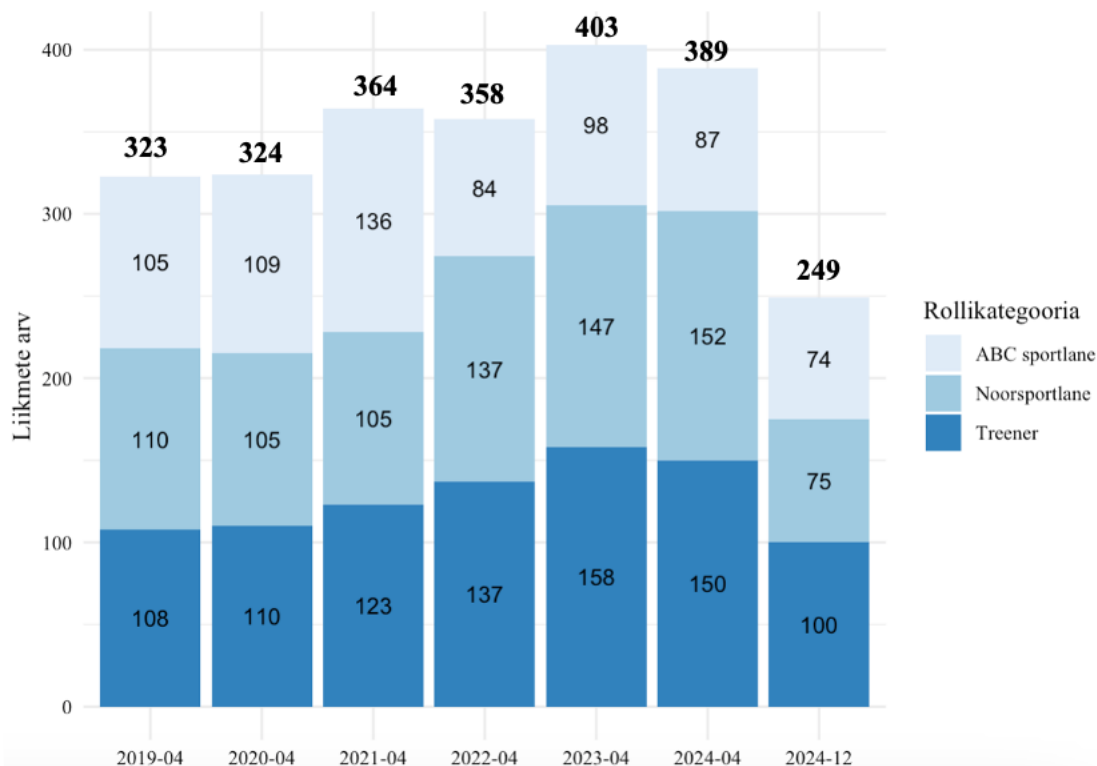
Jooniselt 19 nähtub liikmeskonna muutumine aastate lõikes (vaatluse all aprill):

- enim treenereid on olnud rahastusel 2023. aastal (158),
- enim ABC-sportlasi 2021. aastal (136),
- enim noorsportlasi 2024. aastal (152).

2024. aasta lõpus viidi lõpule oluline muudatus: noorsportlaste toetust tõsteti (750€ kvartalis -> 500€ kuus), vanusepiir muutus (14-22 ->18-22) (vt Joonis 21) ning noorsportlaste arvu vähendati ligi poole võrra.

Noorsportlane (NS2) kiitis tehtud muudatust: *“Varem oli seal sportlasi, kes olid lihtsalt Eesti meistrivõistlustel poodiumil või EM-il tagumistel kohtadel, aga nad said ikkagi toetust. Liiga laialivalgus. Nüüd on see paremini suunatud neile, kellel on suurem potentsiaal.”*

Teises noorsportlases (NS7) tekitas see vastakaid tundeid: *“Minu jaoks oli see kasulik. Sain rohkem toetust. Samas teisest küljest jällegi noori tulebki toetada rohkem, kui neil seda raha ei ole. Samas on noored nii ebastabiilsed, et kes jääb tegelema, kes ei jää.”*

Joonis 20. Toetust saanud isikute jaotus rolli ja aasta järgi.

Allikas: Team Estonia rahastusandmed (EOK); autori koostatud graafik RStudios.

Team Estonia noortesporti suunad on toonud esile mitmeid vastakaid arvamusi. Mõned sportlased väljendasid kriitikat varasema osas. Sportlane (SP1) märkis: *“Selle selektsiooni üle saab lõputult vaielda, aga kui Team Estonia loodi – ma pean ennast ikkagi suhteliselt hästi spordiga kursis olevaks inimeseks –, siis see nimistu lihtsalt tõesti oli üüratult suur.”*

Sportlane (SP2) oli samal meelel: *“See eelnev noorsportlaste nimekiri, mis meil seal oli, tekitas tegelikult ka minus kummastust, et kuidas nad sinna said ja miks nad seal on.”*

Noorsportlane (NS6) märkis, et tema jaoks jäi ebaselgeks, mille alusel ta Team Estonia programmi valiti: *“See, et ma sinna sain, oli üllatus, aga ma ei tea, kes selle otsuse tegi või mis ajendil selline otsus tehti.”* Lisaks sõnas ta, et talle ettenähtud rahaline toetus temani ei jõudnud: *“Ma ei ole kindel, mis sellest rahast sai või kuhu see liikus.”*

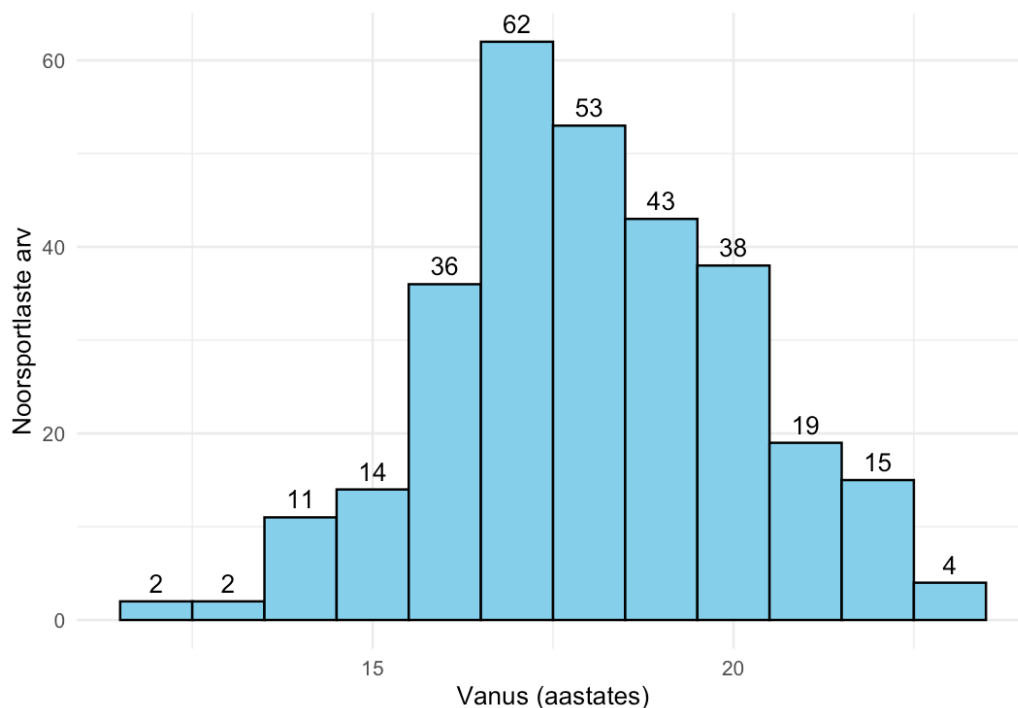
Teine noorsportlane (NS4) laiendas mõtet: *“Suhtlus noorsportlastega võiks üldiselt olla natuke parem. Osadel ongi keeruline omapäi teada saada sellest Team Estonia toimimisest.”*

Tippspordikomisjoni endine liige (EOK2) asetaskoostuse hoopis vanemasse vanuseklassi siirdumise toele: *“Kõige valusam hetk tippspordilasele on siis, kui sa lõpetad juunioriklassi ja astud täiskasvanute klassi. Mitte U23, aga täiskasvanute klass. Oled olnud tipus ja medalil ja järsku sa kaks aastat töötad ja oled maailmas ikka 50. kohal. See järgnev*

põlvkond ei ole noorteklass. Kõik need 16-18-20, need on kõik lapsed ja laste tippsport. Seal pole täiskasvanute klassiga mitte mingit pistmist.”

Tippspordikomisjoni liige (EOK1) rõhutas, kui keeruline on varakult tulemuslikkust ennustada: *“Mis ajahetkel saab nagu väita, et sealt tõesti on midagi tulemas? Teadus ütleb selle peale, et enne 17-18. eluaastat üldiselt ei saa. Et paned ikka vähemalt poolega mööda. Jällegi erisused, varasemad alad nagu uisutamine ja ujumine. Seal on varem võimalik. Väga sagedasti öeldakse vastupidi Petter Northugi näide. Et vot milline talent. Aga noorena ei osanud keegi öelda, et Petter Northugist tuleb talent.”*

Ka Team Estonia koordinaator (EOK3) mõonis, et noortetoetuse süsteem vajab põhjalikumat lähenemist: *“Täna selle noortesporti toetusega võib-olla liiga läbimõeldult ei tegutseta. Esiteks vahetuvad sportlased väga tihti ja täna alaliit esitab kõik oma noorsportlased ning tippspordikomisjon valib sealt mõned välja, aga tegelikult on need sportlased väga sarnasel tasemel. Täna me küll tõstisime vanust, aga tegelikult võiks see süsteem olla selline, et alaliidud saavad rohkem vabadust noortesportsüsteemi üles ehitada ja noori enda äranägemise järgi toetada, sest seal on kõige suurem know-how ja siis Team Estonia keskendub ainult nendele päris tippudele.”*

Joonis 21. Noorsportlaste vanus esimesel rahastusel 2019-2024 liikmeskonna kohta (52 noorsportlase kohta puuduvad andmestikus sünnikuupäeva andmed).

Allikas: Team Estonia rahastusandmed (EOK); autori koostatud RStudios.

Alaliidu esindaja (ALA1) tõi välja süsteemi liialt isikupõhise lähenemise: *“Praegune süsteem on hästi nimeline. See reklaamitakse välja, pilt pannakse EOK lehele ja öeldakse, kui*

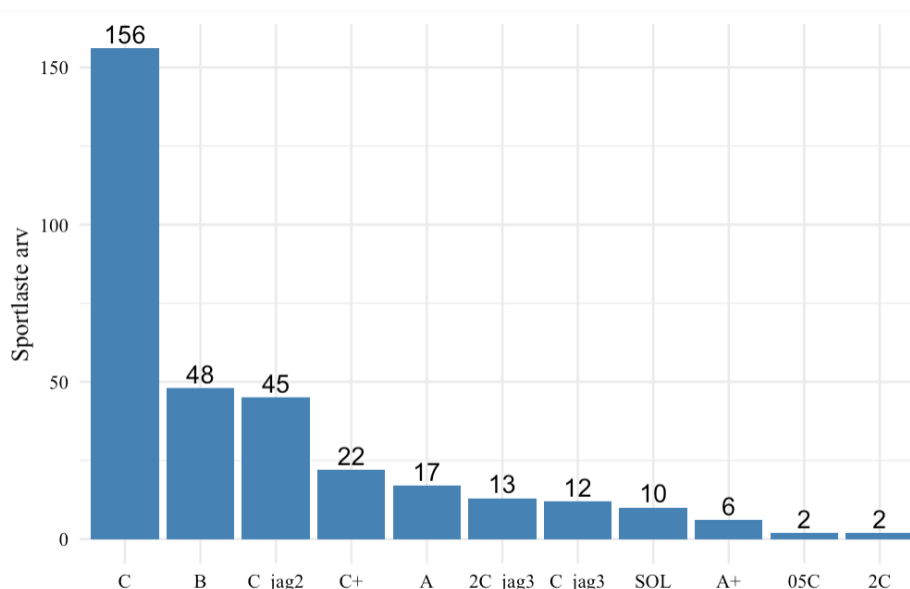
suur summa on. Kõik juba ootavad, tänapäeva lapsevanemad on veel umbes esimesed, kes siin juba ukse taga on, et kuhu kannate. Me oleme siin, mitte ainuke loll alaliit, aga osad alaliidud ikkagi tegid juhatuse tasemel jõulisema otsuse, et me ei kannu seda raha edasi sportlastele.”

Ta lisas ka murekohti toetuste tegeliku kasutuse osas: “Kindlasti on tublisid ja korralikke klubisid ja sportlaseid, kes kasutavad seda raha väga õigesti, aga ma tean ka inimesi, kes ostavad teksapükse, sörmuseid, lõhnaõlisid ja lähevad niisama emaga reisile. Klubi teeb stipendiumi ja aruandlust pole. Ideaalne süsteem võiks olla nii, et ma lähen sinna presenteerima, näete, meil on nii palju noori, nad said nii palju tulemusi ja te annategi meile X arv korda noorte toetusi, mida me saame kasutada laagriteks ja lähetusteks. Mitte, et igale noorele makstakse kindel summa välja.” Neid kuuldusi kinnitas ka noorsportlane (NS3).

Sportlane (SP1) tõi esile teise nurga: “Ega see noortesporti raha ei ole nüüd teab mis suur. Võib-olla see finantsiline ilmajäämine ei olnudki nii suur probleem kui see, et justkui arvati, et meisse enam ei usuta, mis tegelikult ei vasta tõele. Teistpidi see näitab ka seda, miks Team Estonia vajalik on. Sinna kuulumine on justkui praeguste noorte jaoks privileeg.”

Seda tunnet kinnitas ka noorsportlane (NS5), kes jäi viimase muudatuse käigus rahastusest ilma: “Kohe tekkis mõte, et miks ja kelle jaoks ma üldse seda teen, et kas ma üldse peaks sellega tegelema, kui keegi mind ei toeta.”

Lisaks tõdes ta, et uudisest teadasaamine ei olnud kõige meeldivam kogemus: “Kõige lähedam oli see, et sain sellest teada üldse uudistest. Ma eeldasin, et kuskilt tuleb isiklik kiri, et näe, sind visati välja ja loodetavasti saad tagasi, aga sellist asja ei tulnud. Võikski olla selline masskiri, mis annab teada, et me kaalusime, aga kahjuks sa see aasta ei valituks ei osutunud.”

Joonis 22. Sportlaste hulk erinevatel kategooriatel ajavahemikus 2019-2024

Allikas: Team Estonia rahastusandmed (EOK); autori koostatud RStudios.

Saskia Alusalu neljas koht 2018. aasta Pyeongchangi olümpial oli läbimõeldud taktika tulemus. Vahefinišites kogutud punktid tõstsid ta lõppkokkuvõttes kõrgele kohale ja tagasid kaheks aastaks vajaliku ettevalmistusraha. See juhtum peegeldab hästi Team Estonia tulemuspõhist toetussüsteemi, kus sportlased jagatakse A-, B- ja C-kategooriatesse, mis omakorda määravad toetuste suuruse ja tugiteenuste mahu. Kuigi ametlikult on kasutusel kolm kategooriat, on praktikas levinud ka mitmed erandid ja vahevormid, nagu näha jooniselt 22. Kõige rohkem sportlasi on kuulunud C-kategooriasse (156), millele järgnevad B-kategooria (48) ning spetsiaalne alajaotus C_jag2 ehk C-kategooria, mida jagavad kaks sportlast (45).

Kategooriapõhine süsteem loob küll näiliselt objektiivse ja läbipaistva raamistiku, kuid andmed ja sportlaste kogemused viitavad mitmetele kitsaskohtadele. Mitme intervjueeritava hinnangul ei arvesta senine jaotus piisavalt spordialade erinevat konkurentsitaset ja tulemuste saavutamise keerukust. Nagu tõdes sportlane (SP4), võiks neid kategooriaid veelgi rohkem olla: *“Kas siis mingi koefitsendiga või muudetakse palgasummat ja ettevalmistustoetust. Mõnel alal lihtsalt ei ole igal aastal võimalik kategoorianormi püüda.”* **Lisas P** on välja toodud Team Estoniasse kuuluvate olümpiaalade tiitlivõistluste toimumise korrapärasus ning konkurents olümpiamängudel.

Endise tippspordikomisjoni liikme (EOK2) sõnul põhineb Eesti süsteem põhimõttel “enne töö, siis palk”, kuid ta tõi esile ka alternatiivi: *“Üks võimalus oleks hoopis süsteemipõhine lähenemine, kus valitakse näiteks kümme individuaalala ja hakatakse neid sihikindlalt üles ehitama algusest peale, aga see eeldaks süsteemset muutust.”*

Mitmed teisedki intervjueeritavad (nt TR1) kirjeldasid toetussüsteemi kui premeerimispõhist: *“Sa pead ise vaatama, kuidas sa sinna finaali või medalile jõuad – ja siis alles saad raha.”*

Sarnast seisukohta väljendas ka sihtasutuse Noored Olümpiale esindaja (ET4): *“EOK toetussüsteem on premeerimissüsteem. Kui sa võidad medali, siis saad hästi palju raha, et see tase kuidagi püsiks, aga kuidas sa sinna jõuad? Aastaid oli C-kategooria toetus 800 eurot, enne seda vist isegi veel vähem. See oli tõesti alla igasugust arvestust. Kui sa rohujuurt ei kasvata, siis ei tule sealt midagi. Sport ei ole lineaarselt sama tugev. Oleneb võistlustest, vigastustest, muudest asjadest. Mõni hooaeg ongi lihtsalt kehv.”*

Ka Team Estonia koordinaator (EOK3) tõdeb, et A- ja B-kategooriat nähakse sageli kui preemiat ning tunnistab, et kategooriapõhine toetusüsteem vajab ümbermõtestamist. Lisaks sellele, et head tulemused annavad sportlasele kaheks aastaks tugeva toetuse, on Eestis olemas ka riikliku medalipreemiad (vt Lisa Q). Ta leiab: *“Üks variant olekski, et kui sa võidad medali, sa saad preemia, aga kui sa oled maailma top 10, siis sul ongi üks kindel toetus ja siis ehk lisatoetused vastavalt sellele, mis su vajadus on. Mõni võib-olla treenib ainult Eestis, siis temal on vajadus väiksem kui sellel, kellel on vaja talvel olla soojas kliimas. Tänapäeva maailm on niivõrd paindlik ja alad on niivõrd erinevad, mistõttu selline ühe mütsiga löömine pikas plaanis ei kesta.”*

Kogutud andmed ja intervjuueritute kogemused viitavad, et kuigi Team Estonia on paljude sportlaste ja treenerite jaoks oluline tugistruktuur – eelkõige finantstoetuste osas –, vajab toetuste ja liikmeskonna kujundamine selgemat fookust ning strateegilisemat suunda, et toetada nii sportlikku arengut kui tagada süsteemi õiglane toimimine.

Kokkuvõte

Spordipoliitika kujundamine ei tähenda kunagi pelgalt olemasolevate probleemide lahendamist – sageli kaasneb sellega probleemide ümbermõtestamine, uute vastuolude esilekerkimine ja pidev väärtusvalikute langetamine. Eesti tippspordi rahastamise kontekstis peegeldub see eriti selgelt Team Estonia näitel: sportlaste toetamine, rahastuse jaotamine ning prioriteetide seadmine ei ole üksnes tehnilised või halduslikud otsused, vaid pidev tasakaalu otsimine tulemuste, õigluse ja tulevikupotentsiaali vahel.

Käesolev bakalaureusetöö keskendus Eesti tippspordi rahastamise analüüsile ning Team Estonia programmi senisele toimimisele aastatel 2019-2024. Töö eesmärk oli mõista, kuidas saab väikeriik piiratud ressursside tingimustes tagada oma sportlaste rahvusvahelise konkurentsivõime olukorras, kus tippspordi kulud on kasvanud, aga ootused sportlastele endiselt kõrged. Uurimus kaardistas Team Estonia koosseisu ja rahastusstruktuuri kujunemist, toetuste jaotumist ning tuvastas kitsaskohad, mis takistavad toetuste tõhusat mõju sportlaste tegelikule toimetulekule ja arengule.

Teoreetilises osas toetuti SPLISS-mudelile (Sports Policy factors Leading to International Sportin Success), mis rõhutab, et edukas spordisüsteem eeldab mitte ainult rahastust, vaid ka strateegilist planeerimist, süsteemset juhtimist ning piisavaid tugistruktuure. Lisaks rakendati konkurentsiteooriat ning prioriseerimise lähenemist. Pelgalt rahaliste vahendite olemasolu ei taga edu – määravaks saab investeeringute sihtotstarbelisus.

Empiiriline osa tugines Eesti Olümpiakomitee andmestikule ning 27 poolstruktureeritud intervjuule sportlaste treenerite ja alaliitude esindajatega. Analüüs näitas, et Team Estonia

programm on aidanud tõsta süsteemsust ja tuge sportlastele, kuid rahastuse kasv ei ole kompenseerinud üldist inflatsiooni ega tippspordi spetsiifiliste kulude suurenemist. Eriti kõrgemates kategooriates (A- ja B-tasemel) on toetuste reaalne ostujõud vähenenud, mis piirab sportlaste võimalusi valmistuda ja konkureerida rahvusvahelisel tasemel. Lisaks leiti, et treeneritele suunatud toetused on ebapiisavad, toetuste jaotumine on koondunud üksikute alade ümber ning mitteolümpiaalade ja parasportlaste kohtlemine on ebavõrdne. Need leiud viitavad vajadusele mitte ainult rahastuse suurendamiseks, vaid ka süsteemi ümberkujundamiseks viisil, mis toetab õiglast ja jätkusuutlikku arengut.

Kokkuvõttes saab öelda, et Team Estonia senine ülesehitus ja toetuste jaotus peegeldavad küll soovi tugevdada Eesti tippporti, kuid süsteem vajab strateegilist ajakohastamist, et säilitada sportlaste konkurentsivõime ja suurendada investeeringute tegelikku mõju. Töö tulemused viitavad selgelt vajadusele ajakohastada Team Estonia süsteemi nii rahastuse ulatuses kui ka selle jaotamise põhimõtetes. Esiteks tuleks toetused siduda toetused inflatsiooniga, et säilitada nende reaalne ostujõud ning tagada sportlastele stabiilne majanduslik baas tipp-tasemel treenimiseks ja võistlemiseks. Samuti on oluline arvestada toetuste määramisel sportlaste individuaalsete karjääri- ja arengutsüklitega, et vältida liiga jäikaid ja üldistavaid kriteeriume. Süsteemi õiglasemaks ja kaasavamaks muutmiseks tuleks aprandada kategooriate määramise läbipaistvust ja luua selgemad, osapooltega koos kujundatud hindamiskriteeriumid. Lõpuks on oluline tugevdada kogu süsteemi strateegilist juhtimist ning viia see paremasse vastavusse SPLISS-mudeli põhimõtetega, mis rõhutavad tasakaalu tulemuspõhisuse ja sportlaste heaolu vahel. Ainult nii saab Eesti tagada oma sportlaste rahvusvahelise konkurentsivõime jätkusuutlikul viisil.

Viidatud allikad

1. Andersen, S. S., & Ronglan, L. T. (2012). Same ambitions – different tracks: A comparative perspective on Nordic elite sport. *Managing Leisure, 17*(2–3), 155–169. <https://doi.org/10.1080/13606719.2012.674392>
2. Anonüümne intervjueeritav ET1. (2025). Autori intervjuu. 12. märts 2025. Kohtumine.
3. Anonüümne intervjueeritav ET2. (2025). Autori intervjuu. 12. märts 2025. Kohtumine.
4. Anonüümne intervjueeritav NS1. (2025). Autori intervjuu. 12. märts 2025. Kohtumine.
5. Anonüümne intervjueeritav NS2. (2025). Autori intervjuu. 12. märts 2025. Kohtumine.
6. Anonüümne intervjueeritav MOS1. (2025). Autori intervjuu. 13. märts 2025. Videokõne.
7. Anonüümne intervjueeritav NS3. (2025). Autori intervjuu. 18. märts 2025. Videokõne.
8. Anonüümne intervjueeritav MOS2. (2025). Autori intervjuu. 20. märts 2025. Kohtumine.
9. Anonüümne intervjueeritav SP1. (2025). Autori intervjuu. 20. märts 2025. Kohtumine.
10. Anonüümne intervjueeritav TR1. (2025). Autori intervjuu. 20. märts 2025. Kohtumine.
11. Anonüümne intervjueeritav NS4. (2025). Autori intervjuu. 23. märts 2025. Veebikõne.
12. Anonüümne intervjueeritav NS5. (2025). Autori intervjuu. 24. märts 2025. Veebikõne.
13. Anonüümne intervjueeritav NS6. (2025). Autori intervjuu. 25. märts 2025. Veebikõne.
14. Anonüümne intervjueeritav PS1. (2025). Autori intervjuu. 27. märts 2025. Veebikõne.
15. Anonüümne intervjueeritav SP2. (2025). Autori intervjuu. 30. märts 2025. Veebikõne.
16. Anonüümne intervjueeritav SP3. (2025). Autori intervjuu. 01. aprill 2025. Veebikõne.
17. Anonüümne intervjueeritav SP4. (2025). Autori intervjuu. 02. aprill 2025. Veebikõne.
18. Anonüümne intervjueeritav SP5. (2025). Autori intervjuu. 02. aprill 2025. Kohtumine.
19. Anonüümne intervjueeritav SP6. (2025). Autori intervjuu. 02. aprill 2025. Kohtumine.
20. Anonüümne intervjueeritav TR2. (2025). Autori intervjuu. 03. aprill 2025. Videokõne.
21. Anonüümne intervjueeritav TR3. (2025). Autori intervjuu. 03. aprill 2025. Videokõne.
22. Anonüümne intervjueeritav ALA1. (2025). Autori intervjuu. 10. aprill 2025. Kohtumine.
23. Anonüümne intervjueeritav MOS3. (2025). Autori intervjuu. 11. aprill 2025. Videokõne.
24. Anonüümne intervjueeritav ET3. (2025). Autori intervjuu. 11. aprill 2025. Kirjalik.
25. Anonüümne intervjueeritav MOS4. (2025). Autori intervjuu. 11. aprill 2025. Videokõne.

26. Anonüümne intervjueeritav EOK1. (2025). Autori intervjuu. 17. aprill 2025. Kohtumine.
27. Anonüümne intervjueeritav MUU1. (2025). Autori intervjuu. 17. aprill 2025. Kohtumine.
28. Anonüümne intervjueeritav ET4. (2025). Autori intervjuu. 21. aprill 2025. Kohtumine.
29. Anonüümne intervjueeritav EOK2. (2025). Autori intervjuu. 22. aprill 2025. Videokõne.
30. Anonüümne intervjueeritav NS7. (2025). Autori intervjuu. 23. aprill 2025. Videokõne.
31. Anonüümne intervjueeritav EOK3. (2025). Autori intervjuu. 29. aprill 2025. Kohtumine.
32. Anonüümne intervjueeritav MUU2. (2025). Autori intervjuu. 05. mai 2025. Kirjalik.
33. Arike, V. (2024, veebruar 8). *Eesti sport jääb muust maailmast maha. «See on tagajärg.»* [Postimees]. Postimees Sport. <https://sport.postimees.ee/7955511/eesti-sport-jaab-muust-maailmast-maha-see-on-tagajarg>
34. Barker-Ruchti, N., Schubring, A., Aarresola, O., Kerr, R., Grahn, K., & McMahon, J. (2018). Producing success: A critical analysis of athlete development governance in six countries. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 10(2), 215–234. <https://doi.org/10.1080/19406940.2017.1348381>
35. Barney, J. B. (2001). Resource-based theories of competitive advantage: A ten-year retrospective on the resource-based view. *Journal of Management*, 27(6), 643–650. [https://doi.org/10.1016/S0149-2063\(01\)00115-5](https://doi.org/10.1016/S0149-2063(01)00115-5)
36. Bernard, A., & Busse, M. (2001). Who Wins the Olympic Games: Economic Resources and Medal Totals. *The Review of Economics and Statistics*, 86, 413–417. <https://doi.org/10.1162/003465304774201824>
37. Bevan, G., & Hood, C. (2006). What's Measured Is What Matters: Targets and Gaming in the English Public Health Care System. *Public Administration*, 84(3), 517–538. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9299.2006.00600.x>
38. Bilohur, V., & Oleksenko, R. (2022). The European Sport Models management in the European Union countries. *HUMANITIES STUDIES*, 90. <https://doi.org/10.26661/hst-2022-13-90-07>
39. Bloyce, D., & Smith, A. (2009). *Sport Policy and Development: An Introduction*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203890684>
40. Bosscher, V. D., Shibli, S., Westerbeek, H., & Bottenburg, M. van. (2015). *Successful Elite Sport Policies: An international comparison of the Sports Policy factors Leading to International Sporting Success (SPLISS 2.0) in 15 nations*. Meyer & Meyer Sport.

41. Bostock, J., Crowther, P., Ridley-Duff, R., & Breese, R. (2018). *No plan B: the achilles heel of high performance sport management*.
42. Burns, L., Weissensteiner, J., Cohen, M., & Bird, S. (2022). A survey of elite and pre-elite athletes' perceptions of key support, lifestyle and performance factors. *BMC Sports Science, Medicine and Rehabilitation*, 14. <https://doi.org/10.1186/s13102-021-00393-y>
43. Campos, M. J., Pečnikar Oblak, V., Massart, A., Ljubotina, P., Perényi, S., Farkas, J., Sarmiento, H., & Doupona, M. (2024). Listening to Stakeholders' Voices on Funding Social Inclusion in Sport for People with Disabilities—Proposal for Criteria. *Sports*, 12(6), Article 6. <https://doi.org/10.3390/sports12060147>
44. Christiansen, N. V., Kahlmeier, S., & Racioppi, F. (2014). Sport promotion policies in the European Union: Results of a contents analysis. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*, 24(2), 428–438. <https://doi.org/10.1111/j.1600-0838.2012.01500.x>
45. Coalter, F. (2007). *A Wider Social Role for Sport: Who's Keeping the Score?* Routledge.
46. Coates, D. C. (2017). *Weaponization of Sports: The Battle for World Influence through Sporting Success*. 22(2).
47. Collins, D., & Bailey, R. (2013). 'Scienciness' and the allure of second-hand strategy in talent identification and development. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 5(2), 183–191. <https://doi.org/10.1080/19406940.2012.656682>
48. Cosh, S., Crabb, Shona, & Lecouteur, A. (2013). Elite athletes and retirement: Identity, choice, and agency. *Australian Journal of Psychology*, 65(2), 89–97. <https://doi.org/10.1111/j.1742-9536.2012.00060.x>
49. De Bosscher, V. (2007). Sports policy factors leading to international sporting success (Doctoral dissertation). VUBPRESS.
50. De Bosscher, V., Bingham, J., Shibli, S., Van Bottenburg, M., & Knop, P. (2008). *The Global Sporting Arms Race: An International Comparative Study on Sports Policy Factors Leading to International Sporting Success*.
51. De Bosscher, V., De Knop, P., Van Bottenburg, M., & Shibli, S. (2006). A Conceptual Framework for Analysing Sports Policy Factors Leading to International Sporting Success. *European Sport Management Quarterly*, 6(2), 185–215. <https://doi.org/10.1080/16184740600955087>

52. De Bosscher, V., Heyndels, B., Knop, P., Van Bottenburg, M., & Shibli, S. (2008). The paradox of measuring succes of nations in elite sport. *Belgeo*, 9. <https://doi.org/10.4000/belgeo.10303>
53. De Bosscher, V., Shibli, S., & Weber, A. Ch. (2019). Is prioritisation of funding in elite sport effective? An analysis of the investment strategies in 16 countries. *European Sport Management Quarterly*, 19(2), 221–243. <https://doi.org/10.1080/16184742.2018.1505926>
54. De Bosscher, V., Shibli, S., Weber, A., & Smismans, S. (2024). *Paris 2024: Evalutation of the elite sport expenditures and success in 17 nations*.
55. De Bosscher, V., Shibli, S., Westerbeek, H., & Bottenburg, M. van. (2015). *Successful Elite Sport Policies: An international comparison of the Sports Policy factors Leading to International Sporting Success (SPLISS 2.0) in 15 nations*. Meyer & Meyer Sport. https://books.google.ee/books?hl=en&lr=&id=Xr94DwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=de+bosscher&ots=g2z9Xxm3Nm&sig=OZRcFCAB6KrICn2MiXIuMc0IeG8&redir_esc=y#v=onepage&q=de%20bosscher&f=false
56. De Bosscher, V., Shibli, S., Westerbeek, H., & van Bottenburg, M. (2016). Convergence and Divergence of Elite Sport Policies: Is There a One-Size-Fits-All Model to Develop International Sporting Success? *Journal of Global Sport Management*, 1(3–4), 70–89. <https://doi.org/10.1080/24704067.2016.1237203>
57. DiFiori, J. P., Benjamin, H. J., Brenner, J. S., Gregory, A., Jayanthi, N., Landry, G. L., & Luke, A. (2014). Overuse injuries and burnout in youth sports: A position statement from the American Medical Society for Sports Medicine. *British Journal of Sports Medicine*, 48(4), 287–288. <https://doi.org/10.1136/bjsports-2013-093299>
58. Dittmore, S., Mahony, D., Andrew, D. P. S., & Hums, M. A. (2009). Examining Fairness Perceptions of Financial Resource Allocations in U.S. Olympic Sport. *Journal of Sport Management*, 23(4), 429–456. <https://doi.org/10.1123/jsm.23.4.429>
59. Dohlsten, J., Barker-Ruchti, N., & Lindgren, E.-C. (2020). Sustainable elite sport: Swedish athletes' voices of sustainability in athletics. *Qualitative Research in Sport, Exercise and Health*, 13, 1–16. <https://doi.org/10.1080/2159676X.2020.1778062>
60. Du Bois, C., & Heyndels, B. (2007). Revealed Comparative Advantage and Specialization in Athletics. *International Association of Sports Economists, Working Papers*.

61. EKJL. (2020, juuni 26). *Riikliku noortesporti toetuste jaotamise kord*.
https://www.ekjl.ee/wp-content/uploads/2020/05/Riiklike-noorte-sporti-rahade-jaotuskord_kinnitatud-juhatuses-26.05.2020.pdf
62. EKJL. (2025, märts 13). *Noortesporti rahade jaotus 2024. Aastal tulemuste põhjal*.
https://www.ekjl.ee/wp-content/uploads/2025/04/Riiklikud-noortesporti-toetused2025_kinnitatud.pdf
63. EMTA. (2025a). *Maksuvaba tulu arvestamine*. Maksu- ja tolliamet.
<https://www.emta.ee/eraklient/maksud-ja-tasumine/maksusoodustused/maksuvaba-tulu-arvestamine>
64. EMTA. (2025b). *Stipendiumid, toetused ja preemiad*.
<https://www.emta.ee/eraklient/maksud-ja-tasumine/maksustatavad-tulud/stipendiumid-toetused-ja-preemiad>
65. EOK. (2016, september 20). *EOK infotund*.
<https://media.voog.com/0000/0041/2571/files/2016-09-20%20EOK%20infotund.pdf>
66. EOK. (2019a). *EOK majandusaasta aruanne 2019*. Äriregister.
<https://ariregister.rik.ee/est/company/80059467/Eesti-Olumpiakomitee>
67. EOK. (2019b). *Toetused 2019*. Eesti Olümpiakomitee.
<https://www.eok.ee/tegevus/alaliitude-toetused/toetused-2019>
68. EOK. (2020a). *EOK majandusaasta aruanne 2020*. Äriregister.
<https://ariregister.rik.ee/est/company/80059467/Eesti-Olumpiakomitee>
69. EOK. (2020b). *Toetused 2020*. Eesti Olümpiakomitee.
<https://www.eok.ee/tegevus/alaliitude-toetused/toetused-2020>
70. EOK. (2021a). *EOK majandusaasta aruanne 2021*. Äriregister.
<https://ariregister.rik.ee/est/company/80059467/Eesti-Olumpiakomitee>
71. EOK. (2021b). *Toetused 2021*. Eesti Olümpiakomitee.
<https://www.eok.ee/tegevus/alaliitude-toetused/toetused-2021>
72. EOK. (2022a). *EOK majandusaasta aruanne 2022*. Äriregister.
<https://ariregister.rik.ee/est/company/80059467/Eesti-Olumpiakomitee>
73. EOK. (2022b). *Toetused 2022*. Eesti Olümpiakomitee.
<https://www.eok.ee/tegevus/alaliitude-toetused/toetused-2022>
74. EOK. (2023a). *EOK majandusaasta aruanne 2023*. Äriregister.
<https://ariregister.rik.ee/est/company/80059467/Eesti-Olumpiakomitee>
75. EOK. (2023b). *Toetused 2023*. Eesti Olümpiakomitee.
<https://www.eok.ee/tegevus/alaliitude-toetused/toetused-2023>

76. EOK. (2023c, detsember 31). *Eesti Olümpiakomitee Majandusaasta aruanne 2023*. Ärireister. <https://ariregister.rik.ee/est/company/80059467>
77. EOK. (2024a). *Eestlased olümpiamängudel*. Eesti Olümpiakomitee. <https://www.eok.ee/team-estonia/olumpiamangud>
78. EOK. (2024b). *EOK aastaraamat 2024*. https://media.voog.com/0000/0041/2571/files/EOK_Aastaraamat_2024_sisu_preview.pdf
79. EOK. (2024c). *Toetused 2024*. Eesti Olümpiakomitee. <https://www.eok.ee/tegevus/alaliitude-toetused/toetused-2024>
80. EOK. (2025a). *A ja B kategooria sportlase tugiteenused*. Eesti Olümpiakomitee. <https://www.eok.ee/team-estonia/tugiteenused/a-ja-b-kategooria-sportlase-tugiteenused>
81. EOK. (2025b). *Info toetuste kohta*. Eesti Olümpiakomitee. <https://www.eok.ee/team-estonia/ettevalmistus/info-toetuste-kohta>
82. EOK. (2025c). *Team Estonia*. Eesti Olümpiakomitee. <https://www.eok.ee/team-estonia/team-estonia>
83. EOK. (2025d). *Tiitlivõistluste preemiad*. Eesti Olümpiakomitee. <https://www.eok.ee/tegevus/tiitlivoistluste-preemiad>
84. EPL. (2011, aprill 9). *Andrus Kivirähk: „Tippsportlane ja punane õun“*. Eesti Päevaleht. <https://epl.delfi.ee/artikkel/51295118/tippsportlane-ja-punane-oun>
85. Ericsson, K. A. (2003). *The development of elite performance and deliberate practice: An update from the perspective of the expert-performance approach*. <https://drjj5hc4fteph.cloudfront.net/Articles/2003%20Starkes%20and%20Ericsson%20Chapt%203.pdf>
86. Eurostat. (2025a). *General and local government expenditure by function (COFOG): [GF0801] Recreational and sporting services – data for 2023 (million euro and % of GDP)* [Dataset]. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/gov_10a_exp/default/table
87. Eurostat. (2025b). *HICP - inflation rate* [Dataset]. <https://doi.org/10.2908/TEC00118>
88. Eurostat. (2025c). *HICP - monthly (annual rate of change)* [Dataset]. https://doi.org/10.2908/PRC_HICP_MANR
89. Eurostat. (2025d). *Population on 1 January – data for 2023 (custom extraction)* [Dataset]. <https://doi.org/10.2908/TPS00001>

90. Frick, B., & Wicker, P. (2016). The trickle-down effect: How elite sporting success affects amateur participation in German football. *Applied Economics Letters*, 23(4), 259–263. <https://doi.org/10.1080/13504851.2015.1068916>
91. Gómez-Rodríguez, J., Seguí-Urbaneja, J., Teixeira, M. C., & Cabello-Manrique, D. (2024). How Countries Compete for Success in Elite Sport: A Systematic Review. *Social Sciences*, 13(1), Article 1. <https://doi.org/10.3390/socsci13010031>
92. Gouttebauge, V., Castaldelli-Maia, J. M., Gorczynski, P., Hainline, B., Hitchcock, M. E., Kerkhoffs, G. M., Rice, S. M., & Reardon, C. L. (2019). Occurrence of mental health symptoms and disorders in current and former elite athletes: A systematic review and meta-analysis. *British Journal of Sports Medicine*, 53(11), 700–706. <https://doi.org/10.1136/bjsports-2019-100671>
93. Great Britain at the Olympics (2025). *Wikipedia*. https://en.wikipedia.org/wiki/Great_Britain_at_the_Olympics
94. Green, M., & Houlihan, B. (2005). Elite Sport Development: Policy Learning and Political Priorities. *Elite Sport Development: Policy Learning and Political Priorities*, 1–217. <https://doi.org/10.4324/9780203022245>
95. Green, M., & Oakley, B. (2001). Elite sport development systems and playing to win: Uniformity and diversity in international approaches. *Leisure Studies*, 20(4), 247–267. <https://doi.org/10.1080/02614360110103598>
96. Grix, J., & Carmichael, F. (2012). Why do governments invest in elite sport? A polemic. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 4(1), 73–90. <https://doi.org/10.1080/19406940.2011.627358>
97. Hanstad, D. V., & Skille, E. Å. (2010). *Does Elite Sport Develop Mass Sport?* *Scandinavian Sport Studies Forum*, 51–68.
98. Henry, I., Dowling, M., Ko, L.-M., & Brown, P. (2020). Challenging the new orthodoxy: A critique of SPLISS and variable-oriented approaches to comparing sporting nations. *European Sport Management Quarterly*, 20, 1–17. <https://doi.org/10.1080/16184742.2020.1719428>
99. Houlihan, B., & Green, M. (2009). Modernization and Sport: The Reform of Sport England and Uk Sport. *Public Administration*, 87(3), 678–698. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9299.2008.01733.x>
100. Houlihan, B., & Zheng, J. (2013). The Olympics and Elite Sport Policy: Where Will It All End? *The International Journal of the History of Sport*, 30(4), 338–355. <https://doi.org/10.1080/09523367.2013.765726>

101. Houlihan, B., & Zheng, J. (2015). Small states: Sport and politics at the margin. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 7(3), 329–344.
<https://doi.org/10.1080/19406940.2014.959032>
102. Houlihan, B., & White, A. (2002). *The Politics of Sports Development: Development of Sport Or Development Through Sport?* Psychology Press.
103. *IX Eesti Spordi Kongressi ettepanekud*. (2018).
<https://media.voog.com/0000/0041/2571/files/Kongressi%20ettepanekud.%20Team%20Estonia.pdf>
104. Kaljulaid, K. (2024, september 24). *Kersti Kaljulaidi programm EOK presidendikandidaadina*. <https://kerstikaljulaid.ee>
105. Kenya at the Olympics. (2024). *Wikipedia*.
https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Kenya_at_the_Olympics&oldid=1240943673
106. Kersna, V., Lepasar, A., & Heinmaa, R. (Directors). (2024). *Eestlane, atleetide kuningas* [Video recording]. ERR.
<https://jupiter.err.ee/1609554047/eestlane-atleetide-kuningas>
107. Korir, D., Ormerod, N., & Fletcher, T. (2024). Building the city of champions: An examination of the motivations and impacts of athlete entrepreneurship in Kenya. *Managing Sport and Leisure*, 1–18. <https://doi.org/10.1080/23750472.2024.2312126>
108. Kriisk, J. (2021, november 15). *Jaanus Kriiski kolumn: Team Estonia – parim võimalus Eesti tippsport jälle riigistada!* [Postimees]. Postimees Sport.
<https://sport.postimees.ee/7386316/jaanus-kriiski-kolumn-team-estonia-parim-voimalus-eesti-tippспорт-jalle-riigistada>
109. Kultuuriministeerium. (2025). *Ülevaade „Eesti spordipoliitika põhialuste aastani 2030“ elluviimisest 2024. Aastal*. Kultuuriministeerium.
https://spordiregister.ee/aruanne/pdf/Sport2030_aruanne_2024.pdf
110. Massey, K. L., & Whitehead, A. E. (2022). Pregnancy and motherhood in elite sport: The longitudinal experiences of two elite athletes. *Psychology of Sport and Exercise*, 60, 102139. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2022.102139>
111. Mohammadkazemi, R. (2015). Sports Marketing and Social Media. *Handbook of Research on Integrating Social Media into Strategic Marketing* (lk 343–358). IGI Global. <https://doi.org/10.4018/978-1-4666-8353-2.ch0020>
112. Neiland, A. (2016). *Spordi rahastamise alused Eestis*.
<https://digikogu.taltech.ee/et/item/1bb73e3b-4d04-4c40-955a-464fe2a78013>

113. Nessel, K. (2021). Balancing mass sport participation. *Journal of Physical Education and Sport*, 21(2).
114. Nessel, K., & Kościółek, S. (2022). The total sporting arms race: Benchmarking the efficiency of public expenditure on sports in EU countries. *European Sport Management Quarterly*, 22(6), 833–855.
<https://doi.org/10.1080/16184742.2020.1833956>
115. Oakley, B., & Green, M. (2001). Still playing the game at arm's length? The selective re-investment in British sport, 1995–2000. *Managing Leisure*, 6(2), 2, 74–94. <https://doi.org/10.1080/13606710110039534>
116. Overbye, M. (2018). An (un)desirable trade of harms? How elite athletes might react to medically supervised 'doping' and their considerations of side-effects in this situation. *International Journal of Drug Policy*, 55, 14–30.
<https://doi.org/10.1016/j.drugpo.2017.12.019>
117. Palgakalkulaator. (2025). *Palgakalkulaator—Arvuta palk ja maksud 2025*.
<https://www.palgakalkulaator.ee>
118. Pareto, V. (Toim). (1906). *Manual of Political Economy: A Critical and Variorum Edition*. Oxford University Press.
119. Pauna, R., Pintea, A., Paul Sorin, L., & Maiar, D. (2020). The Effects of Financing Sports Activities on International Sports Performance and on the Population's Health. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 10. <https://doi.org/10.6007/IJARBSS/v10-i10/7910>
120. Porter, M. E. (1990). *The Competitive Advantage of Nations*. Free Press.
<https://www.hbs.edu/faculty/Pages/item.aspx?num=189>
121. Press, G. (2023). *Meie aja EOK. II osa*. EOK.
122. Rahandusministeerium. (2024). *2025. Aasta riigieelarve seaduse eelnõu seletuskiri* (lk 169–185). Rahandusministeerium.
https://www.fin.ee/sites/default/files/documents/2024-10/2025.%20aasta%20riigieelarve%20seletuskiri_final.pdf
123. Rewilak, J. (2021). The (non) determinants of Olympic success. *Journal of Sports Economics*, 22(5), 546–570. <https://doi.org/10.1177/1527002521992833>
124. Ricardo, D. (1817). *On the Principles of Political Economy, and Taxation*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9781107589421>
125. Riigi Teataja. (2012, detsember 21). *Riigieelarvest Kultuuriministeeriumile spordi toetamiseks eraldatud vahenditest antavate sporditoetuste liigid ning toetuse*

- taotlemise, taotleja hindamise, toetuse määramise ja määramisest keeldumise tingimused ja kord*–Riigi Teataja. <https://www.riigiteataja.ee/akt/104102017006>
126. Riigi Teataja. (2014, november 26). *Treeneri tööjõukulu toetuse määramise tingimused, sealhulgas nõuded spordialaliidule, spordiklubile ja spordikoolile ning selle omaosalusele, treeningrühmale ja treenerile, ning toetuse suuruse, jaotamise, tagasimaksmise ja tagasinõudmise kord.*
<https://www.riigiteataja.ee/akt/109042021022>
127. Riigikontroll. (2012). *Riigi tegevus tippspordi toetamisel: Kas, miks ja kuidas aitab riik kaasa tippspordlaste edule?* (lk 1–2).
<https://www.riigikontroll.ee/Riigikontrollipublikatsioonid/Auditiaruanded/tabid/206/Audit/2209/AuditId/156/language/et-EE/Default.aspx>
128. Robinson, L., & Minikin, B. (2012). Understanding the competitive advantage of National Olympic Committees. *Managing Leisure, 17*, 139–154.
<https://doi.org/10.1080/13606719.2012.674391>
129. Robinson, M., & Brumby, J. (2005). Does Performance Budgeting Work? An Analytical Review of the Empirical Literature. *International Monetary Fund, IMF Working Papers, 05*. <https://doi.org/10.5089/9781451862294.001>
130. Ronglan, L. T. (2015). Elite sport in Scandinavian welfare states: Legitimacy under pressure? *International Journal of Sport Policy and Politics, 7*(3), 345–363.
<https://doi.org/10.1080/19406940.2014.987309>
131. Rudd, A., & Johnson, R. B. (2010). A call for more mixed methods in sport management research. *Sport Management Review, 13*(1), 14–24.
<https://doi.org/10.1016/j.smr.2009.06.004>
132. Sam, M. (2009). The Public Management of Sport: Wicked problems, challenges and dilemmas. *Public Management Review, 11*(4), 499–514.
<https://doi.org/10.1080/14719030902989565>
133. Sam, M. (2012). Targeted investments in elite sport funding: Wiser, more innovative and strategic? *Managing Leisure, 17*(2–3), 207–220.
<https://doi.org/10.1080/13606719.2012.674395>
134. Sam, M. P. (2011). Building legitimacy at Sport Canada: Pitfalls of public value creation? *International Review of Administrative Sciences, 77*(4), 757–778.
<https://doi.org/10.1177/0020852311419389>

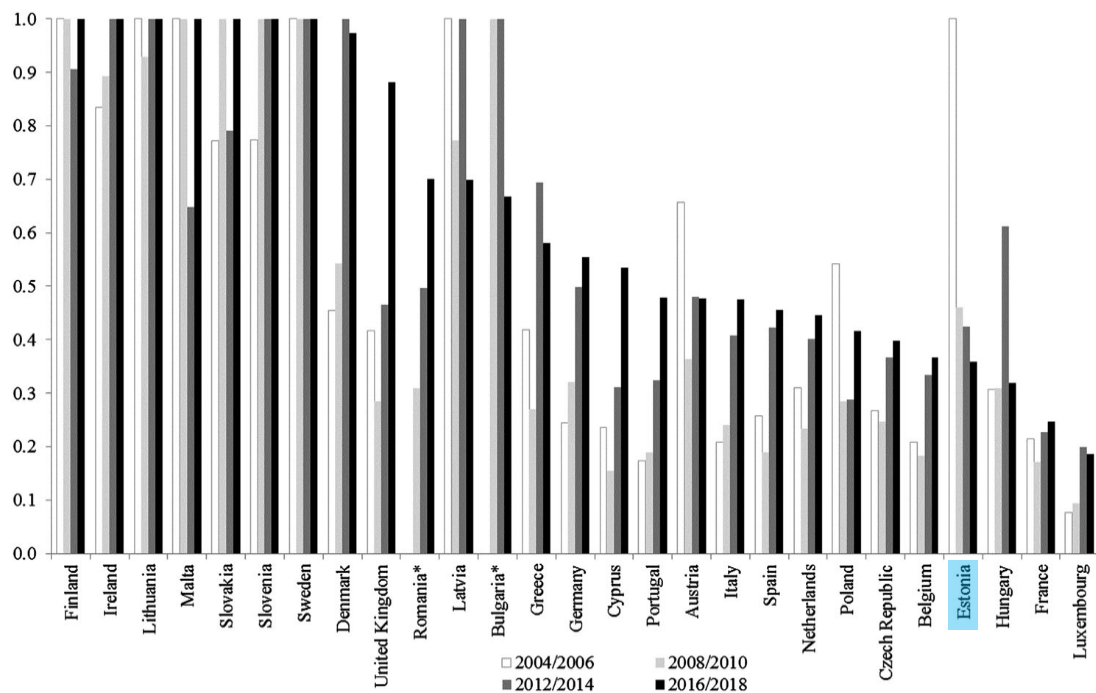
135. Sam, M. P., & Ronglan, L. T. (2018). Building sport policy's legitimacy in Norway and New Zealand. *International Review for the Sociology of Sport*, 53(5), 550–571. <https://doi.org/10.1177/1012690216671515>
136. Samuelson, P. A., & Nordhaus, W. D. (2009). *Economics*. McGraw-Hill Education.
137. Siimann, M. (2012). *Subjekttiivselt. Esinemised, artiklid, intervjuud 2002-2012*. Menu Kirjastus.
138. Sommer, S., Arvisto, M., Haruoja, M., Paju, K., Noormets, J., & Undusk, R. (2004). *Eesti spordi rahastamine: Uuringuaruanne Eesti Vabariigi Kultuuriministeeriumile*. <https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/7ee114b1-596e-4109-9193-1aef3ac2888e/content>
139. Sport. (2025). *Treeneri töajookulu toetus 2025. Aastaks*. <https://www.sport.ee/syndmus/83/index.html>
140. Statistikaamet. (2025). *Keskmine brutokuupalk* [Statistikaamet]. Keskmine brutokuupalk. <https://stat.ee/et/avasta-statistikat/valdkonnad/tooelu/palk-ja-toojookulu/keskmine-brutokuupalk>
141. Storm, R. K., Nielsen, K., & Thomsen, F. (2016). Can a small nation be competitive in the global sporting arms race? The case of Denmark. *Managing Sport and Leisure*, 21(4), Article 4.
142. Zhao, S. (2024). Research on Pricing and Business Models of Sports Event Broadcasting. *SHS Web of Conferences*, 207, 03012. <https://doi.org/10.1051/shsconf/202420703012>
143. Zheng, J., & Chen, S. (2016). Exploring China's success at the Olympic Games: A competitive advantage approach. *European Sport Management Quarterly*, 16(2), 148–171. <https://doi.org/10.1080/16184742.2016.1140797>
144. Treial, M. (2025, aprill 22). *Rahvasaadikud grillisid minister Purgat sporditeemadel: Kuidas päästa noored ja mis seis on treeneritele lubatud palgatõusuga?* [Õhtuleht]. Õhtuleht Sport. <https://www.oh tuleht.ee/sport/1129473/rahvasaadikud-grillisid-minister-purgat-sporditeemadel-kuidas-paasta-noored-ja-mis-seis-on-treeneritele-lubatud-palgatõusuga>
145. TÜASK. (2025, aprill 21). Stipendiumikonkurss kergejõustiku treeneri õppepraktikastipendiumile—TÜASK [Tartu Ülikooli Akadeemiline spordiklubi]. *Uudised*. https://sport.ut.ee/kj_stipp_a1254/

146. UK Sport. (2012, detsember 18). *UK Sport reveals record investment in bid to become first nation to surpass home Games medal haul.*
<https://www.uk-sport.gov.uk/news/2012/12/18/uk-sport-reveals-record-investment-in-bid-to-become-first-nation-to-surpass-home-games-medal-haul>
147. Vaher, A. (2024, september 11). *INTERVJUU | Siim Sukles: „Klubide ja alaliitude hoiak peab muutuma. EOK ei ole juba 33 aastat lüpsilehm ega spordikomitee.*“ [Õhtuleht]. *Õhtuleht Sport.*
<https://www.ohtuleht.ee/sport/1114348/intervjuu-siim-sukles-klubide-ja-alaliitude-hoiak-peab-muutuma-eok-ei-ole-juba-33-aastat-lupsilehm-ega-spordikomitee>
148. Varblane, U. (2024). *Eraraha kaasamise stsenaariumid kultuuri- ja spordivaldkonnas* (lk 1–2) [Lühi raport]. Arenguseire Keskus.
https://arenguseire.ee/wp-content/uploads/2024/04/2024_eraraha_kasamise_stsenaariumid_lyhiraport-1.pdf
149. Virkus, S. (2016). *Intervjuu, vaatlus ja sisuanalüüs.*
https://www.tlu.ee/~sirvir/Intervjuu_vaatlus_ja_sisuanals/diskursusanals_jt_intervjuu_analsi_meetodid.html
150. WHO. (2018). *Global Action Plan on Physical Activity 2018-2030: More Active People for a Healthier World.*
<https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/272722/9789241514187-eng.pdf>
151. Wicker, P., & Frick, B. (2020). Sustainable Financing of Elite Athlete Development: An Empirical Analysis of Winter Sports in Austria. *Sustainability*, 12(22), Article 22. <https://doi.org/10.3390/su12229664>
152. Wilber, R. L., & Pitsiladis, Y. P. (2012). Kenyan and Ethiopian distance runners: What makes them so good? *International Journal of Sports Physiology and Performance*, 7(2), 92–102. <https://doi.org/10.1123/ijsp.7.2.92>
153. Öget, E., Kanat, E., & Kaya, F. (2024). The Determinants of Prices of Fan Tokens as a New Sports Finance Tool. *Ege Academic Review*, 24(2), 221–232.
<https://doi.org/10.21121/eab.1309596>

LISA A. Tehnilise efektiivsuse võrdlus ELi liikmesriikide vahel

Joonis

Euroopa Liidu riikide tehniline efektiivsus spordisektoris perioodil 2004/2006-2016/2018.

Allikas: Nessel, K. & Kościótek, H. (2022), lk 844. Toodud originaalkujul, mitte töö autori koostatud.

LISA B. Euroopa Liidu riikide spordisüsteemide tootlikkuse muutused

Joonis

Malmquisti tootlikkusindeks ja selle komponendid 25 Euroopa Liidu riigis perioodil 2004/2006-2016/2018.

Table 5. Malmquist productivity index and its components in EU25 over 2004/06-2016/18.

DMU	Pure technical change (1)				Scale efficiency change (2)				Technical efficiency change (3)=(1)x(2)				Technological change (4)				Total factor productivity change (5)=(3)x(4)			
	08/10-04/06	12/14-08/10	16/18-12/14	16/18-04/06	08/10-04/06	12/14-08/10	16/18-12/14	16/18-04/06	08/10-04/06	12/14-08/10	16/18-12/14	16/18-04/06	08/10-04/06	12/14-08/10	16/18-12/14	16/18-04/06	08/10-04/06	12/14-08/10	16/18-12/14	16/18-04/06
Austria	0.56	1.32	0.99	1.16	1.58	0.86	1.17	1.59	0.88	1.13	1.17	1.16	0.65	0.97	0.72	0.45	0.57	1.10	0.84	0.52
Belgium	0.88	1.83	1.10	1.76	1.04	0.89	1.13	1.05	0.91	1.63	1.24	1.85	1.10	0.52	0.88	0.50	1.00	0.84	1.10	0.92
Cyprus	0.71	1.94	1.65	2.46	0.94	1.10	1.06	1.09	0.66	2.14	1.74	2.46	1.21	0.62	0.84	0.62	0.80	1.32	1.45	1.53
Czech Republic	1.05	1.31	1.09	1.52	0.88	1.14	1.02	1.02	0.92	1.49	1.11	1.52	0.76	0.97	0.73	0.54	0.70	1.44	0.81	0.82
Denmark	1.20	1.84	0.97	2.54	0.92	1.00	1.29	1.19	1.10	1.83	1.26	2.54	0.91	0.69	0.80	0.51	1.01	1.27	1.00	1.29
Estonia	0.46	0.92	0.85	0.53	1.43	1.03	1.00	1.47	0.66	0.95	0.84	0.53	0.60	0.88	0.84	0.44	0.40	0.84	0.71	0.23
Finland	1.00	0.91	1.10	1.37	0.90	1.42	1.08	1.37	0.90	1.29	1.19	1.37	0.91	0.67	0.85	0.52	0.81	0.87	1.02	0.72
France	0.80	1.32	1.09	1.49	1.26	0.97	1.06	1.30	1.01	1.28	1.15	1.49	0.96	0.64	0.85	0.53	0.97	0.82	0.98	0.78
Germany	1.31	1.56	1.11	2.36	1.04	0.92	1.10	1.04	1.36	1.43	1.22	2.36	0.89	0.66	0.85	0.50	1.21	0.95	1.03	1.18
Greece	1.03	1.87	0.72	1.00	0.46	1.82	0.86	0.72	0.47	3.40	0.62	1.00	0.82	0.55	0.85	0.38	0.39	1.85	0.53	0.38
Hungary	1.28	1.57	0.52	1.02	0.78	1.19	1.05	0.97	0.99	1.87	0.55	1.01	0.67	0.97	0.72	0.46	0.66	1.82	0.39	0.47
Ireland	1.07	1.12	1.00	2.34	0.76	2.13	1.21	1.95	0.81	2.38	1.21	2.34	1.14	0.60	0.87	0.60	0.92	1.44	1.06	1.40
Italy	1.55	1.58	0.93	2.10	0.81	1.05	1.08	0.92	1.26	1.65	1.01	2.10	0.88	0.67	0.84	0.50	1.11	1.11	0.85	1.04
Latvia	0.77	1.29	0.70	0.59	0.97	1.03	0.85	0.85	0.75	1.33	0.59	0.59	0.60	0.98	0.79	0.46	0.45	1.30	0.47	0.27
Lithuania	0.94	1.06	1.00	1.04	1.03	1.02	1.00	1.04	0.97	1.08	1.00	1.04	0.78	0.92	0.76	0.55	0.76	0.99	0.76	0.57
Luxembourg	1.21	2.12	0.94	1.98	0.82	0.94	1.07	0.82	1.00	1.99	1.00	1.98	1.21	0.46	0.89	0.50	1.20	0.92	0.89	0.99
Malta	1.00	1.00	1.00	0.99	1.00	0.54	1.85	0.99	1.00	0.54	1.85	0.99	1.21	0.46	0.89	0.50	1.21	0.25	1.65	0.49
Netherlands	0.75	1.72	1.11	2.34	1.52	0.74	1.45	1.63	1.14	1.28	1.60	2.34	0.80	0.88	0.71	0.50	0.92	1.13	1.13	1.17
Poland	0.73	0.90	1.16	0.73	0.74	1.10	1.17	0.95	0.54	0.99	1.36	0.73	0.99	0.65	0.87	0.56	0.54	0.64	1.18	0.41
Portugal	1.41	1.67	1.17	3.31	1.13	0.99	1.08	1.20	1.59	1.64	1.27	3.31	1.04	0.52	0.89	0.48	1.66	0.86	1.13	1.60
Slovakia	1.30	0.89	1.12	1.45	1.12	0.85	1.18	1.12	1.45	0.76	1.32	1.45	0.68	0.83	0.78	0.44	0.98	0.63	1.04	0.63
Slovenia	1.29	1.00	1.00	1.82	1.40	1.06	0.95	1.41	1.80	1.06	0.95	1.82	0.72	0.97	0.71	0.49	1.30	1.03	0.67	0.90
Spain	0.79	2.07	1.08	1.76	0.93	0.95	1.14	1.00	0.73	1.97	1.23	1.76	1.02	0.57	0.89	0.51	0.74	1.12	1.09	0.90
Sweden	1.00	1.00	1.00	1.16	0.89	1.09	1.21	1.16	0.89	1.09	1.21	1.16	0.83	0.76	0.76	0.48	0.74	0.83	0.92	0.56
United Kingdom	0.68	1.63	1.89	2.82	1.37	0.91	1.08	1.33	0.93	1.48	2.04	2.82	0.97	0.70	0.83	0.57	0.91	1.04	1.69	1.60
Min	0.46	0.89	0.52	0.53	0.46	0.54	0.85	0.72	0.47	0.54	0.55	0.53	0.60	0.46	0.71	0.38	0.39	0.25	0.39	0.23
Max	1.55	2.12	1.89	3.31	1.58	2.13	1.85	1.95	1.80	3.40	2.04	3.31	1.21	0.98	0.89	0.62	1.66	1.85	1.69	1.60
Range	1.09	1.23	1.37	2.78	1.12	1.59	1.00	1.23	1.33	2.86	1.50	2.78	0.61	0.52	0.19	0.24	1.27	1.61	1.30	1.37
Q1	0.77	1.00	0.97	1.04	0.88	0.92	1.05	0.99	0.81	1.09	1.00	1.04	0.76	0.60	0.76	0.48	0.70	0.84	0.81	0.52
Q2	1.00	1.32	1.00	1.52	0.97	1.02	1.08	1.09	0.93	1.43	1.21	1.52	0.89	0.67	0.84	0.50	0.91	1.03	1.00	0.82
Q3	1.21	1.72	1.11	2.34	1.13	1.10	1.17	1.33	1.10	1.83	1.27	2.34	1.02	0.88	0.87	0.53	1.01	1.27	1.10	1.17
Geometric mean ^a	0.95	1.36	1.02	1.32	0.99	1.03	1.11	1.14	0.94	1.40	1.14	1.51	0.88	0.70	0.81	0.50	0.83	0.99	0.92	0.75
Arithmetic mean ^a	0.99	1.42	1.05	1.67	1.03	1.07	1.12	1.17	0.99	1.51	1.19	1.67	0.89	0.72	0.82	0.50	0.88	1.05	0.98	0.86
St. deviation	0.28	0.40	0.27	0.73	0.27	0.32	0.20	0.28	0.31	0.59	0.36	0.73	0.19	0.17	0.06	0.05	0.30	0.35	0.32	0.41
No. of improvements	11	18	12	20	11	13	20	17	8	21	19	20	7	0	0	0	8	13	13	8
No. of deteriorations	14	7	13	5	14	12	5	8	17	4	6	5	18	25	25	25	17	12	12	17

Note: As Malmquist productivity index requires a balanced panel, it can be constructed only for 25 EU countries.

^aAt arithmetic mean values, relations indicated in the headline of the table do not hold necessarily.

Allikas: Nessel, K. & Kościółek, H. (2022), lk 846. Toodud originaalkujul, mitte töö autori koostatud.

LISA C. Rahastusjaotus CR4 põhiselt SPLISS-i andmetel

Tabel

Spordialade osakaal nelja enim rahastatud ala (CR4) lõikes riigiti SPLISS-i valimis (2011/2012).

Sport	AUS	BRA	CAN	DEN	ESP	EST	FIN	FLA	FRA	JPN	KOR	GBR	N-IRL	NED	POR	SUI	WAL	Count
Aquatics	14.9%		14.2%		6.7%				4.8%	7.8%	4.2%	13.7%		7.9%		6.5%		9
Archery																		0
Athletics		9.0%			9.3%	15.9%	9.2%	8.8%	5.9%	5.7%	6.6%	9.0%			14.5%		10.0%	11
Badminton											5.0%				7.2%			2
Basketball					7.7%	8.8%											8.5%	3
Boxing																		0
Canoe					5.0%													1
Cycling	7.8%							17.0%				9.5%		7.7%				4
Equestrian																		0
Fencing																		0
Football	7.6%			10.4%			6.0%	8.1%		10.0%			7.5%					6
Gymnastics		6.6%						7.2%									7.6%	3
Handball				13.9%					4.9%						7.8%			3
Hockey													8.6%					1
Judo		6.1%								12.0%					7.9%			3
Modern Pentathlon																		0
Rowing	7.7%		6.0%	10.6%								9.8%						4
Rugby*													7.3%				8.8%	2
Sailing		6.2%		8.7%									5.9%	6.6%				4
Shooting											6.7%							1
Table Tennis																		0
Taekwondo																		0
Tennis																	13.4%	1
Triathlon																		0
Volleyball						7.0%								7.0%				2
Weightlifting																		0
Wrestling																		0
Biathlon																		0
Bobsleigh																		0
Curling																		0
Ice hockey							6.3%		6.0%								5.4%	3
Luge																		0
Skating			6.4%				16.6%											2
Skiing			13.8%			9.5%											20.8%	3
Totals	38.0%	27.9%	40.4%	43.6%	28.7%	41.2%	38.1%	41.1%	21.6%	35.5%	22.5%	42.1%	29.3%	29.2%	37.4%	40.3%	40.7%	

Allikas: De Bosscher et al. (2019), lk 243. Esitatud originaalkujul, mitte töö autori koostatud.

LISA D. Team Estonia rahastus spordialade lõikes 2019-2024

Joonis

Team Estonia rahastus olümpiaalade lõikes 2019-2024

	2019				%	2020				%	2021				%
	ABC	noor	tre	Kokku (27)		ABC	noor	tre	Kokku (24)		ABC	noor	tre	Kokku (24)	
Aerutamine	20 000 €	3 000 €	8 700 €	31 700 €	1,1%	12 000 €	3 000 €	10 900 €	25 900 €	0,8%	9 000 €	7 500 €	9 825 €	26 325 €	0,8%
Curling	56 000 €	1 500 €	12 000 €	69 500 €	2,3%	95 000 €	6 000 €	25 725 €	126 725 €	4,0%	120 000 €	6 000 €	27 900 €	153 900 €	4,7%
Golf	0 €	2 250 €	1 125 €	3 375 €	0,1%	0 €	0 €	0 €	0 €	0,0%	0 €	0 €	0 €	0 €	0,0%
Jalgrattasport	62 000 €	25 600 €	19 800 €	107 400 €	3,6%	96 000 €	27 840 €	29 000 €	152 840 €	4,8%	86 000 €	27 740 €	27 975 €	141 715 €	4,4%
Judo	56 000 €	19 500 €	34 800 €	110 300 €	3,7%	48 000 €	15 000 €	43 225 €	106 225 €	3,3%	36 000 €	15 750 €	35 175 €	86 925 €	2,7%
Karate	24 000 €	12 000 €	8 700 €	44 700 €	1,5%	24 000 €	10 500 €	10 900 €	45 400 €	1,4%	16 000 €	4 500 €	7 525 €	28 025 €	0,9%
Kergejõustik	298 300 €	45 850 €	90 150 €	434 300 €	14,6%	317 600 €	44 340 €	147 825 €	509 765 €	16,0%	318 200 €	37 490 €	152 900 €	508 590 €	15,6%
Korvpall 3x3	48 000 €	12 000 €	8 700 €	68 700 €	2,3%	56 000 €	12 000 €	10 900 €	78 900 €	2,5%	78 000 €	15 000 €	13 875 €	106 875 €	3,3%
Laskesuusatamine	51 000 €	6 750 €	14 775 €	72 525 €	2,4%	108 695 €	10 500 €	16 600 €	135 795 €	4,3%	128 600 €	16 500 €	30 725 €	175 825 €	5,4%
Laskesport	46 500 €	9 000 €	24 000 €	79 500 €	2,7%	24 000 €	9 750 €	26 975 €	60 725 €	1,9%	21 000 €	12 000 €	21 675 €	54 675 €	1,7%
Lauatennis	0 €	2 250 €	1 125 €	3 375 €	0,1%	0 €	0 €	0 €	0 €	0,0%	0 €	0 €	0 €	0 €	0,0%
Maadlus	135 900 €	24 750 €	53 475 €	214 125 €	7,2%	151 800 €	18 000 €	88 425 €	258 225 €	8,1%	102 800 €	18 000 €	69 300 €	190 100 €	5,8%
Moodne viievõist	0 €	0 €	0 €	0 €	0,0%	0 €	0 €	0 €	0 €	0,0%	0 €	0 €	0 €	0 €	0,0%
Poks	4 000 €	3 750 €	4 275 €	12 025 €	0,4%	16 000 €	5 250 €	12 025 €	33 275 €	1,0%	18 000 €	4 500 €	9 450 €	31 950 €	1,0%
Purjetamine	42 000 €	23 250 €	34 800 €	100 050 €	3,4%	39 000 €	19 500 €	36 600 €	95 100 €	3,0%	37 000 €	15 000 €	32 025 €	84 025 €	2,6%
Rannavõrkpall	12 000 €	7 500 €	1 500 €	21 000 €	0,7%	24 000 €	12 000 €	10 900 €	46 900 €	1,5%	18 000 €	12 000 €	9 075 €	39 075 €	1,2%
Ratsutamine	0 €	0 €	0 €	0 €	0,0%	0 €	0 €	0 €	0 €	0,0%	0 €	0 €	0 €	0 €	0,0%
Ronimine	0 €	0 €	0 €	0 €	0,0%	0 €	0 €	0 €	0 €	0,0%	0 €	0 €	0 €	0 €	0,0%
Skeleton	0 €	0 €	0 €	0 €	0,0%	0 €	0 €	0 €	0 €	0,0%	0 €	0 €	0 €	0 €	0,0%
Sulgpall	41 600 €	5 250 €	17 025 €	63 875 €	2,1%	52 800 €	6 000 €	20 675 €	79 475 €	2,5%	42 600 €	7 500 €	20 550 €	70 650 €	2,2%
Suusatamine	88 800 €	25 500 €	39 225 €	153 525 €	5,2%	159 287 €	28 500 €	55 825 €	243 612 €	7,7%	229 040 €	27 750 €	79 150 €	335 940 €	10,3%
Sõudmine	259 400 €	25 590 €	30 375 €	315 365 €	10,6%	186 000 €	27 200 €	32 600 €	245 800 €	7,7%	213 100 €	33 000 €	39 350 €	285 450 €	8,8%
Taekwondo	8 000 €	0 €	0 €	8 000 €	0,3%	0 €	0 €	0 €	0 €	0,0%	0 €	0 €	0 €	0 €	0,0%
Tennis	32 400 €	12 000 €	10 200 €	54 600 €	1,8%	44 800 €	12 000 €	18 400 €	75 200 €	2,4%	45 000 €	12 000 €	20 175 €	77 175 €	2,4%
Triatlon	15 200 €	5 250 €	8 700 €	29 150 €	1,0%	12 000 €	3 000 €	10 900 €	25 900 €	0,8%	9 000 €	3 000 €	8 700 €	20 700 €	0,6%
Tõstmine	42 000 €	9 000 €	17 400 €	68 400 €	2,3%	40 000 €	9 000 €	19 000 €	68 000 €	2,1%	21 500 €	8 250 €	12 825 €	42 575 €	1,3%
Uisutamine	69 000 €	9 000 €	37 200 €	115 200 €	3,9%	120 695 €	4 500 €	47 075 €	172 270 €	5,4%	125 200 €	9 750 €	53 425 €	188 375 €	5,8%
Ujumine	44 000 €	6 750 €	10 200 €	60 950 €	2,0%	37 500 €	9 000 €	12 775 €	59 275 €	1,9%	45 000 €	6 000 €	19 750 €	70 750 €	2,2%
Vehklemine	472 900 €	17 250 €	120 150 €	610 300 €	20,5%	306 200 €	16 500 €	108 350 €	431 050 €	13,6%	288 200 €	24 000 €	102 550 €	414 750 €	12,8%
Vibu	32 000 €	7 500 €	15 750 €	55 250 €	1,9%	24 000 €	3 000 €	14 100 €	41 100 €	1,3%	21 000 €	3 000 €	18 300 €	42 300 €	1,3%
Võimlemine	54 000 €	7 500 €	9 825 €	71 325 €	2,4%	40 000 €	9 750 €	10 900 €	60 650 €	1,9%	60 000 €	3 750 €	11 475 €	75 225 €	2,3%
Kokku	2 015 000 €	329 540 €	633 975 €	2 978 515 €	58,0%	2 035 377 €	322 130 €	820 600 €	3 178 107 €	53,1%	2 079 240 €	329 980 €	833 675 €	3 251 895 €	53,3%

Märkus: %-talbu viimane lahtr näitab, kui suure osa kogu aastasest rahastusest moodustasid viis enim toetatud spordiala. "Kokku" taga sulgudes on märgitud, mitu olümpiaala sai sel aastal rahastust.

2022				%	2023				%	2024				%	KOKKU
ABC	noor	tre	Kokku (25)		ABC	noor	tre	Kokku (28)		ABC	noor	tre	Kokku (28)		
3 000 €	12 000 €	8 400 €	23 400 €	0,8%	11 250 €	13 500 €	13 575 €	38 325 €	1,1%	0 €	13 500 €	5 625 €	19 125 €	0,6%	164 775 €
36 000 €	6 000 €	13 500 €	55 500 €	1,8%	84 500 €	1 500 €	21 975 €	107 975 €	3,0%	170 200 €	0 €	31 400 €	201 600 €	5,8%	715 200 €
0 €	0 €	0 €	0 €	0,0%	0 €	750 €	375 €	1 125 €	0,0%	0 €	2 750 €	1 425 €	4 175 €	0,1%	8 675 €
60 000 €	33 750 €	23 700 €	117 450 €	3,9%	67 500 €	36 000 €	24 825 €	128 325 €	3,6%	66 750 €	26 250 €	28 850 €	121 850 €	3,5%	769 580 €
22 000 €	18 000 €	25 100 €	65 100 €	2,2%	16 250 €	18 750 €	18 275 €	53 275 €	1,5%	40 250 €	21 250 €	30 025 €	91 525 €	2,6%	513 350 €
0 €	0 €	0 €	0 €	0,0%	0 €	0 €	0 €	0 €	0,0%	0 €	0 €	0 €	0 €	0,0%	118 125 €
250 600 €	49 500 €	127 500 €	427 600 €	14,2%	359 000 €	66 850 €	168 600 €	594 450 €	16,5%	347 650 €	70 590 €	187 825 €	606 065 €	17,4%	3 080 770 €
96 000 €	24 000 €	22 200 €	142 200 €	4,7%	105 000 €	24 000 €	22 200 €	151 200 €	4,2%	61 000 €	18 000 €	19 850 €	98 850 €	2,8%	646 725 €
47 100 €	24 750 €	23 100 €	94 950 €	3,2%	72 500 €	27 000 €	32 625 €	132 125 €	3,7%	171 000 €	47 250 €	54 750 €	273 000 €	7,9%	884 220 €
12 000 €	12 750 €	15 975 €	40 725 €	1,4%	30 500 €	15 000 €	24 300 €	69 800 €	1,9%	69 500 €	13 250 €	43 225 €	125 975 €	3,6%	431 400 €
0 €	0 €	0 €	0 €	0,0%	0 €	0 €	0 €	0 €	0,0%	0 €	0 €	0 €	0 €	0,0%	3 375 €
86 400 €	19 500 €	43 125 €	149 025 €	4,9%	114 900 €	15 750 €	56 550 €	187 200 €	5,2%	100 550 €	17 750 €	54 475 €	172 775 €	5,0%	1 171 450 €
0 €	3 000 €	1 500 €	4 500 €	0,1%	3 750 €	3 000 €	3 900 €	10 650 €	0,3%	13 750 €	2 750 €	10 225 €	26 725 €	0,8%	41 875 €
0 €	6 750 €	3 375 €	10 125 €	0,3%	3 750 €	7 500 €	6 150 €	17 400 €	0,5%	12 500 €	2 250 €	9 125 €	23 875 €	0,7%	128 650 €
24 000 €	15 000 €	23 700 €	62 700 €	2,1%	30 000 €	18 000 €	23 700 €	71 700 €	2,0%	30 500 €	19 500 €	23 950 €	73 950 €	2,1%	487 525 €
39 000 €	12 000 €	13 800 €	64 800 €	2,2%	93 000 €	12 000 €	29 400 €	134 400 €	3,7%	70 250 €	9 000 €	24 050 €	103 300 €	3,0%	409 475 €
12 000 €	0 €	9 600 €	21 600 €	0,7%	15 000 €	0 €	9 600 €	24 600 €	0,7%	13 750 €	0 €	8 800 €	22 550 €	0,6%	68 750 €
0 €	0 €	0 €	0 €	0,0%	0 €	750 €	375 €	1 125 €	0,0%	0 €	2 250 €	1 125 €	3 375 €	0,1%	4 500 €
0 €	0 €	0 €	0 €	0,0%	11 250 €	750 €	7 575 €	19 575 €	0,5%	17 250 €	0 €	11 400 €	28 650 €	0,8%	48 225 €
18 000 €	13 500 €	18 375 €	49 875 €	1,7%	41 250 €	17 250 €	26 325 €	84 825 €	2,4%	29 000 €	11 250 €	23 100 €	63 350 €	1,8%	412 050 €
155 040 €	49 500 €	84 525 €	289 065 €	9,6%	187 800 €	59 259 €	110 175 €	357 225 €	9,9%	171 900 €	46 000 €	103 050 €	320 950 €	9,2%	1 700 317 €
206 000 €	27 750 €	47 250 €	281 000 €	9,3%	246 000 €	27 000 €	51 825 €	324 825 €	9,0%	214 000 €	16 000 €	41 925 €	271 925 €	7,8%	1 724 365 €
0 €	0 €	0 €	0 €	0,0%	0 €	0 €	0 €	0 €	0,0%	0 €	0 €	0 €	0 €	0,0%	8 000 €
89 400 €	12 000 €	41 500 €	142 900 €	4,7%	32 750 €	12 750 €	21 450 €	66 950 €	1,9%	0 €	12 750 €	5 925 €	18 675 €	0,5%	435 500 €
0 €	6 750 €	3 000 €	9 750 €	0,3%	0 €	9 750 €	3 000 €	12 750 €	0,4%	0 €	10 000 €	2 550 €	12 550 €	0,4%	110 800 €
12 000 €	6 000 €	11 100 €	29 100 €	1,0%	15 000 €	6 000 €	11 475 €	32 475 €	0,9%	23 000 €	4 500 €	14 250 €	41 750 €	1,2%	282 300 €
112 280 €	14 250 €	60 925 €	187 455 €	6,2%	150 840 €	12 750 €	67 500 €	231 090 €	6,4%	145 960 €	15 750 €	62 250 €	223 960 €	6,4%	1 118 350 €
61 800 €	7 500 €	39 150 €	108 450 €	3,6%	97 600 €	12 000 €	38 425 €	148 025 €	4,1%	110 950 €	11 500 €	41 375 €	163 825 €	4,7%	611 275 €
376 200 €	27 000 €	133 600 €	536 800 €	17,8%	355 350 €	28 500 €	129 500 €	513 350 €	14,2%	197 200 €	24 500 €	55 950 €	277 650 €	8,0%	2 783 900 €
12 000 €	3 000 €	11 100 €	26 100 €	0,9%	15 000 €	3 750 €	11 100 €	29 850 €	0,8%	15 250 €	4 500 €	10 925 €	30 675 €	0,9%	225 275 €
54 000 €	6 000 €	12 600 €	72 600 €	2,4%	37 500 €	9 750 €	13 350 €	60 600 €	1,7%	16 750 €	18 250 €	15 625 €	50 625 €	1,5%	391 025 €
1 784 820 €	410 250 €	817 700 €	3 012 770 €	57,2%	2 197 240 €	459 859 €	948 125 €	3 605 215 €	56,1%	2 108 910 €	441 340 €	923 050 €	3 473 300 €	50,4%	19 499 802 €

Allikas: Team Estonia rahastusandmed 2019-2024 (EOK); autori koostatud Excelis.

LISA E. Intervjueeritavate valim

Tabel

Ülevaade läbiviidud intervjuudest ja intervjueeritavate taustast.

Intervjuu nr	Kood	Roll	Kuupäev	Formaat	Kestus (min)	TE liige enne 2025	TE liige 15.04.2025 seisuga
1	ET1	juhatuse esimees	12.03.2025	kohtumine	00:42		
1	ET2	turundusjuht	12.03.2025	kohtumine	00:42		
2	NS1	noorsportlane	12.03.2025	kohtumine	01:03	+	+
2	NS2	noorsportlane	12.03.2025	kohtumine	01:03	+	+
3	MOS1	mitteolümpiaala sportlane	13.03.2025	videokõne	00:44	+	+
4	NS3	noorsportlane	18.03.2025	videokõne	01:01	-	-
5	MOS2	mitteolümpiaala sportlane	20.03.2025	kohtumine	00:44	-	+
6	SP1	sportlane	20.03.2025	kohtumine	01:27	+	+
6	TR1	treener	20.03.2025	kohtumine	01:27	+	+
7	NS4	noorsportlane	23.03.2025	videokõne	00:38	+	+
8	NS5	noorsportlane	24.03.2025	videokõne	00:30	+	-
9	NS6	noorsportlane	25.03.2025	videokõne	00:38	+	-
10	PS1	parasportlane	27.03.2025	videokõne	00:36		
11	SP2	sportlane	30.03.2025	videokõne	01:05	+	-
12	SP3	sportlane	01.04.2025	videokõne	01:17	-	-
13	SP4	sportlane	02.04.2025	videokõne	01:20	+	+
14	SP5	sportlane	02.04.2025	kohtumine	00:45	+	+
14	SP6	sportlane	02.04.2025	kohtumine	00:45	+	+
15	TR2	treener	03.04.2025	videokõne	00:37	+	-
16	TR3	treener	03.04.2025	videokõne	01:02	+	+
17	ALA1	alaliidu esindaja	10.04.2025	kohtumine	01:46		
18	MOS3	mitteolümpiaala sportlane	11.04.2025	videokõne	00:45	+	+
19	ET3	turundusjuht	11.04.2025	kirjalik	-		
20	MOS4	mitteolümpiaala sportlane	11.04.2025	videokõne	00:40	+	+
21	EOK1	tippspordikomisjoni liige	17.04.2025	kohtumine	01:18		
22	MUU1	riigikogu liige	17.04.2025	kohtumine	01:30		
23	ET4	Noored Olümpiale esindaja	21.04.2025	kohtumine	01:21		
24	EOK2	endine tippspordi-komisjoni liige	22.04.2025	videokõne	00:38		
25	NS7	noorsportlane	23.04.2025	videokõne	00:30	+	+

TIPPSPORDI RAHASTAMINE: TEAM ESTONIA 2019-2024

Ronimine	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
Skeleton	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	2
Sulgpall	0	0	0	4	1	2	0	0	0	0	0	0	0	9	0	0	4
Suusatamine	1	1	1	15	3	2	0	0	3	0	4	0	0	34	1	0	9
Sõudmine	0	4	6	11	5	0	0	0	0	0	0	0	1 (1)	28	1	1	6
Taekwondo	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Tennis	0	1	2	3	1	0	0	0	0	0	0	0	0	12	0	0	5
Triatlon	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	7	0	0	3
Tõstmine	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	0	0	3
Uisutamine	0	0	4	9 (1)	0	4	3	0	0	0	3	0	0	14	1	1	6
Ujumine	0	1	2	11 (1)	2	4	0	0	0	1	0	0	0	13	0	1	7
Vehklemine	5	3	10	16 (6)	1	2	0	1	3	0	0	1 (1)	0	22	0	6	10
Võibude	0	0	0	4 (1)	0	0	3	0	3	0	0	0	0	5	0	1	4
Võimlemine	0	0	0	6 (5)	0	0	0	0	0	0	0	0	1 (1)	14 (5)	0	11	3
Esinemiskordade arv	6	17	48	213	22	45	12	4	13	2	10	7	314	6	75	794	
Spordialade lõikes ^[6]	6%	26%	48%	90%	29%	32%	13%	10%	13%	6%	10%	23%	94%	13%	35%	100%	

Märkus:

[1] Lahtris toodud arv näitab, mitu erinevat inimest on olnud kategoorias vastaval alal. Rasvases kirjas olevad arvud tähistavad spordialasid, kus vastavat kategooriat esines enim.

[2] C_jag2 = C-kategooria jagati kahe sportlase vahel; C_jag3 = C-kategooria jagati kolme sportlase vahel; 0,5C = sportlasele määrati pool C-kategooria toetust; SOL = olümpiaeelne toetus (solidaarsusfond); eri = teatud alaliitudele määratud suurem toetus, mida alaliit võis oma äranägemise järgi sportlaste vahel jaotada (nt kergejõustikuliidule eraldati 5000€ kuus, mille eest valiti ise stipendiaadid).

[3] EYOF = Euroopa noorte olümpiafestivalil medali võitnud noorsportlastele makstakse EOK eelarvest kaks aastat 320€ kuus lisatoetust.

[4] Nimetu = alaliidule määrati kategooria, kuid saajat ei olnud nimeliselt täpsustatud. Sulgudes toodud numbrid näitavad, mitu saajat koguarvust olid nimetud. Näiteks 3x3 korvpallis on nimetute toetuste oskaal kõrge, kuna algandmetes ei olnud 2019. aastal eristatud toetuste saajate sugu. Hiljem lisandusid erisused, mille tulemusena on lõppandmestikus eraldi kirjed nagu "Nimetu_korv1", "Nimetu_korv5M" ja "Nimetu_korv9N". Samane olukord on ka noorsportlase kategooriaga. Curlingus anti välja kolm nimetut naiskonna toetust ja hiljem neli nimelist, kui kuna kattuvust ei ole võimalik kindlalt määrata, käsitletakse neid eraldi kirjetena.

[5] Mitu erinevat kategooriat oli esindatud ühe spordiala lõikes.

[6] Protsent näitab, mitmel alal 31st esines vastavat kategooriat.

[7] SOLi saajaid oli tegelikkuses rohkem, kuid algandmete tabelites ei olnud neid teiste sportlaste puhul eraldi välja toodud.

Allikas: autori koostatud.

TIPPSPORDI RAHASTAMINE: TEAM ESTONIA 2019-2024

LISA G. Nimeliste liikmete jaotus rolli ja spordiala järgi

Tabel

Team Estonia nimeliste liikmete jaotumine spordiala ja rolli järgi aastatel 2019-2024.

Spordiala / Liik	ABC-kategooria sportlased ^[1]	Noorsportlased	Noor jõudnud ABC-sse ^[2]	Nimelisi sportlasi kokku	ABC-kategooria treenerid ^[3]	Noorte treenerid	Nii noorte kui ka ABC treener	Nimelisi treenereid kokku	Nii sportlane kui ka treener ^[4]	Nimelisi liikmeid kokku	% ^[5]
Aerutamine	2	8	0	10	2	9	1	10	0	20	2,6%
Curling	9 (3)	4 (2)	0	8	4 (2)	1	0	3	0	11	1,4%
Golf	0	2	0	2	0	4	0	4	0	6	0,8%
Jalgrattasport	19 (5)	32 (13)	1	32	5	13 (2)	2	14	1	45	5,8%
Judo	8 (1)	20	1	26	5	11	2	14	0	40	5,2%
Karate	3	5	1	7	1	1	1	1	0	8	1,0%
Kergejõustik	40 (1)	54	10	83	31 (8)	34	10	47	2	128	16,5%
Korvpall 3x3	13 (13)	12 (12)	0	0	2	2	2	2	0	2	0,3%
Laskesuusatamine	11 (2)	16	3	22	7	5	1	11	1	32	4,1%
Laskmine	6	9	1	14	3	9 (1)	1	10	0	24	3,1%
Lauatennis	0	1	0	1	0	2	0	2	0	3	0,4%
Maadlus	9	21	4	26	8	15	3	20	0	46	5,9%
Moodne viievõistlus	1	2	1	2	1	1	1	1	0	3	0,4%
Poks	2	6	1	7	2	6	2	6	0	13	1,7%
Purjetamine	5	19	2	22	4	10 (1)	2	11	1	32	4,1%
Rannavõrkpall	5	7	0	11	2	5	2	5	1	15	1,9%
Ratsutamine	1	0	0	1	1	0	0	1	0	2	0,3%
Ronimine	0	1	0	1	0	1	0	1	0	2	0,3%
Skeleton	1	1	1	1	1 (1)	1 (1)	1 (1)	0	0	1	0,1%
Sulgpall	4	9	1	12	4 (1)	8	2	9	1	20	2,6%
Suusatamine	18	34	11	41	18 (5)	26 (1)	7	31	0	72	9,3%
Sõudmine	13 (1)	28	4	36	6 (2)	14 (1)	1	16	0	52	6,7%

Taekwondo	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0,1%
Tennis	3	12	0	15	3 (2)	8	0	9	2	22	2,8%
Triatlon	1	7	0	8	1	2	0	3	0	11	1,4%
Tõstmine	1	5	0	6	1	3	0	4	0	10	1,3%
Uisutamine	13 (1)	14	3	23	11 (2)	8 (2)	3	12	0	35	4,5%
Ujumine	11 (1)	13	3	20	6	15	4	17	0	37	4,8%
Vehklemine	19 (6)	22	1	34	14 (5)	15 (1)	4	19	5	48	6,2%
Vibu	4 (1)	5	0	8	4 (1)	5	1	7	0	15	1,9%
Võimlemine	7 (6)	14 (5)	1	9	2	9	1	10	0	19	2,5%
Kokku	230 (41)	384 (32)	50	489	149 (29)	243 (10)	55 (1)	300	14	775	100%

Märkus: Sulgudes on näidatud, mitu toetust olid nimetud. Näiteks mõnel juhul oli algandmetesse märgitud vaid "sportlase x treener", ilma konkreetset isikunime täpsustamata.

[1] Siia alla kuuluvad ka sportlased, kes on saanud jagatud kategooriaid ning eritoetused, mis määrati alaliidule.

[2] Sportlased, kes on saanud rahalist toetust nii noorsportlase kui ka ABC-kategooria sportlasena.

[3] Siia alla kuuluvad ka jagatud ja erandkategooriaga sportlaste treenerid.

[4] Inimesed, kes on olnud Team Estonia liikmed nii sportlase kui ka treenerina ning saanud rahalist toetust mõlemas rollis.

[5] Nimelise liikmeskonna protsent spordiala lõikes, võttes arvesse nii treenereid kui ka sportlasi.

Allikas: Team Estonia rahastusandmed 2019-2024; autori koostatud Excelis.

LISA H. Intervjuude struktuur ja jaotus

Tabel

Ülevaade intervjuude kestusest, formaatidest ja osalejate jaotusest rolli järgi.

KATEGOORIA	HULK
Intervjuud	
Koguhulk	27
Intervjueeritavad	31
2 inimest korraga intervjuul	4
Kogukestus	1413 min
Keskmine intervjuu (min)	00:57
Naised	55%
Spordialad	
Talialad	3
Mitteolümpiaalad	4
Parasport	1
Pallimängualad	0
Rollide jaotus	
Sportlased	18 (58%)
noorsportlased	7
olümpiaala sportlased	6
mitteolümpiaala sportlased	4
parasportlased	1
Treenerid	3 (10%)
Muu	10 (32%)
Formaatide jaotus	
Kohtumine	10
Videokõne	15
Kirjalik vastus	2
Liikmelisus	
TE liige enne 2025	15 (90%)
TE liige 15.04.2025 seisuga	13 (50%)

Allikas: autori koostatud Excelis.

LISA I. Intervjuude baasküsimused sportlasele

SPORTLASKARJÄÄR JA RAHASTUS:

1. Millal said aru, et (spordialast) võib saada midagi enam kui hobi – potentsiaalne sportlaskarjäär?
2. Mis on su aastane spordikulutustega seotud eelarve? Kuidas selle katad?
3. Mis on (spordiala) juures kõige suuremad kulud sulle kui sportlasele?
4. Milliseid kulusid katab spordiklubi ja milliseid alaliit?
5. Kui raha napib, siis mille arvelt sa üldjuhul esimesena kärbid?
6. Kas sul on olnud mõni periood, kus rahaline surve pani sportlaskarjääriga jätkamise küsimärgi alla?

TEAM ESTONIA KOGEMUS:

7. Mida Team Estoniasse kuulumine sinu jaoks tähendab?
8. Mis läks sinu hinnangul Eesti spordimaastikul Team Estonia loomisega paremaks?
9. Kuidas sulle ette nähtud toetus täpselt sinuni jõuab?
10. Kas saad aru, mille alusel sportlased Team Estoniasse valitakse või sealt välja jäävad?
11. Kui oluline on sinu jaoks tugiteenuste kasutamine?
12. Kui tihti ja kui oluliseks pead spordipsühholoogi kasutamist?
13. Team Estoniale on ette heidetud teatavat laialivalguvust. Mida sellest arvad?
14. Kas parasport peaks olema Team Estonia osa?
15. Mis võiks olla Team Estonias paremini?

SPONSORLUS JA SOTSIAALMEEDIA:

16. Kes on su sponsorid?
17. Kuidas oled sponsorite otsimisele lähenenud?
18. Kui keeruline on Eestis sponsoreid leida?
19. Kui oluline on sealjuures sotsiaalmeedia kasutamine?
20. Kui palju aega kulub sul spordivälisele tegevusele (postitused, koostööd, sponsorid)?

SPORDIPOLIITIKA JA LAIEM:

21. Miks peaks riik tippsporti toetama?
22. Mida arvad valikalade ideest?
23. Millistes aspektides on sinu rahvusvahelised konkurendid eelisseisus?

TIPPSPORDI RAHASTAMINE: TEAM ESTONIA 2019-2024

LISA J. Alaliitude tegevustoetused

Tabel

Alaliitude riiklikud toetused kombineerituna Team Estonia individuaaltoetustega 2024. aastal.

ALALIIT	Tegevus-toetus	Kohtunike toetus	Noorte-toetus	Koondise-toetus	Toetus kokku (TE-la)	% kogu-toetusest	Koht	TE individuaal-toetus	Toetus kokku (TE-ga)	TE mõju (%)	% kogu-summast	Osakaalu muutus	Koht
Eesti Kergejõhukala	€ 154 481	€ 30 619	€ 137 816	€ 200 000	€ 422 906	7,27%	4	€ 606 065	€ 1 028 971	112%	10,36%	-3,23%	1
Eesti Võrkpalli Liit	€ 165 444	€ 51 528	€ 109 509	€ 604 500	€ 931 182	12,23%	1	€ 103 300	€ 1 034 482	11%	9,33%	-2,90%	2
Eesti Kergejõhuliit	€ 172 270	€ 68 805	€ 95 788	€ 491 215	€ 828 078	10,83%	2	€ 98 850	€ 926 928	12%	8,33%	-2,50%	3
Eesti Jalgpalli Liit	€ 139 141	€ 111 309	€ 134 867	€ 225 000	€ 609 517	8,00%	3	-	€ 609 517	0%	5,50%	-2,51%	4
Eesti Suusaliit	€ 128 413	€ 11 666	€ 41 400	€ 67 500	€ 248 919	3,27%	7	€ 320 950	€ 569 869	129%	5,14%	1,87%	5
Eesti Vehklejalite Liit	€ 99 367	€ 882	€ 38 102	€ 50 000	€ 188 351	2,47%	12	€ 277 650	€ 466 001	147%	4,20%	1,73%	6
Eesti Ujumaliit	€ 88 666	€ 10 180	€ 149 135	€ 41 000	€ 288 981	3,79%	6	€ 163 825	€ 452 806	57%	4,08%	0,29%	7
Eesti Sõudeliit	€ 67 264	€ 2 043	€ 24 919	€ 65 000	€ 159 226	2,09%	16	€ 271 925	€ 431 151	171%	3,89%	1,80%	8
Eesti Maadlaste Liit	€ 81 023	€ 1 857	€ 86 903	€ 70 000	€ 239 783	3,15%	9	€ 172 775	€ 412 558	72%	3,72%	0,57%	9
Eesti Käipalliliit	€ 79 509	€ 27 421	€ 34 997	€ 270 000	€ 411 927	5,41%	5	-	€ 411 927	0%	3,71%	-1,69%	10
Eesti Luksusmatmis Föderatsioon	€ 64 207	€ 4 410	€ 26 387	€ 40 000	€ 135 004	1,77%	19	€ 273 000	€ 408 004	202%	3,68%	1,91%	11
Eesti Ümälit	€ 62 678	€ 1 690	€ 28 442	€ 45 000	€ 137 810	1,81%	18	€ 223 960	€ 361 770	163%	3,26%	1,45%	12
Eesti Jalgratturite Liit	€ 70 321	€ 4 132	€ 41 593	€ 90 000	€ 206 046	2,71%	11	€ 121 850	€ 327 896	59%	2,96%	0,25%	13
Eesti Jalgratturite Liit	€ 45 862	€ 20 902	€ 126 670	€ 50 000	€ 243 434	3,20%	8	€ 73 950	€ 317 384	30%	2,86%	-0,31%	14
Eesti Curlingu Liit	€ 18 345	€ 3 714	-	€ 45 000	€ 67 059	0,88%	27	€ 201 600	€ 268 659	381%	2,42%	1,54%	15
Eesti Judo Liit	€ 58 092	€ 1 300	€ 64 995	€ 40 000	€ 163 987	2,15%	14	€ 91 525	€ 255 512	56%	2,30%	0,15%	16
Eesti Võimlemaliit	€ 70 721	€ 1 817	€ 79 696	€ 25 000	€ 178 934	2,32%	13	€ 50 625	€ 229 559	29%	2,05%	-0,27%	17
Eesti Luksusmatmis Föderatsioon	€ 43 862	€ 1 625	€ 12 130	€ 25 000	€ 84 617	1,11%	24	€ 125 975	€ 210 592	149%	1,90%	0,79%	18
Eesti Hähkballi Liit	€ 65 258	€ 28 171	€ 22 113	€ 90 000	€ 206 542	2,71%	10	-	€ 206 542	0%	1,86%	-0,85%	19
Eesti Sõudeliit	€ 51 977	€ 1 996	€ 32 643	€ 26 000	€ 112 616	1,48%	20	€ 63 350	€ 175 966	56%	1,59%	0,11%	20
Eesti Suusaliit	€ 65 258	€ 6 074	€ 28 425	€ 40 000	€ 160 857	2,11%	15	-	€ 160 857	0%	1,45%	-0,66%	21
Eesti Tõusaliit	€ 74 908	€ 5 106	€ 49 469	€ 10 000	€ 139 483	1,83%	17	€ 18 675	€ 158 158	13%	1,43%	-0,41%	22
Eesti Pabaliit	€ 36 080	€ 5 153	€ 53 892	€ 12 500	€ 108 234	1,42%	21	€ 23 875	€ 132 109	22%	1,19%	-0,23%	23
Eesti Ratsapordi Liit	€ 59 620	€ 11 231	€ 13 218	€ 15 000	€ 99 069	1,30%	23	€ 22 550	€ 121 619	23%	1,10%	-0,20%	24
Eesti Orienteerumaliit	€ 23 270	€ 2 089	€ 17 681	€ 65 000	€ 108 040	1,42%	22	-	€ 108 040	0%	0,97%	-0,44%	25
Eesti Vihaliit	€ 30 575	€ 530	€ 8 637	€ 35 000	€ 74 762	0,98%	26	€ 30 675	€ 105 437	41%	0,95%	-0,03%	26
Eesti Tõuspordi Liit	€ 30 575	€ 836	€ 10 534	€ 12 000	€ 53 945	0,71%	32	€ 41 750	€ 95 695	77%	0,86%	0,15%	27
Eesti Mootorrattasport Föderatsioon	€ 20 168	-	€ 6 219	€ 50 000	€ 76 387	1,00%	25	-	€ 76 387	0%	0,69%	-0,31%	28
Eesti Golfi Liit	€ 36 689	€ 4 827	€ 7 603	€ 15 000	€ 64 119	0,84%	29	€ 4 175	€ 68 294	7%	0,62%	-0,23%	29
Eesti Autospordi Liit	€ 16 289	-	-	€ 50 000	€ 66 289	0,87%	28	-	€ 66 289	0%	0,60%	-0,27%	30
Eesti Aerumaliit	€ 15 287	€ 353	€ 11 573	€ 15 000	€ 42 213	0,55%	37	€ 19 125	€ 61 338	45%	0,55%	0,00%	31
Eesti Triathloni Liit	€ 24 460	€ 2 437	€ 6 615	€ 15 000	€ 48 512	0,64%	35	€ 12 550	€ 61 062	26%	0,55%	-0,09%	32
Eesti Kultuurimäe ja Fitnessi Liit	€ 30 251	€ 2 043	€ 26 309	-	€ 58 603	0,77%	30	-	€ 58 603	0%	0,53%	-0,24%	33
Eesti Karate Föderatsioon	€ 13 186	€ 978	€ 23 884	€ 20 000	€ 58 048	0,76%	31	-	€ 58 048	0%	0,52%	-0,24%	34
Eesti Luksusmatmis Föderatsioon	€ 30 575	€ 2 043	€ 9 282	€ 10 000	€ 51 900	0,68%	33	-	€ 51 900	0%	0,47%	-0,21%	35
Eesti Maadlaste Liit	€ 8 532	€ 2 785	€ 12 778	€ 25 000	€ 49 095	0,64%	34	-	€ 49 095	0%	0,44%	-0,20%	36
Eesti Tackwondo Liit	€ 19 780	€ 1 346	€ 21 320	-	€ 42 446	0,56%	36	-	€ 42 446	0%	0,38%	-0,17%	37
Eesti Verema Liit	€ 17 065	€ 446	€ 24 043	-	€ 41 554	0,55%	38	-	€ 41 554	0%	0,37%	-0,17%	38
Eesti Kõrgsuusaliit	-	-	-	€ 7 500	€ 7 500	0,10%	52	€ 28 650	€ 36 150	382%	0,31%	0,23%	39
Eesti Tackwondo Föderatsioon	€ 27 517	€ 743	€ 7 049	-	€ 35 309	0,46%	39	-	€ 35 309	0%	0,32%	-0,15%	40
Eesti Alveoliit	€ 20 168	€ 650	€ 13 196	-	€ 34 014	0,45%	40	-	€ 34 014	0%	0,31%	-0,14%	41
Eesti Moodu Viievõidelnäht Liit	-	-	-	€ 5 000	€ 5 000	0,07%	53	€ 26 725	€ 31 725	535%	0,29%	0,22%	42
Eesti Pijaraliit	€ 8 145	€ 1 950	-	€ 20 000	€ 30 095	0,40%	41	-	€ 30 095	0%	0,27%	-0,12%	43
Eesti Discgolfi Liit	€ 16 289	-	-	€ 10 000	€ 26 289	0,35%	42	-	€ 26 289	0%	0,24%	-0,11%	44
Eesti Muay Thai Föderatsioon	€ 6 981	€ 2 321	€ 13 757	-	€ 23 059	0,30%	43	-	€ 23 059	0%	0,21%	-0,09%	45
Eesti Kick-Boxingu Föderatsioon	€ 11 247	-	€ 10 896	-	€ 22 143	0,29%	44	-	€ 22 143	0%	0,20%	-0,09%	46
Eesti Kabelet	€ 13 186	€ 678	€ 7 145	-	€ 21 009	0,28%	45	-	€ 21 009	0%	0,19%	-0,09%	47
Eesti Tehnika- ja Sportliit	€ 19 392	€ 371	-	-	€ 19 763	0,26%	46	-	€ 19 763	0%	0,18%	-0,08%	48
Eesti Rühmalite Liit	€ 18 345	€ 511	-	-	€ 18 856	0,25%	47	-	€ 18 856	0%	0,17%	-0,08%	49
Eesti Suusaliit	€ 5 430	€ 371	€ 9 771	-	€ 15 972	0,20%	48	-	€ 15 972	0%	0,14%	-0,06%	50
Eesti Rõõmaliit	€ 9 172	€ 2 971	-	-	€ 12 143	0,16%	50	€ 3 375	€ 15 518	28%	0,14%	-0,02%	51
Eesti Hurlitealiit	€ 10 472	€ 1 755	-	-	€ 12 227	0,16%	49	-	€ 12 227	0%	0,11%	-0,05%	52
Eesti Cheerleadingi Liit	€ 10 859	€ 102	-	-	€ 10 961	0,14%	51	-	€ 10 961	0%	0,10%	-0,05%	53
Kokku	€ 2 461 001	€ 443 748	€ 1 699 995	€ 3 012 215	€ 7 616 959	100%		€ 3 473 300	€ 11 090 259	56%	100%		
Alaliitude arv	51 (96%)	47 (87%)	42 (79%)	39 (74%)	53 (100%)			28 (52%)	53 (100%)				
Minimium	€ 5 430	€ 102	€ 6 219	€ 5 000	€ 5 000			€ 3 375	€ 10 961				
Maksimum	€ 172 270	€ 111 309	€ 157 510	€ 604 500	€ 931 182			€ 606 065	€ 1 148 615				
Keskmine	€ 48 255	€ 9 441	€ 40 476	€ 77 236	€ 143 716			€ 124 046	€ 209 250				
Standardhälve	€ 42 470	€ 19 953	€ 41 343	€ 124 074	€ 191 544			€ 132 329	€ 258 503				
Mediaan	€ 30 575	€ 2 043	€ 24 481	€ 40 000	€ 67 059			€ 82 738	€ 95 695				

Märkus: Arvutustes on minimaalväärtesena arvesse võetud ainult välja makstud toetus, seega 0-toetusega alaliidud on jäanud keskmiste ja mediaanide arvestusest välja.

Allikas: autori koostatud Excelis.

LISA K. Avaliku sektori spordirahastuse jaotus Eestis

Tabel

Eesti spordirahastuse kuluartiklid ja summad 2025. aastal.

KULUARTIKKEL	SUMMA
Toetus treenerite tööjõukulude katmiseks	€ 11 802 000
Team Estonia ettevalmistustoetus sportlastele ja treeneritele	€ 3 748 000
Team Estonia koondiste toetus	€ 3 012 000
Spordialaliidud	€ 2 461 000
Audentese SA riikliku koolitustellimuse läbiviimiseks	€ 2 440 000
Noortesport	€ 1 700 000
Tehvandi Spordikeskus SA	€ 1 493 000
Spordi suurvõistluste toetamine	€ 1 300 000
Maakonna spordiliidu toetus	€ 1 194 000
Rahvusvaheliste võistluste korraldamine Eestis	€ 1 051 000
Eesti Paralümpiakomitee MTÜ tegevustoetus	€ 950 000
Team Estonia tugiteenused	€ 942 000
Eesti Olümpiakomitee MTÜ tegevustoetus	€ 920 000
Liikumisharrastuse kompetentsikeskuse SA tegevustoetus	€ 805 000
Spordikoolituse ja -Teabe SA tegevustoetus	€ 774 000
Jõulumäe Tervisespordikeskus SA	€ 654 000
Regionaalsete tervisespordikesksute väljaarendamise toetus	€ 625 000
Toetus spordikohtunike tegevuse arendamiseks	€ 445 000
Spordiprojektid	€ 410 000
Eesti Antidopingu ja Spordieetika Sihtasutus tegevustoetus	€ 360 000
Tiitlivõistlustel osalenud ja nende treenerite tunnustamine	€ 300 000
Eriolümpia Eesti ühendus MTÜ tegevustoetus	€ 246 000
Osalemine olümpiamängudel	€ 190 000
Spordipreemiad	€ 185 600
Spordimeditsiini SA tegevustoetus	€ 184 000
Spordiliitude toetus	€ 157 000
Spordistipendiumid	€ 139 500
Valitsemisala asutuste remondifondi toetus	€ 129 000
Kultuuriministeriumi valitsemisala investeeringud	€ 100 000
Eesti Terviserajad SA	€ 100 000
Liikumisharrastuse edendamise reformi elluviimine	€ 52 000
Eesti Seeniorispordi ja Spordiveteranide Liit MTÜ tegevustoetus	€ 30 000
Kokku	€ 38 899 100

Märkus: Rasvases kirjas on välja toodud need kuluartiklid, mille elluviimist koordineerib EOK. 2025. aasta riigi eelarve lisa lk 564-570 välja toodud toetustele liideti spordipreemiad- ja stipendiumid.

Allikas: autori koostatud Excelis.

LISA L. SPLISS-i hinnang Eesti spordisüsteemile

Tabel

Eesti spordisüsteemi valdkondade arengutaseme hinnang SPLISS-metoodika alusel

Valdkond	Arengutase
Spordi rahastamine*	hästi arenenud valdkond
Spordipoliitika ja planeerimine (integreeritud juhtimine)	keskmiselt arenenud valdkond
Spordiga tegelemine rahva seas (liikumisharrastus)	keskmiselt arenenud valdkond
Talendiotsimise ja -arendamise süsteem	vähe arenenud valdkond
Sportlaskarjääriaegne ja -järgne tugisüsteem	vähe arenenud valdkond
Treeninguvahendid ja -taristu	keskmiselt arenenud valdkond
Treenerite ettevalmistus ja arendamine	keskmiselt arenenud valdkond
Riigisisene ja rahvusvaheline konkurents	keskmiselt arenenud valdkond
Teadus ja innovatsioon	vähe arenenud valdkond

* Rahastamisele antud hinnang põhineb võrdlusel SPLISS katseuuringus osalenud riikidega (Holland, Belgia, Ühendkuningriik, Norra, Kanada, Itaalia).

Allikas: Riigikontroll (2012), lk 11. Esitatud originaalkujul, mitte töö autori koostatud.

LISA M. Team Estonia eelarve

Tabel

Team Estonia eelarve 2019-2024

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
individuaaltoetused						
(olümpia)	2,98 €	3,18 €	3,25 €	3,01 €	3,61 €	3,47 €
koondisetoetused (olümpia)	0,45 €	0,46 €	0,47 €	0,46 €	0,87 €	1,03 €
pallimängualad	0,45 €	1,36 €	1,38 €	1,39 €	1,58 €	1,74 €
mitteolümpiaalad	0,10 €	0,20 €	0,18 €	0,16 €	0,23 €	0,24 €
tugiteenused		0,18 €	0,40 €	0,80 €	0,88 €	0,94 €
spordidirektorid					0,21 €	0,21 €
Kokku	3,98 €	5,40 €	5,68 €	5,81 €	7,38 €	7,64 €

LISA N. Toetuste reaalkäärtused

Tabel

Palkade reaalkäärtuse muutumine ajas (baasaasta 2019).

Kategooriad	2019. aasta toetused (kuus)	2019. aasta toetuse reaalne väärtus (2025. a hindades)	Reaalse ostujõu säilitamiseks vaja 2025	2025. aasta toetused	Reaalne muutus
A+	€ 6 200	€ 4 257	€ 9 030	€ 6 200	-€ 2 830,25 -31%
A	€ 4 700	€ 3 227	€ 6 846	€ 4 700	-€ 2 145,51 -31%
B	€ 3 000	€ 2 060	€ 4 369	€ 3 250	-€ 1 119,47 -26%
C	€ 1 000	€ 687	€ 1 456	€ 1 500	€ 43,51 3%
C+	€ 1 400	€ 961	€ 2 039	€ 1 650	-€ 389,09 -19%
A-treener	€ 1 500	€ 1 030	€ 2 185	€ 1 800	-€ 384,74 -18%
B-treener	€ 1 200	€ 824	€ 1 748	€ 1 400	-€ 347,79 -20%
C-treener	€ 600	€ 412	€ 874	€ 1 000	€ 126,11 14%
Noorsportlane	€ 250	€ 172	€ 364	€ 500	€ 135,88 37%
Noorsportlase treener	€ 125	€ 86	€ 182	€ 300	€ 117,94 65%

Allikas: (EOK, 2025); autori koostatud Excelis.

LISA O. Liikmete toetusmäärad aastate lõikes

Tabel

Team Estonia eelarve 2019-2024

KATEGooria	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Lisa	% muutus
A+ palk	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	0	0%
A+ ettevalmistustoetus	2200	2200	2200	2200	2200	2200	2200	0	0%
A palk	2500	2500	2500	2500	2500	2500	2500	0	0%
A ettevalmistustoetus	2200	2200	2200	2200	2200	2200	2200	0	0%
B palk	1600	1600	1600	1600	1600	1600	1600	0	0%
B ettevalmistustoetus	1400	1400	1400	1400	1650	1650	1650	250	15%
C ettevalmistustoetus	1000	1000	1000	1000	1250	1250	1500	500	33%
C+	1400	1400	1400	1400	1650	1650	1650	250	15%
A-kategooria treener	1500	1800	1800	1800	1800	1800	1800	300	17%
B-kategooria treener	1200	1400	1400	1400	1400	1400	1400	200	14%
C-kategooria treener	600	800	800	800	800	800	1000	400	40%
Noorsportlane*	250	250	250	250	250	250	500	250	50%
Noorsportlase treener*	125	125	125	125	125	125	300	175	58%

Märkus: Noorsportlastele ja nende treeneritele maksti 2024. aastani toetust kvartaalselt ehk vastavalt 750€ ja 375€. Lisaveerg näitab, kui palju summa ajavahemikus kasvas. Kui võtta B-kategooria palk ja ettevalmistustoetus kokku, oli kasv vaid 8%.

Allikas: Team Estonia rahastusandmed 2019-2024; autori koostatud Excelis.

LISA P. Team Estonia olümpiaalade võistlusvõimalused tiitlivõistustel

Tabel

Team Estoniasse ajavahemikus 2019-2024 kuulunud olümpiaalade tiitlivõistluste toimumise tihedus ja konkurents olümpiamängudel.

Ala	EM	MM	Medalialade arv OMil	Konkurents OMil	
				Individuaalne	Tiimid
Aerutamine	1	1	16 (8M + 8N)	21-36	-
Curling	1	1	3 (1M + 1N + 1S)	-	10
Golf ^[1]	1	2	2 (1M + 1N)	60	-
Jalgrattasport	1	1	22 (11M + 11N)	24-90	-
Judo	1	1	15* (7M + 7N + 1S)	22-33	19
Karate ^[2]	1	2	-	-	-
Kergejõustik^[3]	2	2	48 (23M + 23N + 2S)	22-81	16
Korvpall 3x3	1	1	2 (1M + 1N)	-	8
Laskesuusatamine	1	1	11 (5M + 5N + 1S)	30-94	20
Laskesport	1	4	15 (6M + 6N + 3S)	30-49	15-28
Lauatennis	1	2	5 (2M + 2N + 1S)	67	16
Maadlus	1	1	18* (12M + 6N)	16	-
Moodne viievõistlus	1	1	2 (1M + 1N)	36	-
Poks	1	2	13* (7M + 6N)	16-22	-
Purjetamine	1	4	10 (4M + 4N + 2S)	20-43	20
Rannavõrkpall	1	2	2 (1M + 1N)	-	24
Ratsutamine^[4]	2	4	6 (3I + 3T)	60	15
Ronimine	2	2	4 (2M + 2N)	14-20	-
Skeleton	1	1	2 (1M + 1N)	25	-
Sulgpall	1	1	5 (2M + 2N + 1S)	39-41	15-17
Suusatamine^[5]	-	2	12 (6M + 6N)	60-99	15-26
Sõudmine	1	1	15 (7M + 7N)	32-33	7-16
Taekwondo	2	2	8* (4M + 4N)	16-18	-
Tennis ^[6]	-	-	5 (2M + 2N + 1S)	64	32 / 16
Triatlon	1	1	3 (1M + 1N + 1S)	55	15
Tõstmine	1	1	10 (5M + 5N)	12	-
Uisutamine^[7]	1	1	5 (1M + 1N + 1S); 23 (11M + 11N + 1S)	30; 8-12	10-23; 8-12
Ujumine^[8]	2	2	37 (18M + 18N + 1S)	16-79	16
Vehklemine	1	1	12 (6M + 6N)	36	8
Vibu^[9]	2	2	5 (2M + 2N + 1S)	64	12
Võimlemine	1	1	18 (9M + 9N)	8-18	14

Märkus: Medalialade ja osalejate arvud põhinevad Pariisi 2024. aasta ja Pekingi 2022. aasta olümpiamängude andmetel. Rasvases kirjas on tähistatud alad, kus Eesti oli viimasel olümpial esindatud. MM-i ja EM-i toimumissagedus võib mõnel alal varieeruda, kuna olümpia-aastal maailmameistrivõistlusi alati ei korraldata. 1 = toimub iga aasta, 2 = toimub iga kahe aasta tagant, 4 = toimub iga nelja aasta tagant. Konkurentsi veerudes on välja toodud, mitu individuaalsportlast või tiimi pääses eelmisel olümpial rajale. Sulgudes: M = mees, N = naine, S = sega, I = individuaalne, T = tiimiarvestus.

[1] Golfis ei ole EM ja MM professionaalses mõttes tähtsaimad võistlused; kõige prestiižsemad turniirid on suure slämmi turniirid nagu Masters ja US Open.

[2] Karate oli esimest ja seni ainukest korda olümpiamängude kavas 2020. aasta Tokyo olümpial.

[3] Kergejõustikus varieerub osalejate arv sõltuvalt alast: näiteks kümnevõistluses pääses Pariisis võistlema 24 sportlast, kõrgushüppes 32 ja maratonis ligi 90 sportlast.

[4] Ratsutamises ei ole eraldi sugude arvestust – mehed ja naised võistlevad koos nii individuaal- kui ka meeskonnavõistlustel.

[5] Tabelis on välja toodud murdmaasuustamise andmed. Samas kuulub märksõna alla ka suusahüpped (5 ala, sh 3M; 56 ind / 11 tiimi), mäesuusatamine (11 ala, sh 5M; 27-88 ind / 15 tiimi), kahevõistlus (3 ala, ainult meestele; 45-48 ind / kümme tiimi), freestyle-suusatamine (13 ala; 20-32 ind / 6 tiimi) ja lumelauasõit (11 ala; 22-31 ind / 15 tiimi).

[6] Tennis on ala kõige prestiižsemad võistlused suure slämmi turniirid (nt Wimbledon ja US Open).

[7] Uisutamises on esmalt välja toodud iluuisutamine ning seejärel kiiruisutamine, kusjuures kiiruisutamise alla on koondatud nii lühiraja kui pika raja distsipliinid.

[8] Ujumises toimuvad lisaks olümpiaaladele ka lühiraja (25 m basseini) Euroopa ja maailmameistrivõistlused.

[9] Los Angelese olümpial 2028 teeb oma debüüdi plokkvibu segameeskonnavõistlus, kus ka Eestil on head võimalused.

LISA Q. Tiitlivõistluste preemiad

TÄISKASVANUD

Olümpiamängud:

- Kuldmedal – 100 000 eurot
- Hõbemedal – 70 000 eurot
- Pronksmedal – 45 000 eurot

Maailmameistrivõistlused:

- Kuldmedal – 50 000 eurot
- Hõbemedal – 20 000 eurot
- Pronksmedal – 15 000 eurot

Euroopa meistrivõistlused:

- Kuldmedal – 15 000 eurot
- Hõbemedal – 10 000 eurot
- Pronksmedal – 5000 eurot

JUUNIORID JA U23

Maailmameistrivõistlused:

- Kuldmedal – 5000 eurot
- Hõbemedal – 3000 eurot
- Pronksmedal – 2000 eurot

Euroopa meistrivõistlused:

- Kuldmedal 4000 eurot
- Hõbemedal – 2000 eurot
- Pronksmedal – 1000 eurot

MUU:

- MM-idel ja EM-idel peab olema esindatud minimaalselt kuus riiki ja kümme võistlejat. Kui riike ja osalejaid on vähem, siis preemiasumma arvutamisel kasutatakse koefitsenti 50%.
- Võistkondade puhul – kaheliikmelise võistkonna puhul jagatakse medali eest ette nähtud preemiasumma kahe sportlase vahel; nelja ja enama liikmega võistkonnale määratakse kahekordne preemiasumma, mis jagatakse sportlaste arvuga
- Olümpiamängude programmi mitte-kuuluvatel spordialadel ja võistlusaladel võidetud medalite premeerimise ja preemiasummad otsustab iga aasta lõpus EOK täitevkomitee.
- Treenerid saavad preemiat summas, mis on võrdne kuni 50% sportlasele makstavast summast. EOK tunnustab ja premeerib ainult kehtiva kutsetunnistusega treenereid.
- Muude suurvõistluste tulemuste eest võib vastavalt täitevkomitee igakorsole otsusele maksta preemiat kuni 40 000 eurot.

Allikas: EOK (2025d)

Summary

FUNDING OF ELITE SPORT: THE TEAM ESTONIA PROGRAMME IN 2019-2024

Kai-Melli Kapten

In the context of the global sporting arms race, small states like Estonia face growing challenges in maintaining international competitiveness in elite sport. With success increasingly dependent on sophisticated support systems and strategic investment, the traditional reliance on raw talent and ad hoc funding is no longer sufficient. This bachelor's thesis provides a comprehensive analysis of Estonia's elite sport funding model through the lens of the national program Team Estonia, launched in 2019 to enhance the competitiveness of Estonian athletes on the international stage.

The study combines a theoretical framework of elite sport funding with an empirical examination of the Team Estonia program between 2019 and 2024. It explores global trends in elite sport financing, particularly the shift towards strategic prioritization, performance-based funding, and the integration of applied sciences. Drawing on international models such as the SPLISS framework, the thesis contextualizes Estonia's approach within broader European sporting policy paradigms.

Empirical data were collected from the Estonian Olympic Committee (EOK) and include detailed funding records for over 770 named individuals – both athletes and coaches – who received Team Estonia support between 2019 and 2024. The quantitative analysis was complemented by 27 semi-structured interviews with key stakeholders, including athletes, coaches, and actors. The data reveal not only funding distribution patterns by sport, category, and athlete profile but also systematic strengths and weaknesses as perceived by those involved. Findings show that while Team Estonia has improved the transparency, structure, and scope of elite sport support, the program faces significant financial constraints. Inflation-adjusted figures suggest that the real value of athletes' stipends – especially in the highest categories – has declined over the past six years. Additionally, structural issues such as the exclusion of para-athletes, inconsistent support for non-Olympic disciplines, and limited coaching compensation continue to challenge the program's effectiveness and equity.

The analysis highlights the tension between political expectations, financial realities, and the complex needs of a diverse athletic population. It also demonstrates how strategic clarity, stakeholder communication, and investment in long-term development (particularly in the transition from junior to elite level) are essential for maximizing the impact of limited resources in small-state sport systems.

The study contributes to the international discourse of elite sport policy by offering an in-depth, data-driven case study of a small nation navigating the pressures of global competitiveness. The findings offer valuable insights for sport policymakers in Estonia and beyond, particularly those seeking to design sustainable, equitable, and performance-oriented funding models for elite sport.

Keywords: Team Estonia, elite sport funding, sport policy, strategic investment, resource allocation, small states, SPLISS, athlete support systems

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Kai-Melli Kapten

annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose “Tippspordi rahastamine: Team Estonia programm aastatel 2019-2024”, mille juhendaja on Kertu Lääts, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Kai-Melli Kapten

12.05.2025